ALBUM KATOLÍKA,

t. j. abecedně seřaděná sbírka nejčastějších útoků na Církev katolickou, a prostonárodně sepsaných odpovědí na ně.

Sestavil a zvláště řečníkům na schůzích k rychlému se orientování věnuje

Th. Dr. **KAREL LEV ŘEHÁK.**

(Jsou to otisky z „Hlídky apologetické“, uveřejňované v časopisech „Kříž“ a „Marie“).

Díl prvý obsahující 83 pojednání.

Cena K 1·50.

V PRAZE.
Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Album katolíka t. j. abecedně seřaděná sbírka nejčastějších útoků na Církev katolickou, a prostonárodně sepsaných odpovědí na ně. Sestavil a zvláště řečníkům na schůzích k rychlému se orientování věnuje Th. Dr. Karel Lev Řehák. Díl prvý.

Úhledná knížka ta, v podobě náprsního formátu vydaná, obsahuje 82 námitek proti Církvi a odpovědí na ně. Další dva díly obsahovati budou ještě skoro 200 obranných článků. Všichni řečníci křesťanští nejsou v bohosloví, filosofii, historii i přírodopise tak sběhlými, aby na náhlé útoky proti Církvi mohli ihned rázně a pádně odpověděti. Album katolíka může jim po kratinkém přečtení příslušného článku rychle zbraň do rukou poskytnouti. Proto spis ten, jenž v posledních dobách po částkách uveřejňován byl v „Kříži“ a „Marii“ pod záhlavím „Hlídka apologetická“, vřele k hojnému rozšíření doporoučíme. Cena jednoho výtisku K 1·50. Laskavé objednávky vyřizuje

Knihtiskárna Cyrillo-Methodějská V. Kotrba
v Pštrossově ulici v Praze.

ALBUM KATOLÍKA

čili

Zbrojnice na prostonárodní odrážení nepřátelských nájezdů proti Církvi.

Sestavil, a zejména katolickým řečníkům ve veřejných schůzích
k rychlému rozhledu věnuje

Th. Dr. KAREL LEV ŘEHÁK,
rytíř Božího Hrobu v Jerusalemě, kn. arcib. notář, farář u sv. Ducha v Praze.

7

Motto: „My pak kážeme Krista ukřižovaného,
židům zajisté pohoršení, národům (pohanským)
pak bláznovství.“ I. Kor. 1, 22.

V PRAZE.
Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

Úvod.

Pochválen buď Ježíš Kristus — až na věky!

Jenž jest Synem Boha Otce věčného; druhou Božskou Osobou nejsvětější Trojice; Bůh pravý neskonalé velebnosti; ale zároveň i pravý člověk, působením Ducha svatého z Panny Marie narozený; Jenž nás jakožto bohočlověk smrtí svou vykoupil; a sedí na pravici Boží, odkudž přijde soudit živých i mrtvých![1])

1. Pokud Spasitel žil viditelně na tomto světě, spravoval jakožto Pastýř dobrý[2]) stádečko věřících svých Sám; postaral se ale i o vhodného nástupce, jenž by po viditelném vystoupení Jeho

[1]) Symbol. s. Athananii. — [2]) Jan 10, 11.

na nebe, Jeho jménem stádečko to množil a dále spravoval až do skonání světa.[1])

Tímto viditelným nástupcem učinil Petra (skálu)[2]), a přidal mu pomocníky v osobách apoštolů. Udělil jim také pravomoc, aby nástupce své se stejnými právy, jakých byli sami od Syna Božího přijali, sobě volili i ustanovovali, právě také až do konce všech dnů.

Život Spasitele na tomto světě nebyl jiným, leč dlouhým řetězem, jehož články byly důkazy přepodivné lásky Jeho k lidem, a důkazy nelásky a nevděku lidí k Němu! Posledním členem tohoto řetězu byla ukrutná smrt Jeho na kříži!

Ale ani zástupcům Jeho, Petrovi s apoštoly, nemělo se dostati dědictví jiného, nežli onoho dle odkazu Božského Mistra: „Ven ze škol vyženou vás; ano přichází hodina, že každý, kdož vás zabije, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. A to vám učiní, protože nepoznali Otce (mého) ani Mne.[3])“ „Věru není učenník nad mistra, ani služebník nad pána ... Jestliže hospodáře belzebubem nazývali: čím více domácí jeho (nazývati tak budou)? Protož nebojte se jich!“[4])

2. Dle toho námezdníci mocností Bohu odbojných pronásledují věrné Kristovy po všecky doby. Jest zajisté toho

[1]) Mat. 28, 20. — [2]) Mat. 16, 18. 19. — [3]) Jan 16, 2. 3. — [4]) Mat. 10, 24.—26.

potřeba pro lidskou zkaženost, aby přicházela i pohoršení; ovšem že ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází!“ [7])

Jako v přírodě třeba, aby někdy bouře přišla, a nezdravý vzduch pročistila; a aby vodu stojatou, jež snadno hnije a otravuje, zdravou a užitečnou zachovala: tak i člověk v úplném klidu žijící snadno nestatečným a lenivým se stává; a jest třeba, aby naň protivenství přišla, v kterých pak hrdinné skutky křesťanské konává, a zásluhy své množí pro nebe; a tak až do žní, kdy Pán života i smrti odplatí jednomu každému dle zásluh: koukol nařídí uvrci ke spálení; pšenici ale uložiti do stodol nebeských.[8])

3. Odpůrci Kristovi utiskovali Církev Páně vždycky. Tak činili i židé i pohané. Po tři sta let topila se Církev Páně v krvi svých mučenníků.

Pak stávali se utiskovateli jejími i nezdární synové její vlastní, jako panovníci z rodu Hohenstaufů, Napoleonové až i Bismarkové.

4. Povstávali ale také uvnitř Církve lžiproroci a lži-apoštolové, kteří v pýše rozumu svého chtěli učení Páně předělávati, jak říkali napravovati či „reformovati“.

Již úvod evangelia sv. Jana obrací se proti překrucování pravého učení Církve Páně. Tak povstali Ebionští, kteří učili, že byl Pán Ježíš pouhým

[7]) Mat. 18, 7. — [8]) Mat. 13, 20.

člověkem, na něhož druhá Osoba Božská sestoupila teprve při křtu v Jordaně. Jiní, jako doketi, tvrdili, že Ježíš Kristus byl pouhým Bohem, jenž měl jen zdánlivé tělo lidské.

Gnostici tvrdili, že mají hlubší poznání učení Kristova, jež prý třeba s naukami židovskými i pohanskými v souhlas uváděti. Svět prohlásili za dílo ďábla, a hleděli ho přemáhati tu nadmírnou přísností, nebo zase nejhrubší prostopášností.

Ze stoupenců gnostiků vyvinuli se manicheovci, a z těchže u nás až i adamité čili naháči, jež sám Žižka pro hrozné nestydatosti a jiné nemravy krutě trestal.

Ariani učili, že Kristus Pán není Bohem, nýbrž pouhým, ač vznešeným tvorem; a tolik se za podpory římských císařů rozšířili, že skoro celou Církev katolickou udusiti hrozili.

Pelagiani učili, že není hříchu dědičného; a že člověk o svých silách, bez pomocné milosti Boží může spasení dojíti. Kterýžto blud později přemnohými způsoby přemílali Hus, Luther a zejména Kalvin.

5. Když Církev Páně ze štědrých darů dobrodinců nabyla velikého bohatství i moci, povstali bludaři, kteří jí zesvětačení vyčítali, a staré, odsouzené bludy zase znova rozpřádali.

Tak povstali valdenští i albigenští, u nichž za nejvyššího světce pokládán byl samovrah, jenž dobrovolně všeho pozemského, prý od ďábla pocházejícího, se zřekl, a proto se i života zbavil. Jiní pak potříti chtěli vše zvířecí v sobě tím, když hubili tělo své nejohavnějším smilstvem!

Následovníky měli i v Čechách v jamnících, tak nazvaných proto, poněvadž rádi od ostatních lidí se odlučovali, aby po chuti žíti mohli, a často až i v jamách lesních přebývali.

Jan Viklef, mistr našeho rodáka Jana Husa, prohrav rozepři svou s mnichy až u papeže, zanevřel pak záští proti mnichům, ale i proti Církvi celé vůbec. I hlásal, že Církev katolická jest sborem satanášovým, a papež antikristem. Dále revoluční učení, že kdo do hříchu těžkého upadl, tím samým i vší moci duchovní nebo světské nad poddanými ztratil. Ke kterýmžto bludům Hus ještě své domysly přičinil, a odpor proti papeži i císaři slovem i skutkem pyšně hlásal, zapomínaje, jak náš dějepisec Palacký, ač sám protestant, praví, že „i pokora a poslušenství jsou ctnostmi křesťanskými!“

6. Veškerými základy Církve katolické v době novější otřásti se snažili zejména: odpadlý a nemravný mnich a kněz Martin Luther, Němec; odpadlý a nemravný kněz Oldřich Zwingli, Švýcar; a pro sodomství znamenaný ukrutník Jan Kalvin, Francouz.

Muži tito, již veškerou vážností Církve pohrdnuvše a jí samé hanebně zneuctivše, toliko na základu bible chtěli to svoje křesťanství zbudovati, ale tak, že jeden každý vykládal si Písmo svaté tak, jak se jemu samému v pýše a nevázanosti jeho zamlouvalo. Takto ale stali se konečně ti, kteříž chtěli býti „reformatory“ Církve, jejími „deformatory“ čili hubiteli a otci nynějších svobodářů, socialistů i anarchistů. Ti ale již namnoze vší vírou v Boha živého i v nesmrtelnost duše pohrdli, a nikoho vůbec více nad sebou trpěti nechtějí, aby mohli žíti již jen dle svých nízkých pudů, beze vší uzdy, namnoze již jen jako ta — němá tvář!

7. Máme pro útoky jich malomyslněti? Ó nikoliv! Spasitel náš poručil větrům i bouřím, když již lodičku Petrovu vlnami téměř přikrývaly, a stalo se utišení veliké.[1]) A ten samý praví: „Já t jsem, nebojte se!“[2]) „Aj, já s vámi jsem po všechny dny až — do skonání světa!“[3]) Já jsem vzdělal Církev svou na skále Petrově, a ani „brány pekelné nepřemohou jí!“[4])

8. Kristus Pán Církve své celé ovšem nikdy neopustí, a ona nikdy nezahyne! Ale Spasitel neslíbil žádnému jednotlivci, ani žádnému národu, že on až do svého skonání při této jeho Církvi věrně vytrvá a na jisto i spasen bude!

[1]) Mat. 8, 26. — [2]) Jan 6, 20. — [3]) Mat. 28, 20. — [4]) Mat. 16, 18.

Syn Boží totiž chce, aby jeden každý předně o spasení svém spolu se přičiňoval, podobně jako apoštolé proti rozbouřeným vlnám při veslech spolupracovali, a bouři i utonutí se bránili; a pak abychom Jej také za Jeho pomoc pokorně, důvěrně i vytrvale prosili!

Abychom v těch bouřích nynějších při té vzmáhající se pověře i nevěře, a z nich plynoucí nemravnosti nezahynuli: musíme tedy i sami ve víře svaté se utvrzovati, i také se naučiti všelikým nájezdům nepřátel víry Kristovy čeliti, abychom dovedli Církev svatou, dílo Kristovo i vše učení její dle pravdy také obhajovati. Třeba meče k útokům, i štítu k obraně i pomoci s hůry!

9. Ak tomu směřuje spis tento. Nepřátel Božích bylo a jest veliké množství; a vytahují do boje proti Církvi, jako vidno z bludařství věků minulých, i zbraně staré, ze staletí minulých, i zbraně nové, z dob našich, zejména také z věd přírodních i historických.

Nelze mi proti všem bludům do pole vytáhnouti, a všechny možné námitky proti svaté víře v malý spis zahrnouti. Proto odkazuji katolíků učených k obranným dílům větším, zejména latinským, francouzským a německým, jichž jest veliký počet dobře sestavených. Já tímto spisem svým chci do ruky dáti poučení a obranu toliko lidu prostému, a proti bludům nejčastěji slýchaným, aby mohli s pomocí Boží nepřátel Božích zahanbovati.

Dejž k tomu dobrý Bůh svého požehnání! *Dr. Řehák.*

1. Almužna.

Námitka. **Chudý člověk nemá žíti z almužny. Jakožto člověk má právo žádati, aby mu společnost lidská pomáhala.**

Odpověď. Především třeba prohlásiti, že každý člověk, práce schopný, má pro sebe a rodinu svou chléb si vydělati. Sv. apoštol Páně krátce velí (II. Tessal. 3, 10): „Nechce-li kdo dělati, aby také nejedl!“

Není-li ale kdo v pravdě s to, aby sám se obživiti mohl, povinni jsou ostatní lidé jemu pomoci. Stát ale povinen jest pomoci teprve tehdy, když nikdo jiný více nepomáhá. V prvé řadě jsou ku pomoci zavázáni rodiče, dítky, nejbližší příbuzní. Pak pomáhati mají chuďasům všichni soukromníci, pokud mohou, ježto Spasitel dí (Luk. 3, 11.): „Kdo má dvě sukně, dej nemajícímu; a kdo má pokrm, učiň tolikéž!“ A miláček jeho hlásá (I. 3, 17.): „Kdo by měl

statek tohoto světa, a viděl by bratra svého, an trpí nouzi, a zavřel by vnitřnosti své před ním: kterak láska Boží zůstává v něm?“

I prospěšná jest almužna bohatému, poněvadž si tak i odplatu na zemi i nebe po smrti zajišťuje, ježto dí Spasitel (Mark. 9, 40.): „Kdožbykoli zajisté dal vám píti číši vody ve jménu mém, protože jste Kristovi: amen pravím vám, neztratí odplaty své.“ A v den soudný řekne (Mat. 25, 34): „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa. Nebo jsem lačněl, a dali jste mi jísti; žíznil jsem, a dali jste mi píti; nahý jsem byl, a přioděli jste mne . . .“

Almužna neponižuje chudého, zejména když bohatší udělují mu jí nenápadně, způsobem šetrným, jak chce Spasitel, když praví (Mat. 6, 2.): „Když dáváš almužnu, netrub před sebou, jako pokrytci činí ve školách i na ulicích, aby ctěni byli od lidí . . . Ale čiň skrytě, tak ať neví levice tvá, co činí pravice tvá!“

Šetrné podporování chudých usmiřuje chudých s jich stavem, a překlenuje propast mezi nimi a bohatými, kterou nesvědomití štváči jen více rozříšiti se snaží.

Čím více stát podporování chudých k sobě potahuje, tím více z podpor takových křesťanství mizí, poněvadž pak lidé podpor ani neudílejí ani nepřijímají pro Boha, ani z poslušnosti k jeho Božské prozřetelnosti.

Že by jednou nastati měl stát takový, jak si ho socialisté malují, že by v něm více žádných lidí chudých, a snad ani nemocných a stářím sešlých nebylo: jest bláznivým míněním, jemuž odporují slova Pravdy věčné (Mat. 26, 11.): „Chudé **vždycky** máte s sebou, ale mne nevždycky máte!“

2. Amerikánství.

N. **Není dobře proti duchu času bojovati, ale třeba jemu co možná nejvíce vstříc vycházeti, abychom lidstvo pro svou věc získali. Jen ne útočit!**

O. Lépe-li duchu času vstříc vycházeti, anebo proti němu útočiti, posouditi lze dle toho, jakým právě ten „duch času“, čili móda neboli směr právě panujících náhledů jest.

Dají-li se tyto právě panující náhledy s učením Páně v souhlas uvésti, třeba jim ovšem vstříc vycházeti. Jestliže ale „duch času“ odporuje „duchu Kristovu“, nemůže pravý katolík ani na okamžik býti na rozpacích, co by činiti měl! Musí se totiž úplně na stranu Kristovu postaviti, poněvadž dí Spasitel: „Žádný služebník nemůže dvěma pánům sloužiti; neboť zajisté jednoho nenáviděti bude, a druhého milovati; anebo jednoho se přidrží, a druhým pohrdne“ (Luk. 16, 13.). A sv. apoštol službu Spasiteli za jedině moudrou problašuje, an píše: „Ježíš Kristus včera i dnes, ont i na věky!“ (K Žid. 13, 8.).

Duch času obyčejně nebývá v souhlasu s učením Páně, ale přečasto o něm platí, co napsal sv. miláček Páně: „Všecko, což jest na světě, jest žádost těla, a žádost očí, a pýcha života“ (I. 2, 16.); a takového ducha času milovati, a s ním nebojovati nelze! Dle toho, k čemu duch tohoto světa neboli duch času nás popouzí, jednání své zařizovati nesmíme, jak učí sv. apoštol ve slovech: „Nepřipodobujte se tomuto světu: ale opravte se v novotě smyslu svého, abyste zkusili, která jest vůle Boží dobrá a líbezná, a dokonalá“ (Řím. 12, 2.). Kdo se světu připodobuje, i se světem jednou svého odsouzení se dočká (I. Kor. 1, 32).

Nelze tedy právě sloužiti i Kristu zároveň i Belialovi, čili býti dobrým křesťanem a zároveň i neznabohem!

Chceme-li tedy lidstvo pro věc Kristovu získati, bude třeba to dobré, jež při lidech jinak smýšlejících shledáme, opatrovati i chrániti, ale při tom i duchem Kristovým oživovati. Co však při lidech shledáme nekřesťanským, to musíme bez ohledů potírati a vyvraceti!

Můžeme i máme se tedy radovati z pokroku, totiž ze všech těch vynálezů našich dob, z lepšího poznávání věcí stvořených; ale při tom máme i poukazovati, že vše to jsou díla všemohoucího a přemoudrého Boha, jenž i ducha lidského tolik obdařil, že skutky jeho vždy lépe a dokonaleji poznávati a ku prospěchu svému i bližních svých upotřebovati může! Nikoliv ale nesmíme na objevy lidí tak pohlížeti, jako by ony pouhými divy ducha lidského byly, a Bůh a Kristus že by od nich vyloučeny byly!

Amerikánstvím vyrozumívá se obyčejně snaha mnohých katolíků v Americe k tomu směřující, aby kázeň církevní byla uvolněna, a aby jisté pravdy učení katolické Církve byly zamlčovány, by prý tak jinověrci spíše pro katolictví byli získáni. Amerikánství dále zavrhuje povinné zapírání sebe, a horuje jen pro ctnosti takové, jež i světáky obdivem naplňují, aniž by vnitřního napravení vyžadovaly. Proti takovýmto snahám musí se každý upřímný katolík na odpor stavěti; a činí tak úplně ve shodě s dědicem sv. Petra, a náčelníkem Církve katolické, Lvem XIII., jenž novodobé amerikánství, které jest vlastně protikřesťanství, r. 1890 slavně zavrhl!

3. Anarchisté či bezvládci.

N. **Anarchisté, vší vládou vůbec pohrdající, jsou lidmi jedině důslednými.**

O. Anarchisté jsou v pravdě důslednými — ale **jen v bludu**! Nejsou ale jedině důslednými, poněvadž i katolíci jsou důslední, a sice **v pravdě**!

Základní myšlenkou anarchistů jest mínění, že není Boha; anarchisté či bezvládci jsou vždy i bezbožci, čili popírači Boha.

Kdyby pravdu měli, že není Boha, pak bylo by zcela důsledné říci: Není-li Boha, není také pána nade mnou. Jsem člověk jako jiný; a proto mi nemá kdo z lidí čeho poroučet. Jsem sám svým pánem, a mohu dělati, co sám chci; nemá mi co poroučet ani papež ani císař, ani sněm ani soudce, ani otec, ani celý národ!

A nemá-li mi vůbec kdo co poroučet, pak jest liberalismus čili vláda zlatého telete tyranstvím, a i vláda socialismu nesnesitelným a nespravedlivým jhem, které mohu dle vůle i příležitosti se sebe shoditi.

Není-li Boha, pak jen nedůsledně vymáhají pro sebe poslušnost vláda liberální či tak zvaná svobodomyslná, i vláda socialistů, když oboje, majíce kořeny své v bezbožství, domáhají se něčeho, co jen z vůle Boží odvozovati lze: totiž poddanosti a poslušnosti podřízených. Kdo Boha vůbec popírá, ztrácí práva na jeho zákon se odvolávati.

A důslední jsou anarchisté, když Boha popírajíce, i také veškerou vládu i moc jednoho člověka nad druhým popírají.

Ale oni jsou důslední jen v hrozném bludu, že totiž není Boha! Nebo jen „nesmyslný člověk čili blázen dí v srdci svém: Není Boha,“

pěje žalmista Páně (13, 1). Kdo při sobě i kolem sebe, na nebi i na zemi, vidí nesčíslná díla, hlásající moc i moudrost Boží: kterak že není hotovým bláznem, domnívá-li se, že všechno to samo od sebe se stalo, i se zachovává?

Kdyby nebylo Boha zákonodárce, konečného mstitele i odplatitele skutků lidských, a směl-li by každý činiti, co by sám chtěl: pak by to v krátce musilo na světě vypadati jako v říši dravců, kde kdo z koho, ten z toho! Tu by směl tedy každý krást, loupit, vraždit, podvádět, znásilňovat, jak by sám chtěl, aniž by mu kdo brániti směl! Pak by nikdo bez dýky anebo revolveru nesměl se odvážit mezi ostatní, silnější. Nesměl by ničeho míti, nač by silnější zálusk dostati mohl! To jest ale stav nepřirozený; nesmyslný tolik, že ho každý povážlivý člověk za šílenství a zkázu pro celou lidskou společnost uznati musí!

Je-li ale úsilí anarchistů nesmyslné, nepravdivé, zhoubné, aby jeden každý činiti směl, co by sám chtěl: pak jest nesmyslným i učení jich, že není Boha, jež jest právě základem snah anarchistů.

Je-li ale učení anarchistů, že není Boha, nepravým i zboubným: pak zhoubným jest i svobodářství bez Boha, i úsilí socialistů bez Boha, protože i nepravé svobodářství i socialism na tomto nepravém základu spočívají.

V pravdě důslednými jsou jen katolíci, kteří pramen všeho práva i pořádku spatřujíce v Bohu, učí: „Dávejtež co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu!“ (Mat. 22, 21.); a důsledně také: „Dávejte i lidu, co mu dle vůle Boží v pravdě přísluší!“

4. Andělé.

N. **Kdo může říci, že jsou andělé, když nikdo žádných nevidí? Jest to pěkné, dětem o andělích strážných vypravovati; ale dospělí nepotřebují jich!**

O. Kdyby na pravdě bylo, že čeho očima svýma nevidíme, rukama svýma hmatati nemůžeme, také vůbec není, mohli bychom odpůrci svému směle říci: Tvého rozumu také nevidím; a tedy žádného nemáš! Tvé duše nevidím, hmatat jí nemohu; a proto žádné duše nemáš! V Americe jsi nebyl, tedy jsi jí neviděl; a proto dle tvého náhledu žádná Amerika není! Karla IV. jsi neviděl, ano žádný z nás ho nespatřil; a tedy žádného „otce vlasti české" ani nebylo, ač o něm tak mnoho chvalného vypravují dějiny!

Jest třeba mnohým věcím věřiti, byť bychom jich sami neviděli, nepoznávali, a sice v každé vědě! A moudře jednáme, když věříme; jen když víry hoden ten, kdo nám něco za skutečnou pravdu vydává.

Že andělé skutečně jsou, Boha tváří v tvář vidí, Jemu slouží, s Ním se věčně radují a nám lidem všem, nejen dětem, ale i dospělým strážci jsou, o tom vypravuje Bůh sám, pravda věčná, na přemnohých místech Písma svatého. Ku př.: Anděl vyvedl první rodiče z ráje; Lota a dcery jeho ze Sodomy; provázel Tobiáše. Anděl posiloval Spasitele v zahradě gethsemanské; vysvobodil Petra ze žaláře; byl stálým průvodcem sv. Františky římské; vedl sv. Václava v boj atd.

Ovšem, kdo anděla svého strážného nectí, neposlouchá, pokynů jeho nedbá, nesmí si stěžovati, když se mu i jeho pomoci pak nedostává!

5. **Arciotcové** čili **patriarchové.**

N. **Bible líčí arciotce tu jakožto miláčky Boží, jindy jakožto veliké hříšníky; z čehož následuje, že bible mnoho víry nezasluhuje.**

O. Vypravuje-li bible i o hříšných skutcích těch mužů, kteří byli vyznavači pravého Boha a konatelé pravé, bohulibé bohoslužby, nepřestává proto býti opravdovým slovem Božím. Ba právě tím, že i činy nechvalné praotců národa vyvoleného vypravuje, ukazuje, že jí nejde nikterak o nějaké vymyšlené dokonalosti jich, nýbrž o vylíčení života jich dle skutečnosti a pravdy. Kdyby bible mravní nedostatky arciotců zamlčovala anebo zabarvovala, pak právě mohla by podezřívána býti, že není slovem Boha nejvýš pravdomluvného!

Vypravuje-li ale bible o chybách arciotců, vypravuje zároveň i o pokárání a trestech, jichž se jim za hříchy dostalo; a tak hlásá i spravedlnost Boží.

Také není v životě arciotců všecko hříchem nebo podvodem, co by se snad leckomus nyní vadným zdáti mohlo, poněvadž mnohé události v životě jich jsou předobrazy do života Mesiáše!

Tak prohlásil-li Abraham manželku svou Sáru v Egyptě za svou sestru, nebyla to lež v našem smyslu, poněvadž bratry a sestrami nazývali se nejen skuteční bratři a skutečné sestry, ale i všichni členové jedné čeledi mezi sebou. A Sára byla i skutečnou polosestrou Abrahama, ana měla s ním stejného otce, ale jinou matku. (I. Mojž. 20, 12.)

Jakub v oděvu Esaua vylákal požehnání prvorozeného na otci svém Isakovi, a zdá se to podvod býti. Avšak uvážíme-li, že Jakub požehnání

to napřed Esauovi za čočovici odkoupil; a že takto jednaje, předobrazil Spasitele. jenž hříchy cizími obtížen, požehnání vyžadoval pro svůj věřící lid, není úkon Jakubův skutečným podvodem, ale předobrazem a tajemstvím.

David neodklidil Saula s trůnu a neuchvátil téhož s násilím pro sebe; ale Bůh sám, svrchovaný vládce lidu israelského, zavrhl Saula pro neposlušnost jeho, a velel Davida pomazati na krále.

A o tomto Davidovi vypravuje bible, že se těžce provinil na trůnu; ano! Ale tatáž bible vypravuje i o trestech, jichž se Davidovi za jeho provinění dostalo; i o slitování Božím, kterého se dočkal, když s velikou kajícností pokání činil, a se zvláštní pak horlivostí Hospodinu sloužiti se snažil!

A tak podobně se to má i se skutečnými anebo jen domnělými hříchy arciotců, světlem evangelia ještě neosvícených.

6. **Askese** čili **umrtvování sebe.**

N. **Za dob našich třeba více pracovati, zejména kněží. Cvičení v zapírání sebe hodilo se pro středověk; dnes znamená umrtvovati sebe tolik co pracovati.**

O. Zásadou všech pravých křesťanů bylo a jest vždy: „Ora et labora“, t. j. „Modli se a pracuj!“ a sice proto, že obé pospolu činí člověka teprve dokonalým, jak ujišťuje sama moudrost Boží slovy: „Boj se Boha, a přikázání jeho ostříhej — nebo to jest všeliký (čili celý) člověk!“ (Kaz. 12, 13.)

(Viz též článek: „Práce“.)

*

První povinností tedy jest, přikázání Boží ostříhati, jako praví křesťané vždy činili. Chceme-li je ale dokonaleji zachovávati a snadněji vůli Boží plniti, třeba nám i rad evangelických zachovávati, jak patrno ze slov samého Spasitele, jenž řekl mládenci, po cestě ke spasení se dotazujícímu: „Chceš-li do života vjíti, ostříhej přikázání! — Chceš-li (ale) dokonalým býti, jdi, prodej co máš, a rozdej chudým . . . a pojď, následuj mne!“ (Mat. 19, 17.—21.)

Poněvadž lidé vždy stejně pokušení měli se strany žádosti těla (čili od pudu po rozkoších), se strany žádosti očí (čili od pudu po majetku) a se strany pýchy života (čili od žádosti po světských poctivostech), jak o tom píše miláček Páně (I, 2, 16.): proto také musili vždycky proti těmto svůdcům bojovati, a proto i přiměřených zbraní používati, jaké jsou právě uloženy v askesi čili umrtvování sebe.

A poněvadž i my všichni pudům takovým podléháme, jež nás od Boha a vůle Jeho odvrátiti usilují: musíme i my se zapírati; a tedy nejen pracovati, ale i nezřízené pudy krotiti; a proto nejen nedovolených věcí se zdržovati, ale mnohdy i dovolených požitků sobě odpírati, abychom si tak tím spíše navykli věcí nedovolených se odříkati!

Kdo jinak smýšlí a jedná, dle ducha Kristova nejedná; nebo Kristus Pán učil nás slovy i příkladem svým, abychom nezřízeným žádostem svým vytrvale odporovali, a je pod zákon Boží neúprosně skláněli, řka: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, a vezmi kříž svůj. a (tak) následuj Mne!“ (Mat. 16, 24.) A „kdo nenese kříže svého a nejde za mnou, nemůže býti mým učenníkem!“ (Luk. 14, 27.)

A tak činíce, pracujeme v pravdě pro Boha, napomáháme i pravému blahu svých bližních, i svému vlastnímu, ježto slibuje Spasitel: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho; a toto všecko (čeho potřebovati budete pro život časný) bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

(Viz také článek: „Amerikánství!“)

Ostatně vyčítá li kdo katolíkům, že chodí z pokání bosi; že mívají hlavu nepokrytou; že se plazí po zemi na kolenou: nechť jen vzpomene, že sám Syn Boží v zahradě gethsemanské při modlitbě „padl na tvář svou“, jindy „po celou noc se modlil,“ a tak tedy také „tělo své trýznil“. Snad také On tak čině — bloudil?!

7. **Atheismus** čili **bezbožství.**

N. **Bebel, náčelník sociálních demokratů, prohlásil na říšském sněmu německém r. 1881: „My sociální demokraté směřujeme v oboru tak zvaném náboženském k atheismu.“**

A kdo sleduje řeči i skutky jeho stoupenců, ať Němců nebo Čechů, doznati musí, že jdou se svým mistrem za jedno.

O. 1. Bezbožství ale po stránce vědecké, kterou by se každé klouče mezi sociálními demokraty rádo blýskalo, jest pranesmyslnou domněnkou, a nikoli vědou! Nebo není-li Boha, ať poví socialista, ale s přesností vědeckou, kterak že povstal tento svět? Kterak že povstal ten podivuhodný řád, v celé přírodě se jevící? Kterak že nabyla tělesa nebeská svého pohybu, o němž největší učenci, počtáři i hvězdáři dosti divů vypovídati nemohou?

Rozum nám dí: kde svět, tu musel býti i někdo, kdo ho učinil; nebo z ničeho není zase nic! Kde svrchovaný pořádek, musel býti i přemoudrý pořadatel!

Ani nejjednodušší stroj nestává se sám od sebe, nedává se do pohybu sám od sebe, nepracuje dle jistých pravidel sám od sebe: ale musel míti tvůrce, řemeslníka neb umělce, rozumem obdařeného, jenž ho sestavil, a pravidla práce mu uložil. Kterak by tedy celý svět, v němž se při každém kroku s přesnými zákony shledáváme, měl býti a se pohybovati bez tvůrce a pořadatele?!

A právě tomuto tvůrci, zachovateli i řediteli celého neskonale velikého světa říkáme — Bůh!

2. Avšak netoliko ve světě hmotném musíme viděti Boha, nýbrž i v životě duchovním! Neuznávají sice všichni lidé totéž dílo za dobré anebo za zlé. Ale kterak povstala duše? A kterak ve všech lidech vůbec vzniklo vědomí, že jest rozdíl mezi dobrým i zlým?

I bezbožec sám doznává, že nevinné dítě usmrtiti jest něco zlého; rodiče ctíti něco dobrého; že bližního okrádati a podváděti jest něco zlého; a nad ubohými se slitovati něco dobrého. Tento rozdíl dobrého a zlého, s nímž se shledáváme u všech lidí vůbec, poukazuje k někomu, jenž ho v mysl každého člověka vštípil. A právě tomuto někomu, jenž v mysli naši vložil povinnost, abychom dobré činili, a zlého se varovali, říkáme — Bůh!

Kdo tedy, jako bezbožci činí, Boha popírati se snaží, proti vlastnímu rozumu se proviňují, a jsou hotovými bázny, jak pěje žalmista Páně ve slovích: „Řekl nesmyslný v srdci svém (čili sám u sebe): Není Boha!“ (Žalm 13, 1.) Jsou ale i největšími hříšníky, poně-

vadž nepřestupují jen toho onoho zákona Božího, ale Boha samého a zákona jeho vůbec ve všem se zříkají!

3. Učení sociálních demokratů, že Boha není, jenž by jim mohl čeho poroučeti anebo zakazovati, jestiť tedy protirozumným, bezbožným, ale i — svrchovanou měrou nebezpečným!

Nebo kdo jsoucnost a působení nejvyšší bytosti, věčného, všemocného, přemoudrého Boha nad námi nadutě popírá, proto ho ovšem ještě s trůnu nestrhne, bezmocným neučiní; ale může pro rušení pořádku nejvyššího Pána našeho člověčenstvo učiniti neskonale nešťastným!

Učení atheistů jest po stránce vědecké pranesmyslným tvrzením; po stránce ale praktické, či do života zasahající, úvodem ku anarchii, čili ku bezvládí, neboli ku převrácení všech spořádaných poměrů mezi lidmi.

Atheismus jest revolucí proti Bohu, i revolucí proti lidem!

(Viz také článek: „Anarchisté“.)

8. **Autorita** čili **mocnost zákonná.**

N. **My socialisté jsme proti každé autoritě, ať nebeské ať pozemské, poněvadž každá naši svobodnou vůli obmezuje.**

O. My katolíci ale odpovídáme, že jsme pro každou zákonnou moc čili autoritu, ať nebeskou, ať pozemskou, pokud ona naši svobodnou vůli k dobrému vede.

A proč tak?

Poněvadž věříme, čeho nikdo po rozumu popírati nemůže, že jest Bůh, jenž jest všech věcí svrchovaným Pánem.

Kdo nechce věřiti v Boha, ten ovšem mluví důsledně, když pohrdá i každou mocností zákonnou. V Boha ale nevěřiti jest nesmyslným bludem; a proto jest nesmyslným bludem i všecko to, co na základě bezbožství kdo staví.

(Viz také články: „Anarchisté“ a „Atheisté“.)

Co ale jest autorita?

Autoritou vyrozumíváme právo někoho, aby směl členy některé společnosti (jako jsou rodina, obec, stát, Církev) k jistým úkonům zavazovati, anebo jich od jistých výkonů zdržovati, a sice k vůli blahu společnému té které jednoty.

Někdy jindy nazýváme autoritou ale také osobu, jež toto právo nad členy jisté společnosti má, tedy příkladně: papeže, krále, starostu, faráře.

Nejvyšší autoritou jest Bůh, poněvadž svět se všemi jeho věcmi stvořil, a proto má ovšem i právo, tvory veškeré, a zejména i lidi, tak spravovati, aby pozemského i záhrobního cíle svého dosáhli.

Spasitel ale řekl Pilátovi: „Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby nebylo tobě dáno s hůry“ (Jan 19, 11.); a apoštol Páně píše (Řím. 13, 1. 2.): „Každá duše mocnostem vyšším poddána buď; nebo není mocnosti, leč od Boha, a kteréž jsou, (ty) od Boha zřízeny jsou. Protož, kdo se mocnosti protiví, zřízení Božímu se protiví; a kteříž se protiví, odsouzení sobě dobývají.“

Není tedy práva ani moci, leč jestli od Boha pocházejí; a neměl by nikdo z lidí práva nám něco nakazovati anebo zakazovati, kdyby nebyl Bůh sám nám jisté lidi za představené duchovní anebo světské ustanovil k dosa-

žení blaha duchovního anebo pozemského; a kdyby jim nebyl tedy autority nad námi udělil.

Nádnými mocnostmi čili autoritami duchovními jsou: papež, biskup, kněz, jež Syn Boží zvláštními plnomocenstvími obdařil.

Bůh dal ale i zvláštní autoritu osobám světským, jako otci nad dětmi a vrchnostem nad poddanými k dosažení blaha pozemského, poněvadž by jinak společnost lidská, ve které by každý dle libovůle jednati směl, obstáti nemohla, ale rozpadnouti se musila.

Ostatně ale i sami socialisté podrobují se též autoritě, poněvadž by bez takové ani jejich spolky obstáti nemohly! Pohrdají sice autoritou dědiců apoštolů Páně, pohrdají ustanoveními vrchností světských: ale podrobují se přece, a sice svým předákům, a tvrdí, že jeden každý povinen jest (!) podrobovati se vůli většiny, ježto prý vůle lidu jest autoritou nejvyšší!

Proč tak?

Toho ve své vylhané „svobodomyslnosti“ (?) pověděti nedovedou!

Jestliže tedy socialisté bojují proti nejvyšší autoritě Božské i proti oprávněným autoritám mezi lidmi, činí tak jen proto, aby se na místě nich sami posadili, a nejvyšší moc bezprávně k samým sobě potahovali! A chtějice boháčům pobrat, co tito způsobem třebas i nejpoctivějším nabyli, ukazují, jak oni té své nejvyšší autoritě bez Boha uznání dobýti chtějí!

Není-li Boha, pak ovšem není ani autority; nikdo z lidí nám rovných nemá nám co poroučeti ani zakazovati; a nejneurvalejší socialisté a nejdrzejší anarchisté jednají důsledně. Avšak důslednost tato spočívá na hrozném bludu; a proto jest i důslednost jejich bláznovstvím, jak dí Písmo: „Řekl nesmyslný (blázen) v srdci svém: Není Boha!“ (Žalm 13, 1.)

Bůh ale jest, any svědčí o něm nesčíslní skutkové moci, moudrosti i dobroty jeho, s nimiž krok za krokem po celý život se setkáváme. Je-li však Bůh, pak má i nepopíratelné právo, tvory, jakými jsme i my, spravovati a je i skrze autority jiné, jež sám ustanovil, ke blahu vésti. My katolíci proto ctíme každou řádnou autoritu, ať v rodině, ať v obci, ať ve státě, ať v Církvi, poněvadž Boha ctíme a ctíti chceme, a i lidmi dle vůle Boží šťastnými býti si přejeme!

9. Báje.

N. **Všechna náboženství mají své báje. Proč bychom neměli míti za to, že i evangelia obsahují báje?**

O. Jestliže v náboženstvích pohanů, ať řeckých anebo římských, ať indických anebo čínských, ať afrických anebo amerických nacházejí se rozličné báje o domnělých bozích, není se čemu diviti, poněvadž vypravování ta pocházejí z dob těch, ze kterých nemáme přesných udání historických, abychom posouditi mohli, kterak báje ty mohly povstati? pokud opírají se o nějakou skutečnou událost? a pokud jsou díla pouhé obrazotvornosti neumělých anebo vypočítavých lidí?

Avšak děje, o nichž nám vypravují evangelia, staly se v době, když učenost a umění lidí byly již na vysokém stupni, kdy přesná historie byla ve velikém rozkvětu, a kdy evangelisté byli by bývali od tisíců očitých svědků a nepřátel Kristových vyhlášeni za lháře a podvodníky, kdyby věci vybájené byli chtěli za pravdu vydávati!

To se ale nestalo! A i pisatelé a nesčíslní jiní křesťané šli za pravdy svatého evangelia i na smrt! To by dojista nebyli učinili za báje! Křesťanství neobsahuje tudíž žádných bájí, ale jen historické události.

10. Sv. Bartoloměje noc.

N. **Vraždění francouzských protestantů (čili hugenottů) v noci mezi 23. a 24. srpnem čili v noci před svátkem sv. Bartoloměje l. P. 1572 v Paříži l. jest hanebným zločinem katolické Církve; 2. stalo se z popudu jesultů; a 3. bylo oslavováno papežem.**

O. Žádné z těchto tří obvinění na spravedlivém soudu nespočívá, nýbrž, ač nesčíslněkrát již vyvráceno bylo, stále znovu od nepřátel Církve katolické na potupu její se opětuje.

1. Nepravda jest, že vraždění hugenottů jest dílem katolické Církve. Neboť sám král francouzský Karel IX. prohlásil se vší určitostí v parlamentě dne 26. srpna r. 1572, že ono vraždění stalo se k výslovnému jeho nařízení; a vykonáno bylo proto, aby neškodným učiněno bylo hrozné spiknutí hugenottů proti jeho osobě, proti celému královskému domu, a proti nejšlechetnějším poddaným říše.

Věc měla se ale takto: Za nezletilého Karla IX. vládla matka jeho Kateřina z vlašského rodu Medici. Tou dobou trvala ve Francii 70letá válka, kterou stoupenci lžireformátora Kalvína čili hugenotti byli proti katolíkům vedli (od r. 1558—1628). Ve válkách těch vzrůstala moc hugenottů za vedení admirála Coligny-ho. Do té doby byli hugenotti vyloupili již 50 biskupských

a na 800 jiných chrámů, načež je zpustošili a úplně zničili. Hrabě z Montgommery dal najednou 3000 katolíků zcela chladnomyslně povraždit, mezi nimiž byli i starci, ženy a děti. Briquemaut (čti Brigmó), hlavní vůdce hugenottů, nosil na krku stuhu ze samých uší, jež byl kněžím uřezal.

Dne 22. srpna 1572 slaven byl v Paříži sňatek Jindřicha VI., krále z Navarry, s Markétou, mladší sestrou krále Karla IX. Při té příležitosti přibylo mnoho kalvínských šlechticů do Paříže. Tu králova matka Kateřina, přidržujíc se ohavných zásad krajana svého Macchiavelliho, dle nichž pro udržení panství vše jest dovoleno, chtěla dáti úkladně zavraždit admirála Colygny-ho; avšak zámysl ten se jí nezdařil. Obávajíc se pomsty hugenottů, ustanovila se pletichářská královna na tom, všechny odbojné pohlaváry, prve nežli by se proti ní umluviti mohli, dáti najednou povraždit, a král po dlouhém zdráhání v zámysl ten svolil. A tak ne po dlouhém snad vyjednávání, ale hned druhého dne, 23. srpna, dáno zvonem na paláci královském umluvené znamení Pařížanům, mezi něž byly napřed zprávy o umluveném spiknutí hugenottů rozneseny, aby přítomné odbojníky pobili.

I zabito bylo toho dne a v dny následující na čtyři tisíce lidí, mezi nimiž bylo také dosti — katolíků! Že by bylo tehdy padlo deset až sto tisíc protestantů, jest pouhou smyšlenkou těch, kdož tento zločin ze zášti připisují na účet Církve katolické.

Z tohoto vypravování, jež i střízliví dějepisci protestantští dotvrzují, vysvítá, že při vraždění v noci sv. Bartoloměje nemá Církev katolická pražádné spoluviny, poněvadž královna Kateřina způsobila je pouze pro udržení moci královské při svém rodu.

2. Naprosto nepravdivým jest i další tvrzení, že jesuité prý při vraždění nějak spolupůsobili. Neboť nejlepší historické zprávy dosvědčují, že královna Kateřina po nezdařeném úkladu na život admirála Coligny-ho ze strachu před pomstou hugenottů na rychlo se pro zavraždění náčelníků jich rozhodla, a že jesuité při tomto krvavém úmyslu jejím ani toho nejmenšího spolupůsobení neměli!

Tak dotvrzují sami protestantští dějepisci Ranke, Baur, Hagenbach, Polenz, Baumgarten, Bezold a jiní.

3. Také naprostou nepravdou jest, že by byl papež vraždění hugenottů nějak schvaloval, ba že prý i slavné „Te Deum“ proto konati kázal. Na pravdě ale se zakládá, že král Karel IX. kázal do Říma oznámiti, že proti němu i královskému domu jeho učiněno bylo hrozné spiknutí, o němž ale on se včas dozvěděl, a je zmařil.

Následkem toho, že král úkladnému zavraždění šťastně ušel, kázal papež Řehoř XIII. konati slavné „Te Deum“, a nikoliv proto, že by byl vraždění hugenottů schvaloval. Papež neučinil tedy ničeho jiného, nežli co činí i jiní panovníci, že totiž panovníku, jenž snad násilné smrti ušel, blahopřejí, a s ním se spoluradují.

Noc sv. Bartoloměje nazývá se také „svatbou krvavou“, poněvadž vraždění to stalo se u příležitosti sňatku kalvínského krále Jindřicha IV. s katoličkou, princeznou Markétou. V bojích katolíků s protestanty toto ohavné vraždění ovšem se stalo, ale Církev katolická je nezavinila, a také nemůže býti zodpovědnou činěna za jakýkoli zločin některého katolíka.

11. Bezbožství.

Viz článek: **„Atheismus.“**

12. Bezženství a bezmužství

čili **celibát.**

N **Vezměte římské Církvi celibát a odňali jste jí vládu nad světem. Celibát odporuje bibli a jest mravně vadný. Celibát zavedl teprve papež Řehoř VII.**

O. 1. Třeba připustiti, že zejména bezženství kněží jest nejmocnější pružinou života Církve katolické. Zajisté jen neženatý, cudně žijící kněz jest k tomu způsobilý, aby si zjednal patřičného vlivu a potřebné vážnosti ke zdárnému vedení duší křesťanských.

Jen neženatý, cudně žijící kněz jest s to, odebrati se do dalekých krajin a hlásat tam evangelium pohanům i mravně nejkleslejším, a vychovávati je na dítky Boží.

Jen kněz neženatý a cudně žijící dovede i mezi křesťanskými národy platně působiti. a často v duchovní správě, zejména při nakažlivých nemocech až i život svůj v sázku klásti.

Bez kněží neženatých a v mravech bezúhonných nebyla by se Církev katolická nikdy těch úspěchů dodělala, na jaké po devatenáctistoletém životě s pýchou pohlížeti může. Chce-li tedy kdo toto po celém světě rozvětvené blahodárné působení Církve skrze neženaté kněze i řeholníky obého pohlaví nazý-

vati světovou vládou Církve, nelze proti tomu ve smyslu duchovním ničeho namítati.

Avšak nikdo není oprávněn, celibát duchovních osob nazývati „nuceným“, ježto sice některé stavy, příkladně vojenský, celibát při svých příslušnících vynucují, ale nikdo nesmí býti nucen ke kněžství anebo ke stavu duchovnímu vůbec. Ba. kdyby kdo prokázati mohl, že s hrubým násilím byl do stavu duchovního přinucen, byly by po zákonech církevních neplatny vynucené závazky jeho! Jen kdo dobrovolně knězem se stal anebo sliby řeholní učinil, pak k celibátu a čistotě života přísně jest zavázán.

2. Řekl-li by kdo do opravdy, že dobrovolně převzatý celibát čelí proti učením bible, tomu třeba říci, že bible asi jaktěživ nečetl! Neboť kdyby byl četl, byl by přišel také na slova, jimiž Kristus Pán, Syn Panny a a sám panic, dobrovolné, pro Boha zvolené panictví vysoko vynáší, an dí: „Jsou panicové, kteří se sami v panictví oddali (totiž dobrovolně, proti přirozené náchylnosti, z lásky k Bohu zdrželivost si oblíbili i zvolili) pro království nebeské. Kdo může pochopiti, pochop!“ (Mat. 19, 12.) A kterak svatý učitel národů panictví i panenství přednost dává i před počestným manželstvím, an píše: „O pannách nemám přikázání Páně (že by totiž musily pannami zůstati); ale dávám radu ... kdo nemá ženy, pečuje o to, což jest Páně, kterak by se líbil Bohu; ale kdo jest se ženou, pečuje o to, což jest světa .. Kdo vdává pannu svou, dobře činí; ale kdo nevdává, lépe činí!“ I. Kor. 7, 25—38.)

3. Kdo dále dobrovolný celibát v Církvi katolické za mravně vadný prohlašuje, neví co mluví, a Bohu se rouhá, poněvadž odsuzuje, co

Kristus Pán slovem i životem doporoučel; a což apoštol jeho slovy tolik jasnými prohlašuje za dokonalejší, nežli jest manželství!

Bezženství katolických kněží má svůj nejhlubší kořen v samé panickosti Církve katolické, jež celou svou povahou vypovídá boj tělu a krvi i všemu volnému požitkářství pozemskému.

Bezženství jest nejmocnějším prostředkem k dosažení dokonalosti křesťanské, ježto člověka nejpůsobivěji uvolňuje, aby, potíraje požitků pozemských, tím spíše povznášeti se mohl k věcem nebeským a božským.

4. Není nikterak pravdou, že by byl papež Řehoř VII. teprv celibát kněžstva do Církve zavedl. Ale jest na pravdě, že v prvých dobách křesťanských, kdy nebylo vychovávacích ústavů pro kněze, svěceni bývali na kněze způsobilí muži ženatí, kteří pak po způsobu apoštolů od svých manželek se svolením jich se odlučovali, a nadále k nim jen jako k sestrám se měli. Ovdověl-li kdo z nich, více ženiti se nesměl. V celé starobylosti křesťanské není příkladu, že by se byl který kněz oženil.

Když pak nastala stěhováním národů a různými boji i v Církvi nekázeň taková, že kněží ženy pojímali: bohonadšený papež Řehoř VII. v jedenáctém století s celou silou velikého ducha svého se o to přičinil, aby původní řád Církve jen obnovil, a tak svobody její od vlivů světáckých uhájil. A to se mu i zdařilo.

Celibát sám Bůh výše postavil, než manželství, ač i to ustanovil. A proto všechny námitky proti celibátu jsou liché, bezcenné!

13. Bible čili Písmo svaté.

a) Jest zapovězená?

N. Protestanté tvrdí: **Katolikům nekněžím zapovídá se čtení bible, poněvadž bible odporuje tradici čili ústnímu podání.**

O. Že by katolíkům zakázáno bylo čítati v bibli, jest výčitka protestantů tisíckráte vyvrácená a tisíckráte vždy znovu katolíkům činěná. Vždyť Církev sama vydání Písma sv. obstarává, jako příkladně u nás s úchvalou nejdůstojnější konsistoře a nákladem Dědictví sv. Jana teprve r. 1889 vydáno bylo Písmo svaté, a sice do rukou netoliko kněžím, ale všem vůbec, kdo by v něm čítati chtěli. Že by teprve Luther byl bibli zpod lavice vytáhl, jak protestanté rádi tvrdí, naprosto na pravdě nespočívá, poněvadž ještě před Lutherem pouze v Německu vyšlo tiskem 21 vydání v jazyku německém, a 98 v jazyku latinském.

Co Církev při čtení od katolíků žádá, jest:

1. jen to, aby čítali Písmo svaté **řádným biskupským schválením opatřené**; aby tudíž byli bezpečni, že slovo Boží nepokažené v rukou mají, poněvadž i protestanté vydávají Písmo svaté, jež ale na mnohých místech jest porušeno, čili tak překrouceno a upraveno, aby z něho pak nepravou víru svou dokazovati mohli.

Tak vyčítá se německému bludaři a otci lutheránů, Martinu Lutherovi, že bibli ve svém německém překladu asi na 5000 (!) místech porušil, a že zejména do epištoly sv. Pavla k Římanům (do kapitoly 3., verše 28) vložil, že člověk bývá ospravedlněn skrze — „**pouhou**“ — víru, jak on bludně učil;

kdežto jmenovaný verš zní: „Máme za to, že člověk ospravedlněn bývá skrze víru bez skutků zákona“ (totiž zákona Mojžíšova)! Také Luther celou epištolu sv. Jakuba „slaměnou“ nazval, a ze své bible docela vypustil, poněvadž ona skoro celá protiví se učení jeho, že člověk spravedlivým se stává skrze „pouhou“ víru; ale tvrdí, že víra „bez dobrých skutků“ jest mrtvá, neužitečná, ničemná.

Tedy nefalšují katolíci Písmo svaté, nýarž protestanté sami tak učinili!

A neodporuje Písmo svaté ústnímu podání čili učení, jež svatí apoštolé z rozkazu Páně sice ústy hlásali, ale sami nesepsali; ale co nejdokonaleji bible i tradice se shodují, poněvadž jeden a ten samý pramen mají, totiž učení Syna Božího.

Jestliže však protestanté církevní tradice zavrhují: odkud pak mají svou bibli, když po patnáct prvních století nikdo ničeho neslyšel ani o Lutherovi, ani o Kalvínovi, ani o nohsledech jejich? Kterak mohou protestanté bez tradice církevní dokázati, že oni mají tu bibli pravou nefalšovanou? Toho naprosto prokázati nemohou.

2. Dále žádá Církev na katolících, **aby čtouce bibli, čitali i výklady k ní,** jež se skoro na každé straně knihy dole pod čarou nalézají.

A proč to?

Aby na bezcestí nepřišli, a ve víře svaté, od Boha zjevené, zmateni nebyli!

Luther učil, že bible, jak sama o sobě jest, již každému jest srozumitelna, a že si v ní tedy každý víru svou nalézti může. Kolik

jest pravdy na tomto jeho tvrzení, vysvítá z toho, že za našich dob čítá se na — 700 různých lutheránských sborů, z nichž každý tvrdí, že pravda jest na jeho straně, ač pravda může býti přece jen jedna!

Jsou totiž v částech bible, ovšem až i před tisíci lety povstalými, rozličné výroky, nám nyní bez řádných výkladů zcela nesrozumitelné. Tak čteme příkladně v Novém Zákoně o „bratřích Ježíšových". Protestanté dle toho tvrdí, že Panna Marie měla více dětí, a proto po narození Pána Ježíše Pannou nezůstala. Avšak třeba věděti, že za dob Pána Ježíše a dříve nenazývali se bratry a sestrami toliko dítky jednoho páru manželského, nýbrž i všichni členové k některému rodu patřící; a tedy i bratranci, strýcové, tety atd. nazývali se mezi sebou bratry a sestrami na místě „krevnými příbuznými". Tak na doklad Abraham byl strýcem Lóta, čili bratrem Lótova otce Arana; a přece, když povstaly rozepře mezi jich pastýři, řekl Abraham Lótovi: „Prosím, ať není svárů mezi mnou a tebou . . neboť bratři jsme!" (I. Mojž. 13, 8).

A volným vybíráním si učení z Písma svatého přivedli to protestanté za našich dob tak daleko, že mnozí z nich již ani nevěří, že Pán Ježíš zázraky činil, že z mrtvých vstal, že Bohem jest! Ba jeden znamenitý jich učenec, Harnack, napsal ve svém spise „Das Wesen des Christentums", **„že Kristus Pán do evangelia vůbec ani nepatří!**

Tedy čirá, hotová nevěra v poslání Syna Božího! A takto mluví slavný profesor protestantských pastorů v Berlíně!! Bible bez svědectví Církve katolické, **Duchem svatým řízené**, zůstává právě jen nedostatečným pramenem víry.

(Viz také články: „**Tradice**" a „**Neomylnost**"!)

14. **Bible** čili **Písmo svaté.**

b) Jest dílem lidí?

N. Socialisté tvrdí: **Bible jest dílem lidí, a neobsahuje ničeho o zjevení Boha, ježto se vůbec dokázati nedá, že by nějaký Bůh byl.**

O. Kdyby na pravdě bylo, že Boha není: pak by se ovšem mohlo říci, že bible zjevení Božího neobsahuje, ale naplněna jest nesprávnostmi a lidskými výmysly.

Avšak protivníci bible nepraví, že Boha není: nýbrž jen opatrně tvrdí, že se dokázati nedá, že by Bůh byl! Má-li ale co dokázáno býti, třeba dvou podmínek: aby totiž věc skutečně na pravdě byla — a pak, aby ten, jemuž pravda ta dokázána býti má, byl způsobilým, pravdu tu pochopiti.

1. Že **Bůh v pravdě je**, to poznati není ovšem tak těžko, poněvadž, kamkoliv se ohlédneme, všude se se skutky jeho shledáváme. Rozum náš nám praví, že vše, co je a se děje, nějakou příčinu míti musí. Vidíme-li na stěně hodiny, any se pohybují, pravidelně bijí, snad i dny a měsíce ukazují, musíme říci: někdo je musil sestaviti a do pohybu uvésti; a tento někdo, byť bychom ho neviděli, musil býti člověkem důvtipným, dovedným, vypočítavým a moudrým; a to tím více, čím dovednější stroj sestavil. Kterak bychom mohli při zdravém rozumu souditi, že ten převeliký svět, o jehož nesmírné velikosti hvězdáři dosti napovídati se nemohou, a v němž vše podle jistých měr a pravidel se pohybuje, stal se pouhou jakousi náhodou?!

Toť by ta „náhoda“ musila míti nesmírnou moc, nevypravitelnou moudrost, nevysvětlitelnou dobrotu — zkrátka musila

by býti takovou, jakým je ten neviditelný tvůrce světa, jehož neznabozi uznati nechtějí, všemohoucí, nevýslovně moudrý a dobrotivý — **Bůh**!

Dobře tedy pěje žalmista Páně: »Nesmyslný (čili toliko blázen, dílo Boží pozoruje a Tvůrce jeho při tom popíraje) řekl v srdci svém: Není Boha!“ (Žalm 13, 1.)

Že Bůh jest, o tom svědčí — mimo jiné pádné důkazy — přede vším podivuhodně zřízený svět; a byť bychom Boha očima tělesnýma viděti nemohli, poněvadž jest duch: popříti ho po rozumu nemůžeme. To snadno pochopuje i malé dítě!

2. Pochopiti toho **ne nemůže**, ale **nechce** jen člověk, jenž Boha pro své bezbožné skutky obávati se musí! Takový ale jedná proti rozumu, když jsoucnost Boží popírá; a zahazuje rozum svůj, zahazuje i lidskou důstojnost svou, poněvadž právě rozum nad zvířata nás povyšuje! Kdo ale jako nerozumné zvíře jednati chce, nechť také následky nerozumu svého po celou hroznou věčnost odpykává!

Je-li ale Bůh Stvořitelem i Zachovatelem všech věcí, může zajisté také rozumným tvorům svým vůli svou oznamovati; nikdo nemůže neobmezené vlády jeho obmezovati.

A také Bůh v rozličných dobách rozličným způsobem lidem vůli svou oznamoval, až posléze i Syna svého na svět poslal. A vypravování o těchto zjeveních Božích, a poučení, jež nám z nich pro život bohulibý plynou, jsou právě obsahem bible čili Písma svatého!

A že i ty věci v bibli, které nejsou obsahu právě náboženského, vesměs na pravdě spočívají, o tom svědectví vydávají výzkumy a bádání největších učenců — ale nepředpojatých — čím dále, tím dokonaleji!

Opravdová věda a víra svatá nemohou si v pravdě odpírati, ježto mají společného otce, jímž jest právě — vševědoucí, přemoudrý, všemohoucí Bůh!

15. Bible čili Písmo svaté.

c) Odporuje si?

N. **Kritikové tvrdí: V Písmu svatém jsou odpory a nepravdy, ba i odporučení zločinů! Proto není pravda, co je v bibli napsáno.**

O. 1. Především třeba říci, že skladatelé jednotlivých částí Písma svatého psali jménem Božím, a z vnuknutí Jeho (čemuž se říká cizím slovem „inspirace"). Proto také všecko, o čem Písmo svaté v původním znění vypravuje, naprosto na pravdě spočívá, ježto nejvýš pravdomluvný Bůh nemůže lháti a klamati.

Avšak i toho připomenouti třeba, že při přepisování a překládání Písma svatého někdy i malé nesprávnosti se do něho vloudily, jež ovšem pravé víry a bohulibých mravů neruší.

Také není Písmo svaté žádnou knihou pro učence budoucích věků, nýbrž sbírkou knih, jež byly sepsány tak, aby čtenáři oné doby, kdy sepsány byly, jim dobře rozuměli.

Proto také mluví příkladně Písmo svaté o východu a západu slunce, jak ostatně i my posud říkáme, ač víme, že slunce v pravdě ani nevychází, ani nezapadá, nýbrž že při otáčení se naší země proti slunci a kolem sebe toliko vycházeti anebo zapadati se zdá. Také když jest psáno, že ku prosbám Josue (10, 12. 13.) slunce se zastavilo nad Gabaonem, aby mohl dokončiti porážku

Amorrhejských, neznamená to, že se skutečně zastavilo slunce: nýbrž že se v pravdě z moci Boží po nějaký čas zastavila země ve svém otáčení, takže den nepostupoval.

2. Pokud se ale týká domnělých odporů ve vypravování bible, třeba doznati, že Písma svatého celý směr jest ten, aby všechnu nepravost, a tedy i každou lež pokáralo, aniž by ale proto třeba bylo při každém jednotlivém vypravování tohoto základního směru vždy znova naznačovati. Jestliže ale při každém novém vypravování vždy znova nějakého hříchu nekárá, neodporuje tak ještě učení Božímu, nehlásá nepravd, neodporučuje tím zločinů, a neztrácí na pravdivosti!

Tak jen některé ukázky! Vytýká se:

a) Písmo svaté vypravuje, že mluvila zvířata. Avšak o mluvě zvířat mluví se jen v báchorkách. Tedy vypravuje bible báchorky.

Že by zvířata mluvila, o tom vypravuje bible toliko na dvou místech; a sice že had mluvil k Evě v ráji (I. Mojž. 3, 1.); a že oslice Balámova vytkla pánu svému, proč ji bije? (II. Mojž. 22, 28.) Avšak v prvém případu mluvil ďábel skrze hada; a v druhém výslovně stojí napsáno: „Otevřel Hospodin ústa oslice!“ Či není to snad všemohoucímu Bohu možno, aby dopustil anebo velel zvířatům promluviti?!

b) O Kainovi synu prarodičů, vypravuje Písmo svaté, že vyšel od tváře Hospodina ... a vystavěl město. (I. Mojž. 4, 16. 17.) Z toho se soudí, že tehdy bylo již mnoho jiných lidí na zemi; a že tedy Adam a Eva nejsou prarodiči všech lidí.

Avšak táž kapitola ve verši 3. tvrdí, že „Kain zabil Abela, pastýře“ po mnohých dnech, t. j. po mnoha letech! V těch letech ale mohlo již velmi mnoho potomků prarodičů žíti, poněvadž tehdy první, plnou silou od Boha obdaření lidé, žijíce prostě, žili po staleti; a Adam neměl toliko Kaina a Abela, ale měl i jiné syny a dcery, o nichž Písmo svaté se nezmiňuje, poněvadž by jinak pokolení lidské nebylo mohlo se množiti; a požehnání Boží, jež byl Bůh prarodičům dal (I. Mojž. 1, 28.), nebylo by se plnilo!

c) Písmo vypravuje, že při potopě světa voda přesahovala nejvyšší vrchy o patnáct loket. To prý není ale možno, ježto země tolik vody nemá.

(Viz níže článek: „Potopa světa!“)

3. V Písmu svatém vypravuje se ale s pochvalou o krádežích, podvodech, vraždách, cizoložství. Tedy Písmo svaté není a nemůže prý býti dílem nejsvětějšího Boha.

a) Avšak není na pravdě, že Písmo svaté některé hříchy chválí! Tak chválí sice Písmo egyptské báby, ale pro milosrdenství, jež prokázaly israelským pacholíkům, že jich dle nařízení nezabily; ale nikoliv pro lži, jichž se snad při odklizení pacholat nevinných dopustily.

b) Židé vzali sice na odchodu z Egypta poklady Egyptanů s sebou; ale tak učinili k rozkazu Hospodina, Pána všech věcí, jenž jim zajisté poklady ukrutných Egypťanů odkázal v náhradu za to, že jim musili před tím otrocké práce bez odměny konati! Tedy nebyla to krádež, ale náhrada!

c) Mojžíš zabil Egypťana; ale učinil tak z nezbytí, když jinak člena svého národa nemohl zbaviti nespravedlivého utiskovatele.

d) Židé byli někdy ukrutní k nepřátelům přemoženým. Ano. Ale opláceli jim dle tehdejšího způsobu válečného jen půjčky! A mnohdy vyhlazovali národy ku přímému rozkazu Hospodinovu, aby ztrestali znemravnělé pohany za jich nešlechetnosti. Či není dovoleno Bohu tak nakázati i učiniti?

A podobně má se to i s jinými námitkami proti Písmu. (Viz článek: „Arciotcové čili patriarchové“!) Kdo chce je vyvrátiti, nechť jen vezme k ruce některý katolický úvod do Písma svatého (introdukci), v němž všechny námitky přirozeně jsou vyvráceny; aneb ať aspoň pilně čítá v Písmě svatém, od některého katolického biskupa řádně prohlédnutém a patřičnými poznámkami opatřeném, a nalezne snadno, co hledá: správného poučení!

Ostatně Písmo svaté není psáno pro nedospělé a nevzdělané lidi, kteří by si z něho snadno něco špatně vyložiti mohli, zejména čítá-li kdo z Písma svatého, od protestantů na tisících místech zfalšovaného! Obyčejnému člověku — i dle úsudku protestantů! — daleko více prospívá čítání vhodných úryvků a vypravování z Písma svatého, čili čtení biblické dějepravy, nežli čtení celého Písma svatého, na mnohých místech věru až těžko vysvětlitelného!

16. Bible čili Písmo svaté.

d) Povstalo z podání národů?

N. **Učenec Delič (Delitsch) dokazuje, že bible neobsahuje slova Božího, ale jest čistě přirozeným výplodem různých činitelů, čili sbirkou rozličných podání národů, v rozličném přepracování**

O. 1. Delič ovšem něco takového ve svém díle „Babel und Bibel“ tvrdí, ale — nedokazuje! Tvrdí, že náboženské názory, jak je předkládá bible, mají svůj původ v náboženství babylonském, ana prý země Kanaan, v které Israelité žili, stála pod vlivem vysoce vzdělaných obyvatelů říše babylonské, jejíž zákony, soudnictví, obchody po celé Malé Asii, ale až i do Egypta v platnosti byly.

Avšak jiní učení znalci života starých Babyloňanů Deličovi vytýkají, že mnohdy velice přehání; pouhé své výmysly a důměnky za hotové důkazy podává; a vycházeje od svého předsudku, že bible jest pouhým dílem lidským, ve svých výzkumech jen vyhledává, čím by tento svůj nesprávný náhled podepříti mohl.

Výzkumy bádání assyriologického, na něž se Delič odkazuje, potřebují pečlivého vyšetřování, poněvadž klínové značky, jichž smysl učenci rozluštiti se snaží, připouštějí mnohonásobného výkladu, poněvadž písmo klínové čítá na 15.000 znakových skupin, a má asi 600 značek jednotlivých, které dle počtu sestavení a různých seskupenin vždy jiný smysl tvoří: kdežto hebrejština má jen 37 znaků své abecedy.

Také nápisy babylonské nejsou namnoze původní, nýbrž vadné přepisy, jichž prvopisy až i 2000 let jsou staré. Zkrátka mnoho hluku — málo vlny!

2. Dále bible **nechce** býti sama sebou jediným pramenem zjevené od Boha víry, ježto sama na žádném místě toho o sobě netvrdí! Ba naopak. Na více místech sama připomíná, že neobsahuje všecko, co apoštolové od Pána Ježíše věděli. Tak na příklad píše sv. Jan (20, 30.; 21, 25.): „Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš... které nejsou psány v knize této...“

Jak epištoly tak evangelia byly sepsány jen příležitostně, a žádné z nich proto, aby obsahovaly veškeré učení i skutky Páně. Přednost dána vždy slovu živému („ústnímu podání“ čili „tradici“)!

Tak napomíná sv. Pavel svého učenníka Timothea (II. 1, 13. 14., 2, 2.): „Mějž příklad zdravých slov, která jsi slyšel ode mne ... co jsi slyšel ode mne, to svěřuj věrným lidem!“

Sám Spasitel nenapsal ani slova; také nenařídil apoštolům, aby psali, nýbrž velel: „Jdouce, učte všecky národy... zachovávati všecko, což jsem koli (ústně) přikázal vám![1])“ Také od většiny apoštolů nemáme ani jediného slova napsaného; a přece obrátili na víru Kristovu celé národy! Kterak že by tedy Písmo svaté mělo obsahovati učení Páně všecko?!

3. Bible také ani **nemůže** býti jediným pramenem víry. Kdo ručí protestantům a husitům za to, že ta kniha, kterou za Písmo svaté vydávají, obsahuje skutečně jen slovo Boží tak, jak jest, a ve všech částkách, z nichž složena jest?!

Jestliže pohrdají tradicí čili učením Církve: musejí pohrdati i biblí, poněvadž jedině Církev katolická vydává o tom neklamné svědectví, že bible obsahuje v pravdě i ve své celosti i v jednotlivých svých částkách slovo Boží!

Kromě toho obsahuje bible veliké množství hlubokých tajemství. Kdo že má rozhodovati o pravdivém smyslu slov bible, než-li neomylná Církev Páně?

Že vysvětlení ta nejsou vždy snadná, z toho poznávati lze, že všichni bludaři odvolávali se posud na slova Písma, a každý tvrdil, že dle

[1]) Mat. 28, 19. 20.

pravdy vykládá, ač mnohdy tak daleko se u výkladu rozcházejí, jako nebe od země?

Tak příkladně o ustanovení večeře Páně podali mužové volného zkoumání ve věcech náboženských na **200** (!) mezi sebou různících se náhledů! Kdo že z nich má pravdu? A kdo má rozhodovati o tom, co Spasitel dle pravdy při poslední večeři učiniti chtěl i učinil, ne-li Církev katolická, na Petrovi jako na „skále“ vzdělaná, a proti bludům až i proti mocnostem samého pekla, království knížete lží, ochranou Boží vyzbrojená i upevněná? (Mat. 28, 20.; Jan 14, 16. 17.)

4. Bible konečně **nikdy ani nebyla** za jediný pramen svaté víry považována, jak o tom svědčí dějiny Církve od prvního jich začátku. Vždy byla bible pravověrně vykládána živým učením Církve; vždy v otázkách sporných platila odvěká zásada: „Roma locuta est — res decisa est!“ to jest: „Řím rozhodl, a tak spor ukončen!“

17. Bílá Hora.

N. **Na Bílé Hoře stihla český národ největší pohroma. Tam uložen byl ke dvoustoletému spánku smrtelnému!**

O. 1. Usmíření Čechů husitů s Církví katolickou, ujednané na sněmu v Basileji ve Švýcarech roku 1434, nebylo upřímné! Kněží kališníků nechtěli býti poslušnými papeže, jakožto hlavy Církve celé; a proto nechtěli biskupové katoličtí kališníkům světiti kněží nových. Následkem toho počalo se jim ponenáhla nedostávati kněží. Přišlo jim tedy vhod učení německého buřiče proti Církvi, Martina Luthera, jenž stav kněžský vůbec zavrhl, a světským

pánům radil, aby statky církevní pro sebe zabírali, a za duchovní správce na patronátu svém kohokoli nesvěceného muže dle libovůle své ustanovovali. Což tito často opakovati si nedali.

Roku 1617 byl na království české zvolen a pak i slavně korunován arcivévoda Ferdinand, rozhodný katolík. Když týž dle povinnosti své týrání katolíků a olupování Církve brániti se jal, vzbouřili se proti němu protestantští páni čeští, kteříž si byli v minulých bouřlivých dobách za vlastní vládce země sebe považovati uvykli, dne 23. května 1618 jeho místodržitele z oken hradu pražského vyhodili, jeho samého sesadili, a způsobem nezákonným 26. srpna 1619 za českého krále zvolili Němce a kalvince, falckrabí Fridricha čili Bedřicha.

I postavili se pak Ferdinand i Bedřich brannou rukou proti sobě. V souboji tom dne 8. listopadu 1620 Ferdinand s pomocí Boží slavně zvítězil v bitvě na Bílé Hoře u Prahy. Načež Fridrich ze země prchl, a později v cizině bídně zahynul. Když strana jeho zákonitému králi Ferdinandovi úklady strojiti nepřestávala, dal týž 21. června 1621 na náměstí staroměstském v Praze 27 hlavních vzbouřenců **pro velezrádu** — a nikoliv pro **národnost** anebo pro **náboženské jich vyznání** odpraviti; jiné pak ztrestal ztrátou statků a vypovězením ze země.

Protestanté vždy znova deklamují o „obětích“ krvavé exekuce na staroměstském náměstí v Praze; a nevědomí a pošetilí katolíci papouškují tak ještě stále po nich přese všechno dokazování z nefalšovaných dějin naší vlasti.

2. Položme si tedy opravdu otázku: Kdo že byl na Bílé Hoře poražen? A jací to byli vlastenci na staroměstském náměstí na hrdlech ztrestáni?

Na Bílé Hoře poražen byl přede vším lžikrál Fridrich čili Bedřich Falcký, jejž byli křivopřísežní stavové protestantští na trůn povolali, ač před krátkou teprve dobou byli za krále Ferdinanda zvolili, a přísahou se mu ke věrnosti byli zavázali. A s ním poraženi byli i ti páni, kteří ho na trůn český povolali.

a) Jakého zrna ale tento Fridrich s těmi prý „vlasteneckými mučeníky“ byli v **ohledu národním**, vysvítá z protokolů, jež o výslechu jich ze dne 3. až 17. dubna roku 1621 dosud se dochovaly, a jež svědčí takto: Direktoři: Bohuslav z Michalovic, Martin Fruwein z Podolí, Pavel z Řičan, Kašpar Kaplíř ze Sulevic, Hendrych Otta z Losu, Šťastný Václav, Pětipeský z Chýše a Egerberka výpovědi své složili v jazyku německém!

V jakém jazyku vypovídali ostatní, nelze více pověděti, poněvadž se ostatní protokoly na nás nedochovaly. Ale známo jest, že dr. Jesenský byl Maďar, jenž se česky nikdy nenaučil; a že Jachym Šlik z Holejče vstoupil na popraviště v průvodu německého predikanta M. Davida Lippacha, který i Jesenia připravoval. Rovněž známo, že polní maršálek stavů „českých“ (!) Linhart Kolona z Felsu, jenž včasnou smrtí, totiž samovraždou, ušel osudu popravených, maje dne 26. srpna 1619 na sněmu odevzdati první hlas při volbě nového krále, nechtěl tak učiniti, omlouvaje se, že není mocen jazyka českého tou měrou, aby hlasování své mohl řádně odůvodniti!

Jaký duch ostatně mezi popravenými a jich přáteli vládl, poznáváme také z toho, že mluvčí sedmnáctičlenné deputace, jež se na hranice zemské do Waldsasů vypravila, aby vzdorokrále přivítala, oslovil tohoto řečí pouze německou, jeho manželku pak řečí francouzskou!

A tito „vzorní vlastenci“ vyvolili sobě za krále muže, jenž česky neuměl, a za svého pobytu v Čechách ani se nenaučil. Za to ale přitáhl za sebou celé hejno Němců, a rozdával jim tu důležité úřady zemské, muže domácí nápadně odstrkuje, až i ty, kteří se byli o jeho zvolení přičinili! Kdyby byl zvítězil, byl by zajisté **Čechy i poněmčil**!

b) A jakého druhu byl on i ti jeho přátelé čeští **v ohledu náboženském**, a mnoho-li „svobody“ jiným popouštěli, z toho vysvítá, že jakmile Ferdinanda s království sesadili, ihned oloupili i vypověděli stařičkého arcibiskupa Lohelia ze země; taktéž vyhnali opata broumovského, jenž protestantství na statcích klášterních se opíral, a jesuity, kteří horlivě pro Církev katolickou pracovali. Z kaple sv. Václava v Klementinu učinili konírnu; kostely katolické drancovali, kněze vytloukali, a týrali všechny, kdo jich vládě podrobovati se zpěčovali, zejména věrnou katolickou šlechtu, které svá vojska, ze všeliké sebranky naverbovaná, na jich statcích pro vydírání rozkládali!

A Bedřich, aby se na trůně v Čechách udržel, až i k úhlavnímu nepříteli všeho křesťanstva, k sultánu tureckému do Cařihradu poselství vyslal, a za pomoc českou zemi mu v léno nabízel!! Doma ale všude své kalvínství zaváděl, ano i velechrám sv. Víta, každému Čechu převzácný, úplně zpustošil a v modlitebnu kalvínskou s prázdnými zděmi proměnil!

Jestli ale za krátkou dobu svého pobytu v Čechách tolik toho proti katolíkům natropil: co jiného byl by chtěl učiniti, kdyby byl mohl v Čechách vládu svou utvrditi, nežli že by byl **Čechy netoliko poněmčil**, ale i o nejdražší poklad pravé víry oloupil, a **kalvínců z nich nadělal**?!

3. Jest na pravdě, že po bitvě na Bílé Hoře velmi mnoho zlého přišlo na naši vlast a na ubohý lid v ní žijící. Ale zavinili toho protestantští páni, kteří chtěli moc královskou zdeptati, aby mohli zcela volně statky církevními se obohacovati, a netoliko tělům, ale i duším porobeného lidu zcela dle zvůle své vládnouti! Vítězství Ferdinandovo nad nimi učinilo jich zpupnosti konec. Bohužel, že za „zábavy“ svých pánů — ubohý pak lid krvavý „účet“ platil!

Chtěl-li by kdo v lidech takových, z pouhého sobectví revoluci způsobivších, a pak dle zákonů tehdy platných ztrestaných, viděti „mučenníky“ za vlast: musil by za mučenníky míti i všechny ty, kteří pro loupeže a způsobené vraždy dostali se na čekan za dob našich!

My katolíci ale můžeme děkovati Bohu, ne za ty hrůzy 30leté války, jejíž počátkem byla revoluce česká r. 1618: ale za to, že pro vítězství krále Ferdinanda zachovány jsou nám naše **řeč i víra jakožto nejdražší dědictví po otcích našich**!

K dalšímu poučení odporoučím své spisy o „reformaci“, zejména: „Luteránství v Čechách až po bitvu na Bílé Hoře“. Vydáno ve Vlasti“ v Praze.

18. Biřmování.

N. **Biřmování jest pouhým obřadem církevním, nikoliv svátostí!**

O. Takto hlásají vyznavači odpadlíka Luthera, jenž zrušil svátost svěcení kněžstva, a následkem toho i svátosti, kterých udělují kněží i biskupové. A tak učinil i s biřmováním.

Avšak biřmování jest skutečnou svátostí, od Krista Pána ustanovenou. Tak nám za to ručí učení neomylné, apoštolské Církve Páně, ba i učení všech odštěpenců od Církve, od prvních dob křesťanských až do církevní revoluce v šestnáctém věku.

Jakými právě slovy Kristus Pán svátost biřmování ustanovil, o tom, jako o přemnoha jiných učeních, Písmo svaté ovšem přímého udání nečiní. Ale Skutky apoštolské (kap. 8.) vypravují, že když apoštolé uslyšeli o požehnaném vzmáhání se věřících v Samaří, poslali tam dva apoštoly, kteříž modlitbou a vzkládáním rukou svých udíleli nově uvěřivším Ducha svatého, jenž i na ně viditelně s dary svými sestupoval. Kdyby svátost biřmování nebyla bývala od Spasitele ustanovená, Duch svatý nebyl by na pouhé vzkládání rukou apoštolských opětoval zázrak, v Jerusalemě o letnicích vykonaný; a nebyl by se svými dary viditelně sestupoval na biřmované!

Také Spasitel, jenž apoštolům svým slíbil přispění své i Ducha svatého až do skonání světa, aby Církev jeho do bludů neupadla (Mat. 28, 20.; 16, 18. 19.; Jan 14, 16. 17.), nebyl by mohl dopustiti poblouzení tak velikého při svých apoštolích, aby sami biřmování anebo některé jiné svátosti ustanovovali!

Při biřmování vzkládají biskupové ruce na biřmovance, od nejstarších dob maží je i svatým olejem, a modlí se nad nimi; jest tu tedy viditelné znamení.

Skrze toto znamení udílí Duch svatý milosti neviditelné do duší biřmovanců takové, aby jeden každý nabyl rozmnožení posvěcující milosti

Boží a síly takové, aby víru svou vždy lépe poznávati, a snadněji dle ní žíti, i ji proti odpůrcům hájiti mohl.

Jestli ale při biřmování skrze viditelné a slyšitelné znamení (vzkládání rukou, pomazání, modlitbu) udělují se milosti neviditelné od Ducha svatého, a tak z vůle Spasitelovy: jest biřmování skutečnou svátostí Církve svaté, a nikoliv pouhým jejím obřadem!

Pouhým nicotným obřadem jest ale ovšem vzkládání rukou pastora — ne kněze a ne biskupa (!) — při protestantské konfirmaci, jež jest jen směšným napodobováním biřmování, kterého přece protestanté zavrhli.

19. Blaženost věčná.

N. **Vše, co příliš dlouho trvá, působí nudu. Kterak by tedy mohl člověk býti v tom blaženým, když by měl po celou věčnost jen na Boha hleděti, jen s ním obcovati? Blaženost věčná je tedy nemožná.**

O. Kdo takto mluví, mluví jako slepý o barvách, anebo jako hluchý o hudbě. Kdo nikdy okem svým neprohledl, nemá tušení o kráse světla a půvabech světa, světlem ozářeného. A kdo nyní uchem svým hlasů v přírodě nepostřehl, nemá tušení o kouzlu hudby v přírodě, a o umění lidském na rozličných nástrojích hudebních. A tak i my lidé, pokud jsme na tomto světě, naprosto jsme nezpůsobilými, abychom si dovedli náležitě představiti všechno to blaho, jež k věčnému užívání uchystal svým věrným sluhům Bůh všemohoucí, předobrotivý, nejvýš moudrý!

Víme ze Zjevení Božího aspoň tolik, že „Bůh setře (v nebi) všelikou slzu s očí (nebešťanů); a smrti (tam) už nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti.“

(Zjev. 21, 4.) A co svatý apoštol národů, na krátko v blaženost nebeskou nahlédnuv, napsal: „Ani oko (lidské na zemi) nevídalo, ani ucho neslýchalo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteříž jej milují!“ (I. Kor. 2, 9.)

Žití na věčnosti naprosto nelze se nám zbaviti. Kdyby tedy v nebi ničeho více nebylo, nežli že tam není žádného utrpení více: již proto musili bychom Bohu po celý život věrně sloužiti, abychom se dostali v odměnu do nebe, a ne za trest do pekla!

20. Bohopocta a bohoslužba.

N. **Církev katolická koná bohoslužby s velikou nádherou, na omámení smyslů. To ale neznamená klaněti se Bohu „v duchu a v pravdě“, jak velí Písmo.** (Jan 4, 23.)

O. 1. Praví-li Kristus Pán, že praví ctitelé Boží budou se klaněti Otci jeho „v duchu a v pravdě“, netvrdil tak nikterak, že klaněti se máme Bohu jedině „v duchu“! Nebo dočítáme se v Zákonu Starém, kterak Bůh sám nařídil, že chrám jeho má býti přebohatě vyzdoben; a pocta jemu že má býti činěna se slavnými obřady. V Zákonu Novém ponechal ale Kristus Pán Církvi své, aby konání svatých tajemství s důstojnými obřady spojila.

Byla-li bohoslužba starozákonná smysly omamující, víme, že ji Bůh sám nařídil, aby tak byl uctíván „v pravdě“, byť ještě ne v pravdě celé. Bohoslužba ale, jak jí Církev katolická v Zákonu Novém zavedla, byť i na smysly působila, nemá býti klaněním se Bohu Otci pouze „v duchu“, ale jest skutečnou bohopoctou i „v duchu i v pravdě“ celé; a vše při

ní děje se jen na rozmnožení bohopocty, a nikoliv pro marné lechtání a omamování smyslů.

2. Církev katolická učí, že se máme ovšem Bohu klaněti „v duchu i v pravdě“; a nedobře by tedy činil, kdo by chtěl Boha uctívati jenom zevními obřady bez úcty vnitřní. Ale my víme, že tam, kde mizí zevnitřní bohopocta, mizívá i bohopocta vnitřní; čili jinak: kdo se nemodlívá, i zevnitř, hlasitě, že nemodlívá se ani uvnitř, v „duchu“!

Jsme právě lidé, z ducha i těla sestávající; a s oběma částěmi své bytosti máme se Bohu společně kořiti; a tedy nejen vnitřně, ale i zevně a patrně Bohu nejvyšší úctu svou na jevo dávati.

Jestli by snad některý málo vzdělaný katolík chtěl jen zevně, jen tělem svým Boha uctívati, chyboval by buď nevědomostí svou, anebo pokrytstvím svým. Jestli ale který protestant nechce úcty své k Bohu na jevo dávati i zevnitř, klaní se Bohu jen z polovice lidské přirozenosti, a chybuje též! Jsme lidé, a jakožto lidé i s duší i s tělem Bohu nejvyšší úctu prokazovati jsme povinni!

K tomu nás v Novém Zákonu vede Spasitel sám, an zevnější znamení při udílení milostí vnitřních zavedl. Tak vložil ruce na oči slepého od narození (Marek 8, 25.); umyl nohy apoštolům při poslední večeři; nařídil křest skrze polévání vodou; proměnil chléb a víno ve své tělo a svou krev atd.

3. Jak sama přirozenost naše i zevních úkonů při bohopoctě si žádá, patrno i z jednání samých protestantů, kteří sice prý „jen na slovo drží“, ale přece bez zevnějších úkonů nikterak obejíti se nemohou! Tak pastoři, ač obřady Církve katolické jakožto neužitečné

zavrhují, přec sami úkony čili obřady činí, ani totiž vzkládají ruce, když žehnají: rozkládají rukama, když káží; oblékají obřadní roucha; užívají obřadního kalichu; nosí bibli při pohřbu atd.

Církev katolická zavedla ovšem k většímu oslavení bohopocty rozličné obřady, ale tak dle vůle Spasitele; v souhlasu s přirozeností lidskou; a plné významů, směřujících zejména k oběti mše svaté. Ale protestanté vypustivše církevní obřady, nemají nyní **ani věcí**, které jsou obřady těmi znázorňovány, totiž oběti a v ní Těla a Krve Páně — **ani více starocírkevních obřadů**, poněvadž ty obřady, jichž ještě užívají, nejsou starocírkevní, ale zcela nové, v duchu nepravých reformatorů čili vlastně „deformatorů“ Církve ze 16. století po Kristu Pánu zavedené!

21. Bratrství lidí.

N. **Všichni lidé jsou si rovni. Proč tedy činiti rozdíly mezi kněžími a neknězi? a těchto nazývati „syny“ a oněch „otci“?**

O. Ano, všichni lidé jsou si rovni, a jsou tedy navzájem bratry; a sice proto, poněvadž všichni mají jednoho společného Otce, jímž jest Bůh!

Ale tentýž Bůh, když se sám bratrem naším stal, an se vtělil, ustanovil též řád kněžský, a zavedl tedy rozdíl mezi knězi i neknězi, an chtěl, aby kněží byli duchovními otci nekněží, a sice tak, aby jim jménem Božím udíleli nadpřirozený život v milosti Boží, zejména skrze svátosti křtu a pokání. Kdo by tomuto ustanovení Syna Božího se protivil, samému Bohu by se tedy protivil!

A v pravdě že všichni ti, kdo se Boha spustili, také vždy i nepřáteli kněží byli a jsou; kdož ale k Bohu věrně lnou, také rozdavačů milostí i ta-

jemství jeho, totiž kněží, si váží a jako duchovní otce své je ctí, jak také výslovně velí sv. apoštol národů. (I. Kor. 4, 1.)

Ostatně ač že jsme všichni lidé dítkami jednoho Otce Boha, a tudíž na vzájem bratry a sestrami: jsou přece i v životě občanském rozdíly, jako mezi panovníky a poddanými, mezi rodiči a dítkami, mezi mistry a učedníky, mezi pány a služebníky, mezi starými a mladými atd.

22. Bůh

a) jest.

N. **Nelze rozumem dokázati, že by osobní Bůh byl. V Boha můžeme jen věřiti.**

O. 1. Nelze-li rozumem dokázati, že Bůh osobní jest: nemůžeme ani uvěřiti, že jest!

Neboť kterak uvěřiti, že Bůh jest? Snad že nám to jiný člověk tvrdí?

Ale nemůžeme-li my rozumem poznati, že Bůh jest: zdaliž může toho poznati jiný člověk tak, aby nám nezvratných důkazů o tom podal, že Bůh jest, a my jemu uvěřiti mohli a musili?!

Či měli bychom v Boha proto věřiti, že on sám o sobě svědectví vydává?

Máme-li ale svědectvím Božím víry přiložiti: musíme dříve poznati, že on v pravdě žije a jest!

2. Ale není na pravdě, že by rozum náš poznati toho nemohl, že Bůh jest! Z díla soudíme zajisté na mistra! Vidím-li na stěně hodiny, a pozoruji-li, že jdou a správně čas ukazují, musím po rozumu říci: Tato

kolečka v hodinách nepovstala věru sama, nesběhla a nesestavila se sama, aby správně čas označovala; ale musil tu někdo býti, byť bych ho i neviděl, jenž kolečka zhotovil, sestavil a do pohybu uvedl. A tento neviditelný tu tvůrce hodin čili hodinář, musil býti osobností myslící i působící, a sice člověkem tím znamenitějším, čím znamenitějším jest i stroj, který v běh uvedl.

Uvažme nyní, jak nesmírně veliký jest náš svět! Jak nesčetný jest počet hvězd nebeských, jež vesměs dle jistých přesných zákonů jako kolečka v nesmírném stroji pravidelně se pohybují, jak o tom podivuhodné výpočty a svědectví vydávají hvězdáři! Uvažme dále, jak nesčetný jest počet tvorů na naší zemi, kteří vesměs dle jistých, určitých zákonů povstávají, působí, hynou! Uvažme, že ve všech těch tvorech, od největšího k nejmenšímu, jest podivuhodné složení i působení rozličných, přerozmanitých sil: a potom řekněme, že se to vše pouhou náhodou sešlo i sběhlo! Jak by nám měli pak lidé rozumem obdaření říkati?!

Nejmenší stroj neudělá se sám, ale musil vyjíti z ruky myslící a snažící se bytosti; a ten nesmírný stroj světový že by byl měl povstati sám od sebe?! Kdo po rozumu může cos takového tvrditi? Toť by také a spíše mohl tvrditi, že kdes v knihtiskárně vysypali velikou hromadu písmenek, a z těch že hned sestavily se samy Palackého dějiny tak, že mohlo se v nich hned čísti!

Jestli ale kdo přece tvrdí, že ten veliký svět pouhou náhodou se stal: věru, **jak mnoho musí věřiti, aby věřiti nemusil**, že nejvyšší nějaká Bytost, nejvýš rozumná i mocná, toto vše učinila, zachovává i řídí?

Ó v pravdě, že jen nesmyslný blázen, a ne myslící učenec jest ten, kdo praví v srdci svém: „Není Boha!“ (Žalm 13, 1.) My, kteří na čest lidí rozum-

ných nároky činíme, vyznáváme: „Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha“ (Žalm 18, 1.), byť bychom i Boha očima tělesnýma nyní neviděli! Poznáváme ale rozumem svým, že kde pořádek, musí býti i pořadatel. A **nečiní pořádek pořadatele, ale pořadatel činí pořádek!**

23. Bůh

b) **jest spravedlivý.**

N. 1. **Kdyby byl Bůh, kterak by mohl na to hleděti, že často nejlepší lidé hynou a zlosynové vítězí? Je-li Bůh, jest tedy nespravedlivý. Bůh nespravedlivý ale není žádným Bohem skutečným.**

O. Není pravda, že by byl který „člověk nejlepší“ zhynul a zlosyn zvítězil! To by mohlo míti platnost toliko v tomto světě. Ale se životem pozemským není přece všemu žití našemu konec! Jestliže bývá opravdu i někdo šlechetný potlačen na tomto světě, odplatí jemu vše dobrý Bůh po smrti v nebi způsobem přehojným, až i to nespravedlivé utrpení! A na odplatě po celou věčnost trvající přece v prvé řadě záležeti nám musí.

A jestliže i který zlosyn na tomto světě zvítězil, sláva jeho trvá jenom krátkou dobu jako krása trávy polní; a nežli se toho naděje, ocitne se nepolepšený zlosyn v pekle k trestům nekonečným.

Kde jest tu řeč o nespravedlnosti Boží?

Ale, řekne někdo jiný:

N. 2. **Bude se tedy pásti Bůh na věčných mukách těch, které do pekla odsoudil. Pak ale jest Bůh ukrutný! Bůh ukrutný není ale více žádným Bohem.**

O. Jestli který soudce světský odsoudí dle zasloužení zločince k smrti, neříkáme o něm, že jest ukrutný, ale že jest nestranný a spravedlivý. A jestliže který mocnář neudílí každémn zločinci milost a odpuštění, poněvadž by pak nebylo nic, co by zlosyny od zločinů odstrašovalo: neříká se proto, že mocnář jest ukrutný a necitelný, nýbrž že jest moudrý a spravedlivý. A tak také, když Bůh nekajících zločinců smrti věčné ponechává, poněvadž by pak žádný hřešiti se nelekal, když by měl naději, konečně přece jen do nebe vejíti: není Bůh proto ukrutný, ale nejvýš moudrý i spravedlivý! Nebo hlásá-li slovem svým neklamným, že kdo jednou peklu propadl, na věky mu propadl: dává nám tak spasitelný lék proti hříchům. Jestliže nyní, když lidé vědí, že pro jediný smrtelný hřích, pokáním neusmířený, mohou propadnouti trestům věčným, přece tolik lehkomyslně Boha se spouštějí a za převrácenými žádostmi svými jdou: co by teprve činili potom, když by věděli, že ať činí, co činí, Boha poslouchají, anebo se jemu rouhají, konečně přece jen ve slávu jeho věčnou vejdou?!

I stal by se Bůh nespravedlivým i ukrutným ke svým věrným, kdyby na konec tutéž odplatu dal svým upřímným ctitelům, jako jich katanům!

24. Buddha a buddhismus.

N. **Učení Buddhovo stoji aspoň tak vysoko, jako učení Kristovo. Proč tedy chodí křesťanští missionáři do Indie a Číny, aby tamější vyznavače Buddhovy na křesťanství obrátili? Kdyby jich nechali na pokoji, nemusilo se státi v Číně hrozné ono krveprolévání v posledních letech.**

O. Jest ovšem podivuhodný úkaz, že mnohdy i učení křesťané na výsost vychvalují některá zlatá zrnka v učení Buddhovu, kdežto nechtějí věděti o temných bodech, bezedných sprosťáctvích a nesmyslných bájkách v učení jeho! Předpisy kázně jeho obsahují i takové věci, jimiž si žádný uvědomělý křesťan úst svých neposkvrní!

Kterak že mohou lidé rozumní takovéto hanebnosti vychvalovati?

Poněvadž sami snad v podobných jako nečistá zvířata se válejí, a ve špatnostech cizích omluvu svých neřestí nacházejí!

I jest úkonem křesťanské lásky k bližnímu, jestliže missionáři docházejí k buddhistům a jiným znemravnělým pohanům, aby s nimi nevýslovné poklady učení Kristova sdíleli, a jim cestu ku pokání i spasení skrze Krista Pána ukázali. Ano oni činí tak k výslovnému rozkazu i odkazu Páně; nebo Spasitel na nebesa vystupuje, posléze jako závětí velel apoštolům svým: „Jdouce **učte všecky národy**, křtíce je... učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám“ (Mat. 28, 19. 20.)!

25. Celibát.

(Viz článek **„Bezženství!“**)

26. Církev katolická

a) jest prostřednicí mezi Bohem a lidmi.

N. **Církev katolická vnucuje se mezi Boha i lidi, kdežto prostředkem naším u Boha jest jedině Ježiš Kristus. — Ostatně síly své již pozbyla, aby světa dobýti mohla.**

O. 1. Církev katolická stojí ovšem jako prostřednice mezi Bohem i lidmi. Avšak ona se do postavení toho nevetřela: nýbrž Kristus Pán sám úkol ten jí vykázal, a nikdo z lidí nemůže na poměru tom ničeho změniti!

Spasitel zajisté řekl apoštolu svému Šimonovi: „Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou“ (Mat. 16, 18); a „Já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá; a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratří svých“ (Luk. 22, 32)! „Pasiž beránky mé... pasiž ovce mé“ (Jan 21, 15. 17), čili stádce mé celé! Ze slov těch patrno, že Spasitel ustanovil Petra jako prostředníka mezi Bohem a ovečkami svými.

Ale i všem ostatním apoštolům prohlásil Spasitel: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá“ (Luk. 10, 16). „Jestliže pak (někdo) ani Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán“ (Mat. 18, 17). Ze slov těchto patrno, že i apoštolé ostatní za vedení svého náčelníka Petra byli ustanoveni za prostředníky mezi Kristem a stádcem jeho.

Kristus Pán ustanovil tedy Církev svou za prostřednici mezi sebou a stádcem svým; sám pak jest naším prostředníkem u Boha Otce. Nikdo nepřichází k Bohu Otci, leč skrze Krista; a z pravidla nikdo ke Kristu, leč řádnou cestou skrze jeho Církev!

Od Církve musí každý přijímati poučení i milosti, jež Kristus Pán Církvi k rozdávání svěřil, když před svým odchodem jako v závěti prohlásil: „Jdouce, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám“ (Mat. 28, 19. 20).

A „kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdož pak neuvěří, bude zatracen“ (Mark. 16, 16).

Nestačí tedy, chtíti se toliko ke Kristu hlásiti, a při tom viditelnou Církví jeho pohrdati, jak činí protestanté; ale třeba k této viditelné Církvi jeho s celou duší se připojiti, ježto jedině Církev jeho k němu ve skutečnosti přivádí.

Protestanté nemají vlastně žádné církve, jež by spojení jich s Kristem prostředkovala, stojíce mimo jedinou Církev Páně. Katolíkům ale neprávem vyčítají, že Církev svou, od Krista Pána na Petrovi vzdělanou, jakožto prostřednici svou vyznávají, a od ní učení i milosti Kristovy přijímají. Vyčítají tedy katolíkům něco, co Kristus Pán sám ustanovil; vytýkají jim něco, co jest předůležitou i vzácnou **přednosti** jejich!

2. Že by Církev katolická byla již síly své pozbyla, aby světa dobýti mohla, nikterak na pravdě nespočívá.

Jest sice na pravdě, že i celé národy od ní odpadly, jako příkladně i v samé zemi Svaté, v severní Africe, ve střední, severní i východní Evropě; ale rovněž jest na pravdě, že zase zcela noví národové do ní vstupují, a s velikou horlivostí přikázání její plní, zejména ve střední Africe, v jižní i východní Asii a v Americe. O tom přinášejí stálé zvěsti zprávy missionářů, uložené zejména v časopise „Katholische Missionen“, vycházejícím v rozličných jazycích.

Tak příkladně vystoupil počet katechumenů, na křest svatý se připravujících, mezi mouřeníny v Ugandě v Africe během pěti roků na 200.000 hlav! Církev katolická vždy vyšší váhy nabývá v severní Americe a v od-

padlé Anglii, kde každoročně mnoho tisíc nejšlechetnějších lidí v lůno Církve katolické se vrací.

Možno tedy říci, že sotva v kterém desítiletí prvých dob křesťanských Církev katolická tak bohatou žeň mezi jinověrci měla, jakou má za našich dnů! Kdo tedy síly k obrození člověčenstva Církvi katolické do opravdy upírá, činí tak zajisté jen z hrubé neznalosti života Církve v její světové velikosti, a posuzuje ji snad jen z nejbližšího zamřelého okolí, v němž náhodou žije!

Ó nikoliv! Na stromu Církve ukazují se sice někdy i suché větve; ale za ty pučí z něho vždy nové ratolesti v bujaré síle! Dílo Syna Božího neumírá a neumře na věky!

27. Církev katolická

b) jest královstvím.

N. **Kristus Pán řekl: „Království mé není z tohoto světa“; papež ale tvrdí, že jemu patří církevní stát. Tedy království papežovo není královstvím Kristovým.**

O. Kristus Pán neřekl „království mé není v tomto světě“, ale „není z toho světa“. Tak ale chtěl naznačiti, že jeho království není obyčejným královstvím, jež má na zřeteli jen blaho pozemské, a užívá prostředků jen pozemských. Není to právě království pozemské, ale Církev, čili říše duchovní.

Může-liž král anglický býti i duchovní hlavou tak zvaných „anglikánů“, a král pruský zároveň duchovním vrchním představeným tak zvaných „evan-

gelíků“: proč nemohl a nesměl by býti panovník státu církevního zároveň i náčelníkem čili papežem katolíků? Což proto již, že se někdo stal knězem, biskupem anebo papežem, ztratil tím i právo, aby měl majetek, a s tím i volně vládl? Což nesměl by kněz míti dům, statek anebo i knížectví jen proto, že jest knězem? A této způsobilosti že by mu směli upírati právě ti, kteří na kněžství Církve katolické pražádné váhy nekladou?! Což není papež člověkem právě tak dobře, jako kníže v Monaku aneb car na Rusi, že by nesměl svého území míti, a svobodně v něm vládnouti?!

V Písmu svatém nic o tom nestojí; a také ústní podání, do dob svatých apoštolů sahající, ničeho o tom neučí, že by kněží, biskupové a papeži nesměli majetku míti, a jím i vládnouti!

Tvrdí-li ale papež, že mu je k volnému vykonávání nejvyššího úřadu v Církvi zapotřebí i volného území, na němž by vládl, a hlásí-li se k církevnímu státu: hlásí se jen k svému právu, jehož jemu jen revolucionáři a anarchisti upírati mohou. Nebo není na celém širém světě poctivěji nabytého majetku, než na jaký nepřestávají si nároky činiti papežové; a není staršího a zákonitějšího trůnu, nad trůn dědiců sv. Petra v Římě!

Kdo má tedy za právo, že byl světský trůn papeže podvrácen, ač se tak vrchnímu pastýři Církve celé i ve vykonávání úřadu jeho duchovního zcela nespravedlivě veliká ujma stala: musí i doznati, že také trůny mocnářů jiných, zejména trůny daleko mladší za zvratné má. Pak ale patří tam, kam patří zrádci vlasti a krále!

(Viz také článek: „Církevní stát!“

28. Církev katolická

c) nemodlaří!

N. **Církev katolická provozuje modlářství se svatými, s jich obrazy i ostatky, i s hostií při mši svaté.**

O. Mnoho a těžkých to obvinění najednou; avšak ani jedno z nich na pravdě nespočívá! Proberme je pořadem!

1. Není pravda, že Církev katolická prokazuje božskou poctu kterémukoli svatému vůbec, a Bohorodičce zvlášť. Nebo každému katolíku musí býti posvátným výrok Hospodinův: „Nebudeš míti bohů cizích přede mnou. Neučiníš sobě rytiny ani žádného podobenství ... abys se jim klaněl!“ a výrok Spasitelův: „Pánu Bohu svému se klaněti, a jemu samému sloužiti budeš!“ (II. Mojž. 20, 4; V. Mojž. 6, 13; Mat. 4, 10) Kdo by dle slov těch svatým anebo jich obrazům poctu božskou prokazovati chtěl, ten by tím samým katolíkem býti přestal. —

2. Říká se: Jest sice na pravdě, že Církev katolická ve svých knihách klanění se svatým zapovídá; ale lid přece se Panně Marii a svatým klaní; ba Pannu Marii až i nad samého Boha staví!

Odpovídáme: Výčitka tato, lidu katolickému činěná, jest ale pouhou pomluvou! Nebo každý větší a vyučenější katolický školák ví, že Bohu musíme se **klaněti**; ale svaté a zejména i matku Boží že toliko **uctíváme**, a za pomoc **vzýváme**! —

3. Namítá se dále. Ale katolíci modlíce se k svatým, padají při tom na kolena; a tedy se jim klaní, poněvadž přece svatí pomoci nám nemohou, leč jediné Bůh!

Odpovídáme: Však my také neprosíme svatých, aby nám pomohli sami mocí vlastní; ale prosíme jen, aby se za nás u Boha všemohoucího přimlouvali, aby **On** nám pomohl. Kdybys ty, milý odpůrče! před matkou svou anebo před strýcem svým na kolena padl, a úpěnlivě prosil: Maminko! strýčku! pro všecko Vám milé Vás prosím, přimluvte Vy se za mne u otce rozhněvaného, aby mi odpustil, anebo té neb oné žádoucí věci mi udělil: stal jsi se již proto modloslužebníkem?! —

4. Ale, zní další odpor, katolíci padají na kolena také před obrazy a ostatky svatých; a tedy se těm klaní.

Odpovídáme: Katolíci se obrazům ani ostatkům svatých neklanějí, ale jen ctnosti svatých si připomínajíce, tím vroucněji je uctívají, a tím větší naději na jich přímluvy skládají.

Bůh zakázal obrazů činiti jen proto — aby se jim kdo klaněl; ale nezakazuje jich činiti, abychom skrze ně na svaté přátele jeho živěji se upomínali, vroucněji jich pak uctívali, a skrze ně i Jeho samého! Proto také Bůh již i v Zákonu Starém nařídil, aby obrazy andělů až i na samém víku archy úmluvy byly, před kterou jen nejvyšší kněží židovští, a ti toliko v nejhlubší pokoře směli předstupovati! (II. Mojž. 37, 7); III. 16, 18).

Ku podivu věru, že odpůrci katolíků vyčítají jim modloslužebnictví proto, že titéž uctívají milé přátele Boží; kdežto sami nacházejí to zcela v pořádku, když staví pomníky svým předákům, s obnaženými hlavami slavnosti před nimi konají, obrazy jich v příbytcích svých chovají, je ověnčují i uctívají, a památky po nich jako nějaké klenoty přechovávají! Také proti tomu žádné námitky nečiní, jestliže kdo podobenky svých milých v úctě má! —

5. Ale, namítají jiní: Ostatky svatých často jsou nepravé; a proto lid, uctívaje jich, bývá ku pověrám svářen!

K tomu odpovídáme: Kdyby se dokázalo, že některá památka na svatého jest nepravá, nesmí jí žádný katolík nadále uctívati!

A což ty památky nekatolíků jsou vždy pravé? Lutherani příkladně posud chodívají na Wartburg podívat se na kaňku, kterou prý Luther způsobil, když svůj kalamář proti zjevivšímu se mu ďáblu na zeď hodil. Zatím ona skvrna původní dávno zmizela, a ctitelé Lutherovi občas ji vždy novým černidlem obnovují! To není úcta ostatků nepravých?! —

6. Poslední trumf odpůrců katolických jest: Ale katolíci klanějí se skutečně hostii při mši svaté; a tak konají přece opravdové modlářství!

Na to odpovídáme: Kdyby katolíci měli hostii po posvěcení za pouhý chléb, a tomu kdyby Božskou poctu prokazovali, byli by opravdu modlosluţebníci.

Ale katolíci věří, a právem věří, že v podobě hostie po posvěcení přebývá na oltáři Ježíš Kristus sám jakožto Bohočlověk, jak On sám veřiti velí, když prohlásil „Totoť jest tělo mé — totoť jest krev má — to čiňte na mou památku!“ (Mat. 26, 26—28; Mar. 14, 22—24; Luk. 22, 19. 20; Jan 6, 51—56.) Klaníme li se tedy Kristu Pánu, ve svaté hostii skrytému, klaníme se skutečně druhé Osobě Božské, a nečiníme žádné modloslužby.

Lutherané věří, že Kristus Pán teprve při přijímání jest v chlebě přítomen. Věří-li tomu, pak musejí se mu důsledně i klaněti. Jiní protestanti, příkladně helveti, popírají, že by Kristus Pán byl v podobě chleba přítomen, a popírají tedy netoliko učení Církve katolické, ale i učení lutheranů v tak dů-

žité věci! Že by helveti spílali lutheranům modlářů, poněvadž titéž věří v přítomnost Spasitele aspoň při tak zvané „večeři Páně“, není známo; proč spílají tak jen katolíkům? Což jen proti katolíkům jest dovolena pohana každá?

29. Církev katolická

d) neohlupuje!

N. **Církev katolická ohlupuje lidi, aby mohla snáze nad nimi panovati. Ale věda člověka osvobozuje.**

O. 1. A čím že Církev lidi ohlupuje? Snad tím, že je učí znáti jich Stvořitele, Vykupitele i Posvětitele; a povinnosti, které k Bohu trojjedinému, Pánu svému, konati máme?!

Ale k tomu nás přece Bůh stvořil, abychom se naučili Jej co nejlépe znáti, ctíti i milovati, Jemu sloužiti, a tak spasení věčného si zasloužiti!

Či brání Církev katolická lidem, aby se věnovali vědám i umění všeho druhu?

Ale dějiny i dle líčení nekatolíků přece dokazují, že i světské vědění i umění celého skoro starověku právě Církev katolická nám zachovala! Církev také vítá veškeren pravý pokrok ve vědění a přičiňuje se na to, aby se stal majetkem vrstev nejširších! A jestliže tak činí, proč právě ti utrhači její, kteří jí ohlupování lidu bezprávně vyčítají, všemi způsoby se proti tomu staví, když příkladně katoličtí řeholníci zakládají katolické školy všech druhů?!

(Viz článek: „Přednost protestantství!“)

Čemu se Církev katolická brání, jest jen to, ne aby věda pravá, totiž na pravdě založená, nebyla rozšiřována, ale aby rozličné výmysly lidí zpyšnělých, ničím nedokázané, vydávány byly za vědecké výzkumy, víře svaté odporující! I brání Církev víru svatou proti nevěře, jako každý rozumný světský panovník snaží se poddané své chrániti proti podvodům u míře a váze, proti lichvě, proti učením revolucionářů a jiných škůdců. Je takový proto také tmářem a zpátečníkem?!

2. Věda nepravá osvobozuje; ano! Ale jak! odvádí od Boha, ana člověka pýchou a domýšlivostí nadýmá, aby podobně jako anděl v nebi, pozoruje krásu svou, prohlásil: „Nebudu sloužiti Bohu; ale učiním si sám trůn nad hvězdami!“ Bohužel! Víme také, jak mu pýcha jeho dopadla!

Ale věda pravá učí člověka víc a více poznávati neskonalé skutky moci, moudrosti i dobroty nevystižitelného Boha, chváliti a velebiti Ho za ně a znich!

Věru dle pravdy pronesl veliký mudrc křesťanský slova: „Nepatrné ochutnání ve vědách snad člověka omamuje, a od Boha odvádí; ale plné doušky z vědy pravé, ponořující se v hlubokosti tajemství Božích, přivádějí duchy i pobloudilé zpět k — Bohu!“

30. Církev katolická

e) svobody neruší.

N. **Církev katolická potlačuje svobodu smýšlení; nebo v ní myslí papež za jiné, kteří ho slepě poslouchati povinni jsou.**

O. 1. Třeba rozeznávati mezi svobodou mravů a svobodou myšlení.

Pokud týká se svobody mravů člověka, Církev katolická nikdy jí nepotlačuje, nikdy neničí!

Nebo v čem že záleží mravní svoboda?

Mravní svoboda člověka záleží v tom, že člověk může voliti mezi dobrým a zlým, mezi ctností a nepravostí. A této svobody že by Církev kterémukoli katolíku odnímala? Kterak tedy jest možno, že i dobře činit i hřešit můžeme, zcela dle své vůle?!

Mravní svobody tedy Církev katolická dítkám svým neodnímá. Ovšem ale svobodu naši svými zákony obmezuje, právě tak, jako všechny zákony vůbec vůli občanů obmezují; jako stanovy obmezují vůli člena některého spolku; jako nařízení rodičů i představených obmezují vůli dítěte nebo podaného! Tak i Bůh skrze přikázání svá obmezuje vůli člověka!

Každý člověk jest sice stvořen k **svobodě**, ale žádný k — **nevázanosti**! Má-li na světě dle vůle Boží panovati pořádek, třeba, aby se každý člověk v ohledu i duchovním i světském pořádku tomu podroboval, čili svobodu jednání svého se zřetelem k Bohu i k lidem obmezoval!

Jestliže ale nikdo nenazývá otrockými okovy nařízení úřadů státních, rozkazy rodičů i zaměstnavatelů: kterak může otroctvím a zbavováním svobody nazývati přikázání Boží anebo Církve Páně?!

2. Namítá se ale: Papež anebo zákony církevní obmezují **svobodu myšlení.**

Ano. Církev hlásá pravdy Boží neomylně; a proti pravdám těm přestává všechna svoboda naše právě tak, jako proti každé pravdě vůbec!

Tak příkladně nemám svobody, abych říkal třikrát tři jest osm, nebo deset, nebo dvacet: ale musím dbáti toho, co pravda velí, abych totiž říkal třikrát tři jest devět! Nemohu po rozumu tvrditi, že slunce dělá na zemi tmu, když všichni dle pravdy víme, že slunce zemi osvěcuje!

Pravdě každé musíme se podrobiti. Chce-li kdo míti svobodu takovou, aby i proti pravdě mysliti i mluviti mohl, žádá si svobody, jež jest proti všemu rozumu! Říká-li kdo tomuto obmezování myšlení pravdou otroctví: nazývá něco zlým, co jest v pravdě nejkrásnější předností našeho ducha, že on totiž jsa k obrazu Božímu stvořen, i pro pravdu jest stvořen; a nemá volnosti, aby v bludu zůstal, jakmile něco jakožto pravdu od Boha zjevenou byl poznal!

Něco jiného jest ovšem **svoboda, obmezená pravdou** — a něco jiného **bezuzdná nekázeň!**

3. A dle toho vypadá také i výčitka, že katolíci papeže slepě poslouchati musí!

Voják musí slepě poslechnouti svého důstojníka, a nesmí se tázati, proč se mu takového a toho rozkazu dostalo. Ale katolík ví, že Církev v učení o pravé víře a bohulibých mravech jest neomylná, čili že pravdě Božské učí. Věří-li tedy, čemu Církev učí, nejedná nerozumně, ale svrchovanou měrou moudře, ježto, Církvi věře, bludů najisto se uchrání. Katolíka přesvatým i nezvratným jest výrok Spasitele, apoštolům učiněný: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá!“[1])

[1]) Luk. 10, 16.

„A jestliže pak ani Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán,“ [1]) čili veřejný hříšník! —

Církev ponechává tedy věřícím svým svobodu jich mravní; ale snaží se na to, aby jí užívali jakožto dítky Boží, totiž tak, aby neupadli do hříchů a v otroctví ďábla. Tak zvaní svobodomyslníci ale zaplétají člověka vždy více do otroctví hříchů, poněvadž dle slov Páně „každý, kdo činí hřích, služebník jest hříchu“.[2])

Církev učíc nás svobodnými býti od bludů i hříchů, jest pravou přítelkyní naší; nepřítelem nejhorším jest nám každý ten, kdo nás do bludů uvádí a nám k životu bezbožnému cestu ukazuje.

Kdo jest proti Bohu, jest i otrokem svých žádostí; není svobodným, ale porobcem

Proti Bohu nejsme neobmezenými pány, ale jsme jen služebníky Jeho, buď dobrovolnými, jakožto dítky Jeho; anebo i nedobrovolnými k svému pokoření, zahanbení a budoucímu odsouzení. Bůh svrchovanosti své žádnému z tvorů svých nikdy nepropustil, aniž kdy propustí!

31. Církev katolická

f) práv nepotlačuje.

N. **Církev katolická potlačuje každé volné smýšlení. Kdo s ní nesouhlasí, toho ihned vylučuje.**

[1]) Mat. 18, 17. — [2]) Jan 8, 34.

O. 1. Církev katolická jest od Syna Božího založena, Duchem svatým, Duchem pravdy až do konce věků řízená, a jakožto „sloup a utvrzení pravdy“ (I. Tim. 3, 15) stanovená. Pravdu tedy hlásá, a jen pravdu! Kdyby tak nečinila, svému úkolu by nevyhovovala, Bohu by se zpronevěřila.

Začne-li tedy kdokoli a kdekoli hlásati nějaké učení, jež pravdám Božským odpírá, pozvedá Církev hlasu svého, a to, co na pravdě není, ovšem i bez ohledu na kohokoli, jakožto nepravdu označuje. A jestliže kdo hlasu jejího, jakožto hlasu samého Syna Božího slyšeti nechce (Luk. 10, 16; Mat. 18, 17), toho na dále za pravověřícího křesťana nepovažuje, a právem ze středu svého ho vylučuje.

2. Vlastně Církev nikoho nevylučuje, nýbrž bludný učitel vylučuje se z lůna Církve katolické napřed sám, ježto Církve poslušným býti nechce, an bludu svého zříci se nehodlá; kdežto Církev katolická jest jednotou jen všech **pravověřících** křesťanů.

Věřiti či nevěřiti, jak Církev katolická slovo Boží vykládá, jest každému úplně volno; nikdo nemůže býti k víře katolické s násilím nucen. Kdo ale učení Církve za pravdu přijímati se zdráhá, Církví tedy pohrdá: právem z ní bývá vykázán, a může po své hlavě jíti. Avšak pak ať nevydává se ještě za pravověrného katolíka; a ať nevyžaduje od Církve katolické, od níž dobrovolně se byl vyloučil, žádných milostí ani úřadů. Kdo se Církve katolické zřekl, nemá pak práva příkladně na přijetí svátostí, na vykonávání práv patronátních, na katolický pohřeb na hřbitovu katolickém atd.

To mělo by se přece rozuměti samo sebou! Vždyť každému spolku na světě bez námitek přisuzuje se právo, aby takové členy,

kteří stanovami spolkovými říditi se nechtějí, rozhodnutími spolkového výboru pohrdají, za pravé členy svého spolku více nepovažoval, je ze svého středu vyloučil; práv, hodností a odznaků spolkových jim odepřel. Kterak že by světový spolek, jakým jest Církev katolická, neměl téhož práva míti, aby ze svého středu vyloučil takové členy, kteří vůdců Církve, papeže a biskupů, poslouchati nechtějí?!

Kterak možno příkladně na církevním sněmu v Kostnici shromážděné Církvi za zlé míti, že Jana Husa za nenapravitelného kaziče víry čili kacíře prohlásila, když Hus přes všechno domlouvání i poučování nepřestával všechen společenský řád podvracující učení hlásati, že „kdo se těžce provinil, ztrácí práva na poslušnost poddaných“; a když i jiné a jiné bludy rozšiřovati neustával?

3. Neměla-li by Církev práva míti, aby nevěrců anebo svévolných bludařů ze svého středu vyloučila, a na dále svých dobrodiní jim odpírala: pak tyranstvím jest i to, když moc státní ze svého území vyhání štváče cizí, anebo tresce nemravy domácí; když sbor důstojnický ze svého středu vylučuje a všech vyznamenání zbavuje člena, jenž po důstojnicku se nezachoval.

Nesnášelivost Církvi katolické pokrytecky vyčítají protestanté, kdežto přece sami těm členům svým, kteří dítky své po katolicku vychovávati nechávají, odnímají volební právo v obci; přístup k jich církevním hodnostem; právo ku kmotrovství a přistupování ku tak zvané večeři Páně! Ba papeži, jakožto náčelníku Církve celé práva popírajíce, by koho zpronevěřilého katolíka z Církve vyobcovati směl: pastoři sami ve svých

sborovnách vyloučení z protestantské církvičky své a zbavení úřadů toho kterého jim nevěrného člena veřejně vyhlašují!!

Nesnášelivost Církvi katolické vyčítají pokrytecky také sociální demokraté, kteří přece beze všeho upejpání každého ze sdružení svého vyhazují, a pak i hmotně poškozují, kdo s nimi za všech poměrů, beze vší výjimky táhnouti nechce, anebo po svědomí svém jda, ani jíti nemůže a nesmí.

4. Ostatně je to **zjevná pomluva**, tvrdí li kdokoli, že Církev katolická potlačuje jakéhokoli projevu svobodného smýšlení. Nebo jest učením jejím, že ve všech věcech pochybných neboli nezajištěných ponechává jednomu každému úplnou volnost, o nich smýšleti i mluviti, jak se komu líbí! Toliko toho, kdo zjevným, bezpečně zajištěným pravdám se opírá, odkazuje v pravé meze. A činíc tak, činí jen dle vůle Boží, i dle způsobu, jak si počínají i lidé učení ve vědách svých, o jichž pravdivosti úplně jsou přesvědčeni.

Tak příkladně žádný počtář nepřipustí takového „volného projádření“, že by dvakrát pět bylo devět, nebo jedenáct; ale nepoddajně stojí na své pravdě: Dvakrát pět jest deset! Žádný hvězdář nepřipustí toho „volného vyjádření“, že slunce obíhá kolem země, ač se to i zrakům našim pravdivým býti zdá! Ale na základě svých vědomostí stále a stále bude tvrditi, i dokazovati, že pozorování očí našich jest pouhý klam; a že země obíhá kolem slunce, ne ale slunce kolem země.

A tak i Církev katolická, Bohem před poblouzením do skonání světa chráněná (Mat. 16, 18; 28, 20. Luk. 22, 32; Jan 14, 16. 17; 21, 15. 17.), nikdy nedopustí popírání zjevených pravd Božích, byť by často pouhým rozumem pochopeny býti nemohly; a nikdy

nebude připouštěti takových volných projádření, že by zjevené pravdy Boží na odpor byly zákonům v přírodě anebo rozumu; nikdy nebude takových tvrzení teprve podporovati a vychvalovati, (!) poněvadž nikdy nepřestane býti „sloupem a utvrzením pravdy“. (I. Tim. 3, 15.)

32. Církev katolická

g) nikoho nezatracuje.

N. **Církev katolická tvrdí, že mimo ni není spasení! Tak ale bez milosti zatracuje všech nekatolíků.**

O. Kdo takto o Církvi katolické mluví, dokazuje, že učení jejího buď nezná, anebo je zlovolně překrucuje!

Církev katolická ovšem učí, že mimo ni není spasení; avšak ona také učí, že považuje za své dítky i všechny ty, kteří bez své viny sice zjevně jejími členy nebyli, avšak přece tak se zachovali, jak se na vykoupence Kristovy sluší!

Učí tedy, že i protestanté budou spaseni, byli-li jen platně pokřtěni, a nedopustili-li se po křtu svatém žádného smrtelného hříchu. A dopustili-li se hříchu smrtelného, jímž se od Boha odloučili, jestliže aspoň před smrtí svou dokonalou lítost nad ním vzbuzovali.

Ba Církev učí, že i lidé nekřtění spasení dojdou, jestliže vzbuzují dokonalou lítost nad hříchy svými, kterážto lítost křest jim nahražuje, čili i křtem žádosti se nazývá.

Také o dětech nedospělých anebo nepokřtěných tvrdí Církev katolická, že pro zásluhy Ježíše Krista aspoň jakési přirozené blaženosti

na věčnosti dojdou, a utrpení prosty budou, byť i blaženosti nadpřirozené dojíti nemohly, že ani pokřtěny nebyly, ani svobodně vůli Boží podrobovati se nemohly.

Učí-li Církev katolická, že jest samospasitelnou, a že kromě ní není spasení, má učení to asi smysl takový, jako bychom řekli v podobenství, majíce projíti rozsáhlými a všelijak rozvětvenými a nebezpečnými lesy do velkého města: Tato silnice lesem jest nejkratší a nejbezpečnější cestou do města, ježto na ní jsou bedliví strážci a postaráno jest o časté občerstvení chodců. Po všech ostatních cestách možno snad také do města vejíti; ale jest pochybno, zdali skutečně chodec místa svého dosáhne, poněvadž na rozcestích může snadno pravý směr ztratiti, od nepřátel anebo vysílením na cestě zahynouti.

Podobně praví Církev katolická: Jsem jedinou pravou Církví Páně, jenž o sobě tvrdil: „Já jsem cesta, pravda i život“ (Jan 14, 6), poněvadž jediná vzdělána jsem na Petrovi, skále. Já jediná ukazuji přímou, pravou cestu úskalími a nebezpečími tohoto života do města, nebeského Jerusalema. Já jediná mám spolehlivé vůdce na cestě v osobě dědiců svatých apoštolů, jimž prohlásil Spasitel: „Kdo vás slyší, mne slyší; kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“ (Luk. 10, 16.) Já jediná mám občerstvení a posily na cestě ve svátostech a zvláštních zaslíbeních Spasitele.

Dle toho učí Církev katolická jen tolik, že ona jediná bezpečně do města, nebeského Jerusalema, přivádí; ale ona nikoho neodsuzuje, ponechávajíc soud nad dušemi tomu, jemuž jediné náleží, vševědoucímu a nejvýš spravedlivému Bohu, jenž jediný ví, co se v duši jednoho každého člověka děje v posledních okamženích pozemského života jeho.

A tak učíc, jedná Církev katolická dle příkladu archanděla Michaela, průvodce duší před soudnou stolici Boží, jenž „neosmělil se sám ani nad samým ďáblem vynésti soud zlořečený, ale (jen) řekl: „Přikažiž tobě Pán!“ (Juda v. 9.)

Za devatenáct století svého trvání prohlásila Církev katolická převeliký počet věřících za „blahoslavené“ anebo „svaté“ nebešťany, a schválila úctu k nim, poněvadž i sám Bůh oslavil a oslavuje je převzácnými milostmi, divy i zázraky; ale dodnes neprohlásila z pozemčanů ani jednoho za zatraceného obyvatele pekla, a byť by kdo i sebe více pohoršení i zločinů na světě byl spáchal!

Nad vnitrem jeho každého ponechává Církev katolická soud věru jedině Bohu!

33. Církev katolická

h) klaní se Bohu právě.

N. **Církev katolická klade hlavní váhu na zevnější nádheru a okázalost bohoslužby.**

(Viz článek: „Bohoslužba, bohopocta!“)

34. Církev národní.

Námitka. **Církev římská se pro náš národ nehodí. Rozumně zřízená církev národní by nám více prospěla. Také by nás uchovala výtky, že nejsme přátelé vlasti.**

Odpověď. 1. Církev římská jen proto se tak jmenuje, že hlavou čili vrchním představeným jejím jest biskup v Římě, jakožto právní nástupce knížete apoštolů sv. Petra, jenž od samého Syna Božího učiněn jest skalou, na které vzdělal On Církev svou tak, aby jí brány pekelné nepřemohly;[1]) a obdržel moc pásti „i beránky i ovce Kristovy“,[2]) čili Církev celou.

Tato Církev na Petrovi vzdělaná nebyla ale určena jen pro spásu národa jednoho nebo některých — ale pro spásu národů i jednotlivců **všech,** ať v jakékoli zemi, a v kterémkoli věku žijících. Začež také sluje všeobecná čili řeckým slvem katolická.

I má Církev katolická zřízení skutečně takové, že jest s to vyhověti, a také vyhovuje ve všech poměrech potřebám všech, tak dobře Evropanům jako Japoncům, Francouzům jako Indianům, černochům jako bělochům, Němcům jako Čechům, přizpůsobujíc se dle potřeby ve věcech kázně se dotýkajících všem.

Z toho plyne, že **u víře** jsme ovšem všichni za jedno; ale v náboženských **úkonech** mohou býti rozdíly, a také i jsou, ježto nehodí se vše, na čem zálibu mají horkokrevní obyvatelé krajin jižních, vždy i nám, obyvatelům krajin chladnějších. Také Církev katolická nebrání nikomu na světě, aby při vykonávání náboženských svých povinností k Bohu, miloval i národ i vlast svou! Naopak, ona tyto svazky pozemské, přirozené, milostmi, od Boha jí svěřenými, jen posvěcuje, povznáší, do pravých kolejí uvádí!

---

[1]) Mat. 16, 18. [2]) Jan 21, 15.

Činí tak zajisté za vzorem Božského Mistra, jenž napřed kázal lidu, z něhož jakožto člověk vyšel; obcházel vlast svou, všude tu dobře činil; ba nad zasloužen ou zkázou Bohu zpronevěřeného Jerusalema až plakal!

2. „Církev pouze národní“ jest dle toho odporem proti Církvi Páně pravé, hříšným osobováním si přednosti nepříslušné!

Jest odporem, poněvadž pravá Církev Páně nemůže býti zároveň pro všechny, čili katolickou, a zároveň i národní, čili pro jediný národ, ať již český, nebo německý, nebo italský zvlášť.

„Církev národní“ jest i nespravedlivým si osobováním, ježto kdyby mělo vrchní vedení Církve v Čechách odevzdáno býti ať některému biskupu, nebo sboru kněžskému v Čechách, anebo snad docela králi anebo sněmu zemskému, rušeno by bylo tak ustanovení Spasitele, jenž vzdělal Církev jen jednu jedinou, a tu na Petrovi, jenž z vůle prozřetelnosti Boží stolec svůj biskupský v Římě postavil.

Při tomto ustanovení Božím můžeme ale zcela dobře vlastenci i národovci býti; ba upřímní katolíci také vždy i upřímnými i obětovnými milovníky své vlasti i svého národa byli i jsou!

Kdo ale Boha nemiluje, a proto pořádek Jím Samým zavedený převracuje, nebude milovati upřímně ani bližních svých, jak Bůh velí! Láska k vlasti musí se ale dokazovati skutky — nikoliv laciným chvastem!

Kdo Boha nemiluje, z pravidla chvástá se ale láskou k lidem jen potud, pokud jakýkolivěk vlastní zisk v tom svém mluvení znamená!

35. Církevní přikázání.

N. **Přikázání církevní jsou jen ustanoveními lidskými, Písmem svatým neodůvodněnými. Ba slova Boží naopak velí: „Nepřidáte k slovu, kteréž vám (já Mojžíš) mluvím, aniž ujmete od něho: ostříhejte přikázání Hospodina Boha vašeho, kteréž já přikazuji vám.“ (V. Mojž. 4, 2.)**

O. 1. Ano tak napsal Mojžíš. Ale v téže knize dále ještě stojí (17, 9—11): „Přijdeš ku kněžím pokolení levítského a k soudci, kterýž by tehdáž byl; a otážeš se jich, kteříž oznámí tobě pravdu soudu. A učiníš, cožkoli řeknou ti, kteříž jsou představení místu, kteréž vyvolil Hospodin, a čemuž by učili tebe vedle zákona jeho; a následovati budeš výpovědi jejich, neuchýlíš se ani na pravo ani na levo!“

Co ze slov těchto následuje?

Že nikdo nemá něco za vůli Boží vydávati, co jí není; a nikdo také ze skutečných přikázání Božích něčeho ujímati. V pochybnostech, co se s vůlí Boží srovnává anebo ne, má se každý uchýliti o radu k řádným vykladačům vůle Boží, a jich výkladem má se i říditi.

V Zákonu Starém odkázáni byli členové národa vyvoleného k duchovním vrchnostem starozákonným; v Zákonu Novém odkazuje Kristus Pán vyvolený lid svůj k apoštolům svým a k řádným jich nástupcům o poučení, an dí: „Kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá.“

2. A Církev katolická tento úkol vždy plnila. Duchovní vrchnosti vždy vůli Boží věřícím vykládali. Tak na příklad: V Starém Zákonu již stojí v Desateru: „Pomni, abys den sváteční světil!“

A Církev, přikázání to vykládajíc, ustanovuje, že v dny sváteční, totiž v dny nedělní a památné sváteční, třeba ku svěcení

a) veškerých hmotných, výdělkových prací, kromě naprosté nutnosti se vystříhati; a

b) celou mši svatou nábožně slyšeti.

Spasitel doporučí půst příkladem svým i slovy, řka: „Toto pokolení (ďáblů) nevymítá se, leč skrze modlitbu a — půst!“ (Mat. 17, 20) A Církev, vykládajíc přikázání to, velí, kdy bychom právě se měli postiti; a zvolila k tomu zejména pátek, den hrozného umučení Páně, abychom hanebnosti hříchů snáze poznávali, a povinné pokání za ně činiti se snažili.

Spasitel tvrdí: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den nejposlednější.“ (Jan 6, 54. 55.) A Církev k tomuto povinnému svatému přijímání ustanovila zejména dobu, kdy Kristus Pán nejsvětější Svátost ustanovil; tedy dobu velikonoční.

A poněvadž kdo by se opovážil Spasitele svého do nečisté duše přijati, čili: »kdo jí Tělo Páně a pije Krev Páně nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje Těla Páně“ (I. Kor.-11, 29.): velí Církev, aby jedenkaždý katolík před svatým přijímáním velikonočním zřízenému, čili od biskupa řádně ustanovenému knězi prve svátostně a hodně se vyzpovídal.

A při jiných příkazech Církve děje se podobně. Církev nepřidává ke slovu Božímu ničeho, aniž z něho čehož ujímá, jak neprávem protestanté a jiní nepřátelé její jí vyčítají; ale ona jen dle povinnosti své slovo Boží vykládá, a k rozličným poměrům, potřebám i snahám svých věřících vzta-

huje, poněvadž by jinak zajisté, jak smutná zkušenost o pokažené přirozenosti naší svědčí, mnozí věřící z vlastní vůle zákona Božího k sobě potahovati vůbec opomíjeli!

3. Upřímní katolíci poslušni jsouce ustanovení církevních, jsou přesvědčeni, že tak poslouchají i Syna Božího, jenž apoštoly poslouchati velel tak, jako by On sám osobně nařizoval; a jenž zejména Petra ustanovil hlavou Církve své, a odevzdal mu zároveň moc, „cožkoli by svázal (čili nařídil) na zemi," by svázáno bylo i na nebi; a „což by koli rozvázal (či uvolnil) na zemi," aby rozvázáno bylo i na nebi. (Mat. 16, 19.)

I mají také toho, kdo Církve lehkomyslně poslouchati nechce, jako za pohana a publikána (Mat. 18, 17.), poněvadž sám Spasitel tak míti velel.

36. Církevní stát.

N. **Zrušení církevního státu prospívá svobodě a blahu Církve.**

O. Větu tuto zavrhl nejvyšší učitel Církve papež Pius IX. ve svém „syllabu" čili seznamu novodobých bludů; a proto jí žádný upřímný katolík nadále hájiti nesmí.

Že papež nabyl území, stalo se zajisté zvláštním řízením Božím, a způsobem nejpoctivějším. Papežové území svého nenabyli po krutém krveprolití, jako leckteří panovníci světští; ale obdrželi je darem z vděčnosti a uctivosti od katolických panovníků. Trůn papeže i jako panovníka světského jest nejstarší a nejzákonitější; a prospívá papeži samostatné území, aby mohl duchovní úřad svůj volně po celém světě vykonávati. Kdyby byl poddaným ně-

kterého panovníka světského, nedůvěřovali by mu katolíci jiných zemí, z bázně, že snad to, co vydává za prospěch Církve, jest jen ve prospěch panovníka jeho světského. Tak zvané sedmdesátileté zajetí papeže v Avignonu v čtrnáctém století ve Francii jest toho jasným dokladem!

Katolíci žádati musí všemožnou volnost a spravedlnost pro nejvyšší hlavu Církve své. Pokud a jak zvláštní svobodné území papeže neboli církevní stát svobodě a blahu Církve potřebno a užitečno jest, o tom ovšem rozhodovati nepřísluší zednářům, svobodářům, anebo přemrštěným národovcům italským, ani jinověrcům a Církve nepřátelům: nýbrž o tom platně rozhoduje Církev sama, od Ducha svatého až do skonání světa řízená (Mat. 18, 20; Jan 14, 16. 17), právě tak, jako rozhodnutí o tom, mnoho-li má Rakousko míti vojáků a jakých, aby se nepřátelům svým ubránilo, nemůže ponecháno býti nepřátelům Rakouska samým!

„Dobytí“ Říma 20. září 1870 od Piemontesů není ničím jiným, leč loupeží! Že by Římané s vládou papežskou byli bývali nespokojení, na pravdě nespočívá. Nespokojení umělé vyvolávali jen najatí štváči, aby pak Piemontesi říkati mohli, že jen ku přání lidu (ale jakého!) vlády v Římě se ujali!

Tak zvaný „Garanční zákon“ italské vlády, jímž se papeži „svoboda — ale jen v jeho sídle, Vatikánu (!)“ zaručuje, jest ničemný, poněvadž ho vláda právě tak může zase zrušit, jako ho učinila! A jest i neplatný, poněvadž papež, jakožto zákonitý panovník území, na něj nikdy nepřistoupil, nikdy v něj nesvolil! „Garantovaná svoboda“ papeže podobá se svobodě — věznì v žaláři!

Ostatně uloupené statky církevní vládě italské žádného požehnání nepřinesly, ale naučily jen revolucionáře, jak by se měli příležitostně zachovati zase ku zpronevěřelé, zednářské vládě italské!

(Viz také článek: „Církev katol. jest královstvím!“)

37. Čarodějnice.

N. **Víra v čarodějnice a odsuzování jich jest hanbou jména křesťanského.**

O. Víra v čarodějnice i v čaroděje, čili v lidi zlé, kteří se klaní ďáblu a za pomoci jeho bližním svým škodí, nikterak nesouvisí s jménem křesťanským; a proto jest nespravedlivo křesťanům ji vyčítati. Víra v čaroděje má svůj původ v pohanství a v hroznych bludech gnostiků a manicheovců ve středověku. Četní papežové proti čarodějství vystupovali; ale nebyli s to ani u katolíků přísné soudy proti domnělým čarodějům zameziti.

Jesuita Bedřich de Spee, jenž četné domnělé čarodějnice na smrt připravoval, přísežně doznal, že na žádné opravdové viny nenalezl; ale pro neohrožené zastávání se nebohých sám přišel v podezření, že čarodějství nadržuje, a málem by byl musil proto sám na hranici!

Daleko více nežli u katolíků rozšířen byl mam o čarodějnicích zejména u německých protestantů až skoro do konce 18. století, a bývaly osoby podezřelé z čarodějnictví ukrutně od nich mučeny a pak upalovány! Odsuzuje-li kdo tyto ukrutnosti na těch ubohých, činíme to my katolíci z celého srdce též.

*

Ostatně próč pozastavovati se tak při bludech věků minulých? Vždyť kdo vedení Církve katolické se zřekli, při vší své chválené učenosti a svobodomyslnosti upadají v bludy opět jiné, a věří duchařům, pohybujícím se stolkům a jiným pošetilým pověrám!

38. Čest.

N. **Čest jest nejvyšším statkem člověka; a proto musí on si ji všemi prostředky hájiti, an by jinak byl bezectným. A proto i souboj není ničím jiným, leč spravedlivou sebeobranou.**

O. Především není na pravdě, že čest jest nejvyšším statkem člověka, byť i měla cenu nemalou.

Nebo co jest čest?

Ctí nazýváme ono dobré smýšlení, jež jiní o nás mají a hlásají.

A což když jiní předností našich uznati nechtějí, a o nás špatně smýšlejí a mluví? Zdali můžeme jim jiné smýšlení vnutiti?

Nejsme tedy nikterak pány nad ctí svou, když ona závisí na dobré vůli jiných. Nejsme-li ale pány nad ctí svou: není a nemůže býti ona nejvyšším statkem naším!

Nejvyšším statkem naším jest vlastní duše naše! A proto na tom musí nám především záležeti, abychom všeho se varovali, čím bychom mohli nesmrtelnou duši svou ve škodu anebo do záhuby uvésti; a abychom vše to horlivě činili, čím bychom od Boha svěřenou duši vždy více zdokonalovali, posvěcovali a ku spasení věčnému přiváděli. Při tom není se nám

na to ohlížeti, zdali na světě o něco více nebo méně cti máme či nemáme, když čest jest tak vratká, nestálá, že ani lidé nejdokonalejší trvale si jí zajistiti nemohou!

Není li tedy čest nejvyšším statkem člověka, pak není také dovoleno na úkor spásy duše všemi prostředky ji obhajovati, a nejméně jest dovoleno čest hájiti skrze zločiny, najmě skrze souboj!

(Viz článek „Souboj!“)

39. Čeští bratři.

N. **Čeští bratři byli „mučennici pro víru i národnost“, a „jediní upřímní vlastenci!“**

O. 1. Takto mluviti stalo se módou mnohých nepřátel Církve; ale slova ta s pravdou se neshodují!

Když mírnější strana husitů po hrozných válkách husitských, pozorující to smutné ovoce domácích válek, počala vyjednávati se sněmem basilejským, aby přijata byla zase do lůna Církve katolické zpět: nebyla s jednáním tím spokojena strana neústupných táboritů. Když ale táboritům r. 1452 Jiří z Poděbrad, města jich Tábora dobyv, učinil konec na veřejnost, počali oni nadále šířiti se potajmu, ale zároveň rozpadati se při tom v rozličné sekty, o nichž vyjádřil se Palacký, že podobaly se „duchovnímu jedu, který nemoha vyprýštiti se více jedním vředem, počal byl jízviti uvnitř celé tělo národní!“

Členové těchto různých stran a jednot nazývali se rádi „bratři“, a sice podle země, v které sídla svá měli, buď „čeští bratři“ anebo „moravští bratři“.

2. „Arciotcem“ jednoty českých bratří byl český zeman Řehoř, příbuzný a bývalý žák Rokycany, od kališníků zvoleného, ale od papeže nikdy nepotvrzeného, bludného arcibiskupa pražského.

Řehoř oblíbil si spisy **Petra Chelčického**, sběhlého studenta a nekněze, pak zemana, jenž bez hluboké učenosti u věrouce, dával návod ku přísnější mravnosti, chtěje prý nápodobiti život prvních křesťanů.

Chelčický hlásal, že jediným pramenem víry jest bible, a ta ovšem jen dle výkladů jeho! Církev pravá a stát že si naprosto odporují; a má-li tudíž církev býti tím, čím dle vůle Spasitelovy býti měla, že musí z ní vymýtěno býti vše, co při ní jest státního. Mezi křesťany nesmí prý býti rozdílů ani stavu, ani jmění, ani důstojnosti. Křesťan prý má vše trpěti, vše s sebou nechat dělati, jako beránek vedený k obětování. Válka z jakékoli příčiny má prý býti prokletá.

Takovýmto nestatečným pokořováním se pod jakoukoli moc a vrchnost světskou vydávali se „bratři“ ale přímo v těžkou porobu sami. Za to ale nabývali přízně u takových světských pánů, kteří chtěli býti na svém území jako císaři i papeži, aby mohli vládnouti těly i duchy porobeného lidu!

3. Od původního učení bratrského počali rozličtí pohlaváři činiti záhy různé odchylky, každý dle rozumu svého, a přibírati brzo něco z učení lutheranů, brzo zase něco z učení kalvinců, a každý snažil se také pro větší váhu svých zásad spolčovati s německými protestanty. Proto také mnohé hanopisy protestantů na císaře i Církev katolickou do češtiny přeloživše, horlivě je rozšiřovali.

Když ale císař Karel V. r. 1547 moc protestantů ve vítězné bitvě u Mühlbergu v Sasku potřel, počal protestantské vzbouřence a s nimi

i české bratry po zásluze i přísně trestati, tedy nikoliv pro jich „**víru a jich národnost**“, **ale pro občanskou vzpouru!**

Tak uvězněn byl „bratr“ Jan Augusta, jemuž i „biskup“ přezdívali, na hradě Křivoklátu, a jiní jinde. Kdo se nechtěl od svých poblouzení vrátiti zpět do Církve katolické, měl se ze země vystěhovati, aby v ní nastal pokoj. Následkem toho vystěhoval se valný počet do Polska a Pruska. Nebyli to tedy žádní mučenníci — ani pro víru ani pro národnost!

4. Za císaře Maxmiliana II. nastala bratřím zase příznivější doba. R. 1575 smluvili se docela s kališníky a lutherany proti katolíkům o společném vyznání víry, tak zvaném „českém vyznání“, jež si ovšem každý z nich po svém rozumu vykládal. Roku 1604 konali bratři synodu v Žeravicích, kde se přiklonili k učení zasmušilého a ukrutného Kalvína.

Po vítězství katolíků v bitvě na Bílé Hoře r. 1620 vystěhovalo se mnoho českých bratří do Polska a na Slovensko, aby nemuseli se vrátiti do Církve katolické.

V Polsku vynikl nade všechny pohlaváry bratrů rovněž vystěhovalý Jan Amos Komenský, zvaný „poslední bratr v české vlasti“.

Poněvadž bratři učení svá stavěli více na citu a odporu srdce proti Církvi katolické, nežli na soudu zdravého rozumu, ani i vyšší vzdělání i také znalost latiny zavrhovali, a při tom i nemalou domýšlivostí pro své „přísné mravy“ vynikali: byli záhy uvnitř plní rozporů a hádek. Toliko zevnitř vystupovali jednotně, vedeni jsouce společnou, neukrotitelnou záští proti Církvi katolické a proti rodu Habsburgskému, jenž se jim na odpor postavil.

5. **Sám Komenský v příčině té nebyl lepší.**

I on uvěřil Drabíkovi, „jakémusi to nestoudnému lháři a svůdci“, že hlásal záhubu Církve i Habsburgů, a doporučoval ho ve své zaslepenosti jakožto nového — proroka!

Komenský naučil se sice sám latině; a proto mohl pak ovšem zkoumati i spisy katolické, světovou pověst mající, zejména od nenáviděných (!) jesuitů španělských v Salamance latinsky sepsané, a použiti jich pro potřebu svou. Tak příkladně použil jich, jak sám doznává, ku sepsání arcidíla svého „Janua linguarum“ čili „orbis pictus“ (t. j. „brána jazyků“ čili „svět v obrazích“.)

Komenský naučil se tedy svému umění vyučovacímu čili „didaktice“, pro kterou velikou chválu má, i od nenáviděných svých soků, jesuitů, do jejichž vyhlášených škol tehdy i bohatí čeští bratři syny své posílali.

Pravda, Komenský byl hluboko proniknut láskou k vlasti, jako mnozí jeho bratři. Vycházeli z ní s pláčem, líbali zemi, a brali prý si hrstky hlíny z ní na památku. Avšak za nedlouho vraceli se se švédskými tlupami, ano v čele jich, válečně do vlasti své zpět; ukazovali těm, kde by loupiti i drancovati mohli, kterak by vlast jich opanovali, a jim tak v bývalém domově ku statkům a vládě opět pomohli!

Také odplatil se Jan Komenský zradou svým polským hostitelům v Lešně, vydav je v moc Švédům, a hledal **spojení i s Turky** na udolání Církve katolické a potření rodu habsburgského! A přece že byli — on a jeho bratři — jedi-

nými upřímnými vlastenci českými?! Jak se to asi s **pravdou** rýmuje?!

6. Komenský zemřel po mnohém blouzení r. 1672 v Naardenu v Nizozemí 15. listopadu 1672 jakožto kmet osmdesátiletý. O školství získal si ovšem nemalé zásluhy, a pro ty ho učitelé také stále vychvalují! Avšak přemnozí z nich bohužel nechtějí o tom již ani slyšeti, aby všechno vyučování založeno bylo na víře v Boha a Jeho Syna Ježíše Krista, jak Komenský stále a stále opakoval! Jak že může ale býti kdo opravdovým ctitelem Komenského, když zásady jeho křesťanské se vším úsilím potírá?! —

Naproti tvrzení, že čeští bratři s Komenským byli jedinými upřímnými vlastenci českými, lze právem na základu historie nefalšované říci: Nikdy nebyl národ český tak nevlastenecky, tak nečesky a nebratrsky pod cizí jho ducha i těla louděn a vtahován, jako právě za doby rozmáhání se — tak zvaných českých bratří!

40. Četba a čtení.

N. **Já mohu čítati všecko; mně neškodí žádná četba.**

O. Staré přísloví praví: „Řekni mi s kým obcuješ, a já ti povím, kým sám jsi!“ A podobně lze říci: „Pověz mi, jaké knihy a časopisy čítáš, a já ti povím jakým jsi!“ Budeš-li bez nutnosti a často čítati spisy Církvi nepřátelské, budeš i sám dříve nebo později Církvi odcizen! Budeš-li spisy nevěrecké se zálibou čítati, dříve nebo později spustíš se Boha i ty!

Máme na tvrzení toto mnoho a smutných dokladů, že lidé, oddavše se čtení spisů bezbožných, v náboženské horlivosti ponenáhlu odumírali, až odpadli, ba snad i úpornými nepřáteli všeho náboženství se stali! A byli to mnohdy muži vysoce vzdělaní, profesoři na vysokých školách, ba bohužel i sami kněží!

Kdo dle svého úřadu povinen jest protivnické spisy čítati, má tím věrněji i své povinnosti náboženské konati, aby při četbě nebezpečné úrazu neutrpěl. Kdo však z pouhé zvědavosti, pro ubíjení drahého času anebo z jiné nekalé příčiny vše napořád čítá, není hoden milosti Boží, jež by ho od nevěry a pověry chránila. „Kdo nebezpečí miluje, zahyne v něm!“ praví Písmo. Nikdo není obrem takovým, aby bez pomoci Boží ve všech pokušeních zvítězil!

41. Čína.

N. **Čína jest od tisíciletí státem kulturním; proč tam tedy vnikají evropští missionáři, aby tam své náboženství proti vůli Číňanů rozšiřovali?**

O. 1. K otázce této odpovídám zase otázkou. Kdo asi jest pánem tohoto světa: Bůh — či kulturníci našich dnů?

Myslím, že nechybuji, když dím, že Bůh Stvořitel i Zachovatel světa ještě nikým nebyl svržen anebo dán na výměnek, aby na svém statku si nesměl více poroučet!

A tento tedy Bůh velel apoštolům svým: „Jdouce učte všecky národy, křtíce je . . . učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám!“ (Mat. 28, 19. 20.) A neřekl: Nežli začnete kdes učiti, vezměte si

napřed milostivé dovolení od Herodesa, nebo Piláta, nebo císaře; nýbrž svou mocí velel: „Jako mne poslal Otec, i **Já** posílám vás“ (Jan 20, 21.); totiž s toutéž plnou mocí, a k témuž účelu, pro který na svět poslán jsem byl Já! A „kdo vás slyší, mne slyší; a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak mnou pohrdá, pohrdá tím, jenž mne poslal“ (Luk. 10, 16.).

2. I vyšli tedy apoštolové z moci Kristovy netoliko k národům nevzdělaným, ale i k takovým, kteříž za jich doby na vrcholu slávy stáli.

I tázali se také učení Římané i Řekové: Proč vy cizinci k nám přicházíte a hlásáte nám náboženství, jež se nám protiví, a mravům našim odporuje?

Ale apoštolové se hájili řkouce: Přicházíme ve jménu Páně, jehož moc i slávu vám hlásáme.

I byli za to ohněm a mečem hubeni, hrozně k smrti mučeni; ale proto přece neustoupili od rozkazu Páně, a učili všechny, kdož učení Páně přijati chtěli, nikoho nenutíce.

3. A co činili apoštolé Páně první, to činí jich právní nástupci biskupové a kněží pod vrchní správou dědice sv. Petra, papeže v Římě, až na nynější den. Kdo že jest ten, kdo by jim brániti chtěl, aby evangelium Páně nehlásali Číňanům anebo jiným národům? A kdo by tak přece činiti chtěl, popírá jen nestydatě a bez obalu moc Boží nade všemi lidmi!

Bůh chce býti poznán i uctíván ode všech národů v celém světě; a Kristus Pán nevykonal díla svého vykupitelského jen pro lidi barvy bílé, nýbrž pro všechny potomky Adamovy, ať žijí v kterémkoli dílu světa, a mají pleť bílou nebo černou, hnědou anebo žlutou! A missio-

náři odcházejí tedy i k žlutým Číňanům kázat evangelium, aby i oni stali se účastnými milostí Kristových. A na Číňanech jest, aby posly Boží pro vlastní svůj prospěch přijali, k čemuž jich však nikdo nenutí.

Pohrdne-li kdo evangeliem, přijde naň na místě bohatého požehnání Kristova veliká odpovědnost v den soudu, že milostí Boží pohrdl, a spasení věčného dobrovolně se zřekl!

Na této odpovědnosti Bohu za působení v životě tomto nezmění nic ani telegraf, ani telefon, ani pára, ani stroje, ani umění, také ne odvěká „kultura“ čili „vzdělanost Číňanů“! Bůh jest neobmezeným Pánem nás všech, a my jsme jen **sluhové jeho, a ne Jemu rovni**!

Kdo nechce zde na světě Bohu sloužiti, aby za krátkou službu stal se synem Božím a spoludědicem i spoluvládcem s Kristem po celou věčnost: jako sluha nevěrný, neposlušný, odbojný pykati bude po celou věčnost. Na tom žádné plané mudrování lehkomyslných anebo nemravných lidí ani jedné tečky nezmění, když věčná Pravda sama zřetelně oznamuje: „Nebe i země pominou, ale slova má nepominou“ (Luk. 21, 33.).

Ostatně mnohý jednotlivý člověk, ale i mnohý národ přijímal již kněze Kristova s odporem; pak ale, lépe poučen, s celým srdcem k učení Páně přilnul, pro svatou víru hrdinných obětí schopným se stal, modlí se nyní vroucně a u vděčnosti za ty, jichž nepřítelem zprvu byl!

42. Darvín.

N. **Darvín vykonal svou naukou o původu živočichů neskonalou službu vědě, a jest nejznamenitějším přírodozpytcem i mudrcem 19. století.**

O. Darvín, že vykonal vědě naukou svou neskonalou službu?

Darvín dle pravdy nezpůsobil vědě neskonalé služby, ovšem ale že připravil jí neskonalou ostudu! Darvín byl zajisté velikým anglickým učencem a znamenitým přírodozpytcem; ale špatným mudrcem!

1. Darvín zajisté vypozoroval, kterak tvorové Boží tvoří pospolu jako podivuhodný řetěz, počínající od nejnižších až do nejvyšších, od nejjednodušších až do nejsložitějších útvarů. Ale beze všech opravdových důkazů, a tedy nesprávně a proti pravdě z tohoto poměru tvorů vyvozoval, že se vyšší druhy tvorů prý v „boji o bytí i žití“ z nižších vyvinuly, tak že prý člověk vyvinul se postupem času ze zvířat, zvířata z rostlin, a rostliny prý že začaly život skrze praplození (generatio aequivoca) z nerostů!

Avšak ač všecko tvorstvo spojeno jest mezi sebou ve velebný celek, svědčící o nevyzpytatelné moudrosti i moci Boží: tak přece tvoří každý druh stvoření svou říši pro sebe. Člověk připoután jest k zvířectvu a rostlinstvu i k nerostům; ale proto přece člověčenstvo tvoří říši pro sebe, podobně jako tvoří pro sebe říše zvláštní zvířectvo, rostlinstvo, nerosty; a sice tak, že co jednou jest nerostem, nestane se nikdy rostlinou; aniž rostlina vyrůstá ve zvíře; aniž zvíře; byť i sebe dokonalejším bylo, vyvine se v člověka!

Každá říše má své meze S nejdokonalejším nerostem ukončuje se říše nerostů; s nejvyvinutější rostlinou končí se říše rostlinstva; a s nejvyvinutějším zvířetem končí se říše živočišstva. Pak následuje člověčenstvo, úplně samostatně, bez jakéhokoli přirozeného vyvinutí z říše zvířat. Člověk jest právě korunou stvoření; jest cílem, k němuž všecko ostatní tvorstvo směřuje.

Jest člověk od Stvořitele k tomu povolán, aby ostatní tvorstvo ovládal, a k Stvořiteli vedl!

Každé zvíře, ať druhu nejnižšího anebo nejvyššího, zůstává ve svém stavu zvířecím. Žádné zvíře nečiní nikdy žádných pokroků. Schází mu naprosto něco, s čím jedině při člověku se shledáváme — totiž rozum a svobodná vůle!

Že by se člověk byl mohl ze zvířete vyvinouti, čili že by člověk ze zvířete mohl něco dědíti, čeho zvíře samo nikdy nemělo, a na celém světě nemá, totiž soudný rozum, a volné rozhodování a určování sebe: jest vědecký nesmysl, každého moudrého člověka nehodný, a proto i pro Darvína, jenž mu učil, velice zahanbující!

Člověk maje duši, rozumem a svobodnou vůlí obdařenou, jest od Boha ku podobenství Božímu stvořen, a nikoliv ku podobenství zvířat! A poněvadž jest člověk ku podobenství Božímu stvořen, právě proto chápe, co Božího jest, vznáší se myšlenkami svými k nebesům; uvažuje o poměru svém k Stvořiteli; má zákony, mravy pořádající. Kdežto u zvířete žádného se žádnou snahou vyšší se nesetkáváme! Zvíře právě jest stvořeno jen pro tento svět; i když svůj úkol na zemi vykonalo, hyne navždy; nemá života budoucího.

2 Kterak že mohou rozumní lidé takovéto nesmyslné učení přijímati, že ze zvířat povstali?

Učení Darvínovo přišlo vhod jen všem těm, kteří mají příčinu, Boha nejvyššího soudce činů lidských, se báti; a kteří proto samým sobě i jiným pošetile namlouvají, že Boha — vůbec není! Činí tak jako na poušti ptáci pštrosi, kteří, když již pronásledovatelům svým nikterak uniknouti nemohou,

zastrkují hlavy do písku, a si snad myslí, že když pronásledovatelů svých více nevidí, také tito zase jich nevidí, a tak je na pokoji nechají! Ubozí!

Kdo nechce Boha Stvořitele uznávati, musí přece vznik všeho života nějak vysvětliti hleděti; a proto rád dle Darvina tvrdí, až i nesmysl, že nerost dal rostlinám život, jehož sám nemá!

Kdo ale pravým přítelem vědy jest, ten netáže se po tom, co jest mu právě po chuti; ale táže se zdravého rozumu, co za pravdu přijati musí! To jest: vyzná, že bez přemoudrého a přemocného Stvořitele tohoto podivuhodného světa nikterak obejíti se nelze.

Také není znám z přírodopisů dosud ani jediný případ, že by kdy z nerostu rostlina, z rostliny zvíře, a ze zvířete člověk byli se vyvinuli! Pokud souditi lze ze skamenělin o vyvinování se nynějšího světa, nebyla posud seznána žádná podstatná změna ani v říši rostlin ani v říši zvířat! Jakými jsou lesní stromy a jiné rostliny, dravá zvířata (medvědi, lišky vlci), srni, sobi a podobní tvorové, které my vídáme, takovými byli i předkové jich! Tak seznati lze z nejstarších složenin v zemi, ať si ty již povstaly před dvaceti nebo sto tisíci lety, jak se kterým pravdě podobným zdá!

Že by tedy Darvín měl pravdu, an tvrdí, že druhy zvířat stále se mění, jest pouhým, ničím nedokázaným tlachem! Tlachu takového přidržují se jen ti, kdo o Bohu věděti nechtějí! Považlivý muž pohrdá jím a děkuje se za tu podivnou čest, že by měl na místě k obrazu Božímu býti spíše k obrazu některého třebas i sebe pěknějšího — opičáka!

Nikdo nepřeklene propasti, zející mezi zvířaty, byť i sebe dokonalejšími, a mezi člověkem, poněvadž jedině **člověk má rozum**, jímž Boha i svět poznává, bádá, zkoumá, soudí; a má **svobodnou vůli**, dle níž volně se pro to neb ono, dobré nebo zlé rozhoduje! Kdežto každé zvíře jedná jen dle svých vrozených **pudů**; a proto za všechna tisíciletí minulá ani jediného vynálezu neučinila, ani jednou od odvěkých, sobě **vrozených zákonů** se neodchýlila!

43. Desatero.

N. **Desatero uznáváme za pravidlo své mravnosti; ale netřeba ho po způsobu jezovitů vykládati.**

O. Dobře tak, když kdo uznává Desatero za pravidlo života mravného.

Lžireformator Martin Luther ale prohlásil o něm: „Na šibenici s Mojžíšem, jenž Desatero dal!“ A jemu podobný Jan Kalvín tvrdil, že „i nejmenší přikázání tíží jako hora Etna!“ Tito zakladatelé bludných církví, přikázáními Božími tedy vůbec pohrdli, a jen dle vlastních náhledů a chtíčů žíti chtěli, zajisté k nesmírné škodě duší svých i jimi svedených, je li na pravdě, co nařídil Spasitel apoštolům svým, když je do světa odesílal, řka: „Jdouce, učte všecky národy .... učíce je zachovávati **všecko**, což jsem koli přikázal vám[1])!“ a je-li správný výklad učení Spasitelova, jak ho podává apoštol jeho Jakub, když píše: „Kdoby pak koli celý

[1]) Mat. 28, 19.

zákon zachoval, ale přestoupil by v jediném (přikázání), učiněn jest všemi vinen!“[1])

Avšak uznává-li kdo Desatero za pravidlo života mravního, třeba také aby uznával za správný i výklad Desatera jedině ten, který podává neomylná, Duchem svatým řízená[2]) Církev katolická, ježto jedině ona obdržela rozkaz, aby o věcech náboženských svět poučovala a k Bohu obracela![3])

Jestliže členové Tovaryšstva Ježíšova, čili kněží jesuité vykládají Desatero ve shodě s Církví katolickou, třeba výkladů jich přijímati, ne že to jsou výklady jesuitů, ale že to jsou výklady Církve katolické, jak velel Spasitel, když apoštolům svým prohlásil: „Kdo vás slyší, Mne slyší; a kdo vámi pohrdá, Mnou pohrdá; kdo pak Mnou pohrdá, pohrdá tím, Jenž Mne poslal[4])“; a „jestliže pak (kdo) ani Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán!“[5])

Jen tehdy, kdyby některý jesuita v učení svém přišel do rozporu s učením Církve katolické, nemuseli, ba ani nesměli bychom se učením jeho spravovati!

Není ale učením jesuitským, nýbrž učením Církve katolické, že příkladně smíšená manželství jsou bez náležitých ochran nedovolená, ježto jsou pro svatou víru nebezpečná; a v nebezpečí se vydávati, by kdo v pravé víře zviklán byl, odporuje prvému přikázání Božímu!

Nikoliv jen jesuité, ale Církev katolická učí, že souboj odporuje přikázání pátému, jež zakazuje jakýkoli a kohokoli život lidský svévolně utráceti aneb v patrné nebezpečí vydati.

[1]) 2, 10. — [2]) Jan 14, 16. 17. — [3]) Mat. 28, 19. — [4]) Luk. 10, 16. — [5]) Mat. 18, 17.

Nejen jesuité ale Církev katolická celá prohlašuje za hříchy jakékoli způsoby smilstva, jakékoli ubližování bližnímu na jeho statku a dobrém jménu. A proto každý, kdo spasen býti chce, musí učení to přijímati, byť by ho i jesuité také hlásali!

44. Dispense čili prominutí církevních překážek.

N. **Proč udileny bývají dispense z Říma toliko za peníze?**

O. Především třeba říci, že jest to naprosto proti pravdě, tvrdí li kdo, že dispense církevní udělovány bývají toliko za peníze.

Sněm tridentský ustanovuje, že dispense, ježto jsou rány do zákonů církevních („dispensationes sunt vulnera legis"), mají býti udělovány jen zřídka a bez jakékoli výhody pro toho, kdo uvolnění od zákonů církevního uděluje („raro et gratis"). A proto nejvyšší úřady papežské, zvané datarie (jedná-li se o překážky, jichž tajiti netřeba), a zvané penitenciarie (jedná-li se o prominutí překážek tajných) udělují, jsouce pod přísahou, prominutí překážek aneb uvolnění od zákonů církevních úplně zdarma.

Jedná-li ale datarie o záležitostech, k nimž je zapotřebí pomocných sil, jež opatřiti musejí právoplatné listiny: vyžadovány bývají od těch, kdo dispense se domáhají, malé poplatky za tyto jich práce (totiž za přepisování a ověřování listin), avšak jen tehdy, když žadatelé platiti mohou.

Žadatelům zcela chudým poslouží úřady církevní i úplně zdarma.

Žadatelé zámožnější anebo docela bohatí platí ovšem přiměřené poplatky. Jest to ale něco snad nespravedlivého anebo ne-

slušného, jestliže lidé, kteří sloužiti si dají, také za služby ty něco platí? Či může snad papež veškeré záležitosti církevní, z celého světa k němu se sbíhající, vyřizovati sám?!

Jestliže ale papež musí míti ku pomoci své veliký počet úřednictva, musí toto úřednictvo také míti, z čeho by žilo, právě tak, jako úředníci panovníků světských, kteří vyřizují záležitosti občanské, jménem panovníka světského, musí míti vykázané nějaké důchody, z nichž by žili, když síly své veřejnému blahu věnují.

Úředníci světští dostávají obživu z poplatků veřejných, čili z daní, a nikdo se nad tím nepozastavuje. Proč by kdo uznalý měl se pozastavovati nad tím, že i úředníci papežští, ač věci „duchovní" projednávají, když přece snad od „vzduchu" žíti nemohou, chtějí také býti živeni?! A kdo že má na obživu jich spíše přispívati, ne-li právě ti zámožní anebo docela bohatí příslušníci Církve, kteří prací jich potřebují?

Tedy jen stejným loktem měřit! Až budou duchovní bez těl jako andělé v nebi, a bez lidských potřeb: pak věru budou všem, ať chudým ať bohatým, sloužiti úplně zdarma!

Podobně má se to ovšem také s poplatky štolovými.
(Viz článek: „Štolové poplatky!")

45. Dogma.

N. **Dogmata, čili určitě vymezená učení Církve katolické jsou nesnesitelným otroctvím ducha lidského, a jsou na závadu veškerému pokroku u vědách.**

O. Co bys, milý příteli! řekl asi tomu, kdyby kdo řekl: Tu ten učitel počtářství ukládá duchu mému nesnesitelné otroctví, an na svém stojí, že jest třikrát tři devět? Proč právě devět? Nemohlo by také někdy býti třikrát tři sedm, nebo osm, nebo jedenáct? Jestliže ale počtář na svém stojí, že třikrát tři jest vždy jen devět, a nikdy méně, a nikdy více: stojí tím také v odporu s veškerým pokrokem ve vědách?

A podobně se to má s dogmaty a s domnělým otroctvím, jež ona prý ukládají. Dogmata jsou právě pravdy, výroky samého Boha nade vši pochybnost stvrzené. Bůh sám, vševědoucí a nejvýš pravdomluvný, zaručuje se nám slovy svými za ně, a nelze tedy duchu lidskému mluviti proti nim bez rouhání! Jestliže Církev katolická má zaslíbení od Syna Božího, že On sám při ní bude až do skonání světa;[1]) že s ní bude i Duch svatý, Duch pravdy až na věky;[2]) a že jí ani brány čili mocnosti pekelné nepřemohou:[3]) tuť ona jest v pravdě dle výroku učitele národů „sloup a utvrzení pravdy.“[4]) A prohlásila-li kdy nějaké učení jakožto „dogma“, vydala tím jen právoplatné svědectví o tom, že to neb ono učení skutečně na zjevení Božím spočívá, čili že nezvratnou pravdou jest; a že opaku se přidržovati, bylo by proti Bohu!

Takto ale nebývá duch lidský pojímán v okovy otrocké, nýbrž naopak naznačena mu bývá pravá cesta, po které jda, by pravdu od bludů i lží rozeznávati mohl; po které by se skutečného otroctví, jaké mu lež a nepravda připravují, uchovati mohl!

---

[1]) Mat. 28, 20. — [2]) Jan 14, 16. 17. — [3]) Mat. 16, 18. — [4]) I. Tim. 3, 17.

Pokrok ve vědách, jako nebývá obmezován přesnými výpočty, nebývá ani obmezován přesně vyřčenými pravdami náboženskými, poněvadž i pravd náboženských, i zákonů v přírodě platných jedním a tímže původcem jest nejvýš pravdomluvný a vševědoucí — Bůh! Kterak by tedy poznávání pravd náboženských mělo býti na závadu hlubšímu poznávání pravd v jiných oborech vědění lidského?!

Také jsou nepřehledné řady učenců takových, kteří vedle učenosti své v oboru věd světských byli i výbornými znalci i ctiteli pravd náboženských, dobře jedny s druhými spojujíce. Kdo rozum lidský v otroctví uvádějí, nejsou praví ctitelé Boží; ale bývají jimi jen naduřelí hlasatelé bezbožství a směšné „svrchovanosti rozumu lidského“, především ovšem toho svého vlastního!

46. Duch.

N. **Není zvláštního ducha lidského. Co se činností ducha nazývá, není ničím jiným, leč „světélkováním“ mozku člověka.**

O. Takto mluví jen hrubý, zaslepený hmotař. Rozumný člověk ale dí:

1. Jestliže mohu mysleti a uvažovati, a sice o věcech nejen pozemských a přirozených, ale i nadzemských a nadpřirozených: jest dílo toto sice v nitru mém, ale na hmotě těla mého nikterak nezávisí; musí tedy míti sídlo své mimo hmotu.

A když v tomto sídle činnosti mimo-hmotné jest činnost, musí ono samo býti něčím živým, a sice samostatným, na

hmotě nezávislým. A to něco živé v těle našem, ale samo nehmotné, nazýváme právě — duch!

Duch náš poznává svět, a činí si ho služebným; duch náš svobodně o věcích pozemských uvažuje, jich ku svému nebo cizímu prospěchu užívá; v poznávání pokračuje, prospívá; duch náš má tedy rozum a svobodnou vůli. Kdežto hmota zůstává tím, čím jest; a kdežto i zvířata, že ducha nemají, v ničem nepokračují, ale takovými zůstávají, jakými byli před tisíciletími: člověk ve vědění i umění pokračuje, Boha poznává, ctnostné skutky koná, pro dobré anebo zlé volně se rozhoduje, po právu soudí, jak právě rozumem svým chápá!

2. Ovšem na pravdě jest, že duch nás lidí poután jest ku hmotě; toliko Bůh a andělé jsou duchové, kteří nejsou ku hmotě poutáni. Ale tato ducha našeho závislost na hmotě, zejména na ústrojí mozku, jest toliko zevnitřní, ale ne vnitřní!

Má-li duch náš lidský působiti, třeba mu této zevnější podmínky, aby měl totiž mozek. Je-li mozek člověka v pořádku, jest i myšlení jeho spořádané. Když jest mozek člověka porouchán, i myšlení jeho bývá porouchané, nesprávné.

Děje se v člověku podobně, jako i jinde v životě shledáváme. Tak příkladně pianista zapotřebí má piana, aby umění své na něm ukázati mohl. Je-li umělcem, a má-li po ruce výborný nástroj, zajisté že na něm umělecké své skladby bude moci přednésti; má-li ale klavír rozbitý, rozladěný: i při nejvyšším umění svém ničeho kloudného na něm nezahraje! Podmínkou, aby klavírní umělec umění své ukázati mohl, jest tedy — dobrý klavír!

A podobně jest podmínkou správného vidění řádné osvětlení. Vidění jest ovšem činností oka našeho; ale oko naše jen tehdy dobře vidí, když předmět, na nějž hledí, jest dobře osvětlen. Kde není řádného osvětlení, tam vidíme věci jen nedokonale. Kde není osvětlení vůbec, čili ve tmě, nevidíme věcí vůbec. Oko jen tehdy viděti může, když má světlo; ale není světlo nástrojem oka, nýbrž pouhou podmínkou, za kterou oko viděti může.

A podobně děje se také při rozumování, přemýšlení, volném volení našem. Tato vnitrná činnost naše není činností mozku; nebo kdyby činností mozku čili hmoty byla, mohli bychom přemýšleti toliko o věcech hmotných, nikoliv ale o věcech nehmotných, nadpřirozených, náboženských! Také nemohli bychom si činiti pojmů obecných, jako pojmu zvířete, stromu, kamene a podobných.

Mozek jest právě hmotou, může jen jednotlivé dojmy přijímati, a určité pohyby činiti, čili „světélkovati“; nemůže ale tvořiti pojmů obecných, nemůže o věcech nehmotných, nadpřirozených, Božských uvažovati, jich chápati!

3. Mozek jest pouhou podmínkou činnosti jiné, vyšší. Je-li v pořádku, můžeme správně i o nadpozemských věcech hloubati; je-li porušen, není člověku lze správně mysliti. Ale proto myšlení není ještě pouhým světélkováním mozku!

Může-li ale člověk míti myšlenky nadsmyslné, a tvořiti si pojmy obecné, následuje z toho, že v něm působí něco jiného, něco vyššího, nežli jest pouhá hmota mozková; že v něm působí něco, což jej nade všechny ostatní tvory pozemské vyvyšuje a zároveň šlechtí; a tomuto vyššímu v člověku říkáme právě — **duch**!

47. **Duchařství** čili **spiritismus.**

N. **Jest s podivením, že se Církev katolická staví proti spiritismu, když přece sama hlásá učení o andělích, o ďáblích, i o očistci! Spiritismus jest přirozený, a proto musí býti i dovolený.**

O. 1. Co jest spiritismus?

Spiritismem vyrozumívá se snaha po spojení se světem duchovým (duch nazývá se latinsky spiritus), a sice za tím účelem, aby duchové luštili otázky života záhrobního i budoucího, a oznamovali tajemství jeho.

Tohoto spojení s duchy chtějí přátelé spiritismu čili duchaři docíliti pomocí pomýtání stolů anebo pomocí tak zvaných medií.

Při pomýtání stolů dává stolek odpovědi skrze údery, anebo píše je rafikou upevněnou na jeho noze.

Mediemi nazývají se lidé, kteří prý jsou ve spojení s duchy, a zprávy od nich buď ústně, anebo také písemně zaznamenávají.

Vypravuje se sice o takovémto spojení s duchy mnoho; ale co by se dalo vědecky i historicky zjistiti, jest jen tolik, jako — nic! Poněvadž ale domnělé řeči „duchů“ často článků víry katolické popírají, lidí ctnostných do pekla odkazují a leckoho nemravu, bez pokání zemřelého, za nebešťana prohlašují, jest zřejmo, že celý spiritismus jest buď podvod lidí vychytralých, cizího majetku žádostivých, jak již často prokázáno bylo; nebo že jeví se tu jakýsi vliv ďábla na svedení lidí. A proto Církev katolická zapovídá věřícím svým jakékoli spojení s duchy lehkomyslně vyhledávati, a odsuzuje celý ten spiritismus jakožto hříšný, byť i ho lidé pošetilí za „náboženství budoucnosti“ prohlašovali!

2. Co máme o spiritismu souditi, jest následující:

a) Mnohé jeho úkazy, příkladně čtení myšlenek, dají se zcela dobře vysvětliti přirozeně, čili z přirozených vlastností lidí; a jest pochybno, zdali vůbec spiritismus co provésti může, co by se přirozeně vyložiti nedalo. Co ale mluvívají media, bývá obyčejně pouhá šidba a klam.

b) Přihodily-li se kdy přece věci spiritismem vyvolané, jež by z příčin přirozených vyloženy býti nemohly, třeba míti za to, že pocházejí od ďábla, poněvadž ani Bůh, ani andělé, ani svatí jeho nepropůjčují se k tomu, aby koho pošetilé zvědavosti ukájeli, lakotu podporovali a k nemravnosti vůbec sváděli, jak to namnoze spiritismus činí!

c) Spiritismus jest počínáním pošetilým i nebezpečným, a proto zapovězen. Nebezpečným jest ale proto, že v tak zvaných zjeveních duchů obsaženo bývá mnoho nepravdivého a špatného, kteréžto věci ohrožují i mravnost člověka i pravou víru jeho.

d) Spiritismus jest ale také sám v sobě špatným a proto i nedovoleným, poněvadž spiritisté domáhají se spojení s duchy, aby tajemství záhrobní, jež Bůh ve své prozřetelnosti nám zastřel, všetečně vyzvídali. Poněvadž ale duše nebešťanů k ukájení pouhé všetečné zvědavosti se nepropůjčují: hledá tedy ten, kdo spojení s duchy vyhledává, vlastně jen spojení s ďábly a s dušemi zatracenců, čehož ovšem nikomu pravověřícímu dovoleno není a býti nemůže!

48. **Duchovní cvičení** čili **exercicie.**

N. **Exercicie jsou nejmocnějším prostředkem, jehož jesuité ku svým účelům užívají.**

O. Jsou duchovní cvičení něco dobrého, aneb něco zlého?

Jak obecně jest známo, mají duchovní cvičení za účel, člověka přiměti k tomu, aby to, co chybného v životě jeho jest, náležitě seznal a ku životu spořádanému, bohumilému se odhodlal. Jest účel ten špatný, zlý?

Zajisté nikoliv, ale naopak účel jest zcela dobrý, šlechetný!

Jestliže ale účel exercicií jest chvály hodný, jest slušno, k dosažení účelu tohoto voliti také vhodné, ba nejpůsobivější prostředky, jen když tyto prostředky jsou mravně dovolené.

A jakých že prostředků bývá k dosažení účelu exercicií užíváno?

Duchovní cvičitelé zavádějí toho, kdo duchovní cvičení konati chce, do samoty, aby vzdálen byl vzrušujícího hluku světského, podobně jako samoty vyhledávají i ti, kdož po namáhavých pracích na duši i na těle pookřáti chtějí. Jest to něco zlého?

A v té samotě předkládají duchovní cvičitelé cvičencům svým k uvážení pravdy Božské, vztahující se k těmto věcem: Proč nás Bůh stvořil? Co následovati bude pro nás po smrti? Jak znamenitou jest odplata v nebi pro věrné sluhy Boží! Jak hrozné očekávají tresty v pekle ty, kdo lehkomyslně i po ten krátký čas života svého Stvořiteli i Pánu svému sloužiti odpírali. Kterak snadno přiučiti se můžeme bohumilému životu, když především Spasitele svého v životě svém budeme následovati! Kterak pře-

mnozí svatí i světice Boží, byvše křehkými lidmi jako my, za pomoci Boží chyb svých napravili, v dobrých předsevzetích vytrvali, šťastnou branou smrti prošli. Jsou a mohou býti takováto rozjímání něčím špatným, když člověka spasitelným myšlením naplňují?

Jestliže o pravdách nejzávažnějších v ústraní rozjímati, vroucněji i horlivěji se modliti, po pilné přípravě svátosti hodně přijmouti, jest něčím zlým, pak nelze věru říci, co by ještě dobrým slouti mělo?

A jestliže již jesuité anebo jiní kněží takto duchovní cvičení konají, zajisté ničeho zlého nekonají.

A jestliže by kdo přece pochyboval o tom, co se při exerciciích děje: ať jen jednou tam, kdekoli cvičení duchovní jsou ohlášena, jako v mnohých klášteřích bývá, náležitě se přihlásí, a cvičení ta sám spolu po více dnů vykoná. I jest věru jisto, že po ukončení jich nebude jich více odsuzovati, ale bude s vnitřní radostí blahoslaviti ty, kdo ho k řádným duchovním cvičením pozvali, a se vší šetrností přijali!

49. Duch času.

N. **Třeba s duchem času pokračovati, ale katolici toho neumějí!**

O. Co jest to „duch času?“

Duchem času nazývá se mínění, jež tou onou dobou jest panujícím. Kdyby tento „duch času“ byl také vždy „duchem pravdy“, musili by katolíci dojista s ním také pokračovati.

Avšak duch času bývá velmi zhusta „duchem lží“, planých říkadel, převratu, sobectví, nemravnosti. A s duchem takovým nekráčejí ovšem upřímní

katolíci, poněvadž jest povinností jich, aby přidržovali se rozvahy rozumu a pravdy, od Boha nám zjevené, jak nabádá sv. Jan, an píše:[1]) „Nejmilejší! ne každému duchu věřte; ale zkoušejte duchů, jsou li z Boha! Nebo mnozí falešní proroci vyšli na svět. Po tomto poznán bývá duch Boží: Všeliký duch, kterýž vyznává, že Ježíš Kristus přišel v těle, z Boha jest; a všeliký duch, kterýž dělí Ježíše (čili vtělení jeho upírá), není z Boha; a tenť jest antikrist.“

Jde-li dle toho světem duch lásky a slitování, čili stává-li se jako módou ubohým lidem dobře činiti: jest to duch dobrý, a katolíci s ním pokračují, pomáhají kde mohou, aby pokud lze, bídě lidské ulehčili, a poměrům národního hospodářství pomohli, tlačíce všude jen na to, aby se vše dělo také v duchu skutečné lásky Kristovy.

Jestli duch času nutká ku pravdě v dějinách, a chce, aby z nich vymítěny byly všeliké báchorky, byť i sebe starší a zamilovanější byly; a aby přestalo lživé vychvalování nešlechetníků, a nespravedlivé odsuzování upřímných poctivců a Bohem nadšených katolíků: jest to duch dobrý, každý upřímný katolík rád s ním pokračuje, a raduje se z tobo, může-li pošlapané pravdě svědectví vydati.

Ozývá-li se ale za dob našich „duch svobody“ takové, aby nikdo žádostem svým mezí klásti nemusil; aby každý bez ohledu na přikázání Boží i církevní směl smilniti, cizoložiti, krásti, podváděti, různé násilí i svévoli bližnímu stejně nesmýšlejícímu činiti, dnů svátečních znesvěcovati, svátostmi pohrdati: jest to duch bezbožný, nemravný, záhubný; a s takovým křesťanu ovšem není dovoleno pokračovati, leč by chtěl zpět pokračovati, a tak ku své časné i věčné záhubě!

[1]) I. 4, 1—3.

Upřímní katolíci věru pokračují rádi ve všech vědách i v umění, a také mezi všemi umělci a nevěrci mají mnoho předních mužů (viz článek: „Přednost protestantů!“) Aby však ihned za každým bláznivým učitelem novot běhali, a tak od „ducha času“ jako na moři samými pochybnostmi zmítati se dali: toho od nich neočekávej nikdo! Katolíci stojí pevně na základech svaté víry; a co se stěmi neshoduje, důsledně a po právu odsuzují i zavrhují!

Více nám Bůh, nežli všichni lidé!

50. Duše lidská.

N. **Lékaři, kteří celá lidská těla řezávají, nikdy v nich žádné duše nenalezli. Kde by tedy měla duše sídleti, kdyby jaká byla?**

O 1. Že lékaři při řezání těl mrtvých posud duše v nich nenalezli, není právě žádný div! Vždyť mrtvé tělo právě proto jest mrtvým, že duše v něm více není! Snad by byli lékaři, až posud mrtvoly otvírající a řezající, šťastnější, kdyby tak člověka za živa řezali, pokud totiž duše ještě v jeho těle bytuje?!

Nenalézají-li v mrtvole žádné duše, jest to jen znamením, že duše není ničím hmotným, jako mrtvola; a nikoliv, že by duše vůbec nebylo!

Kdyby se tak státi mělo, že by který lékař duši nožem v těle vyhledati nebo přiřezávati mohl, musela by duše napřed býti hmotnou. Ale duše lidská hmotnou není, nýbrž jest duchovní; a proto jest pošetilé chtíti ji smysly svými tělesnými poznati a zkoumati!

A poněvadž jest duše lidská duchovní: proto také duchem hledána, a zkoumána býti má! A hledáme-li duši lidskou, jak se patří, totiž

duchem svým, rozumem obdařeným, tu ji také snadno v sobě jakožto bytost duchovní poznáváme.

2. I seznáváme rozumem, že myšlení naše není dílem hmotným, ale jest dílem nadsmyslným, poněvadž přemýšlením poznáváme věci, kterých ve hmotném světě není.

Tak pomocí rozumu poznáváme co jest ctnost, nepravost, právo, zásada, pravda, nemožnost, nicota, věčnost, neodvislost, nesmrtelnost, vztah jedné věci k druhé, a jiné a jiné pojmy, jež nejsou ničím hmotným, smysly postižitelným; ale jsou věcmi nad hmotu vyvýšenými. Hmota ale nemůže poznati ničeho nehmotného, nadsmyslného. Jest tedy v nás i něco nehmotného, totiž **poznávání pomocí rozumu**.

My si dále přáváme věcí nadsmyslných, příkladně abychom nabyli učenosti, ctnosti, moudrosti, štěstí, blaženosti po smrti; tedy zase věcí, jichž nežádají si smysly našeho hmotného těla, ale po čemž roztoužili jsme se po poznání rozumem. Jest v nás tedy nejen poznávání nehmotné, nadpřirozené, ale i také **žádání nehmotné věcí nadpřirozených**.

A při tom jasně poznáváme, že toto naše žádání není nucené, jako hmota vždy a všude dle jistých, napřed určených zákonů s nutností, bez svobody působí: ale že žádání naše jest svobodné. Jest tedy v nás něco nehmotného, jež poznává, svobodně chce či nechce čili **svobodně volí**; a tomuto něčemu říkáme právě lidský duch neboli **lidská duše, rozumem a svobodnou vůlí obdařená**.

3. A tato naše lidská duše spojena jest s naším tělem v jednu bytost, které říkáme **člověk**.

Poněvadž při každém člověku jest tak, že jeho duše má pro sebe stvořeno tělo, a duše i tělo tvoří jednu bytost, která jednotně působí: snadno poznáváme, kterak duše na tělo, a tělo na duši odkázány jsou!

Smysly těla, ba tělo celé jsou nástrojem duše, jichž duše užívá, aby pomocí jich věcí tohoto světa poznávala.

4. Poněvadž duše naše jest duchem, čili bytostí, jež má rozum a svobodnou vůli, **jest i nesmrtelná**. Nebo jakožto duch nesestává z částek, jež by od sebe mohly odděleny býti, ale jest jednoduchá a nedílná. Nesestává-li ale duše z částek, nemůže také zemříti, poněvadž zemříti znamená tolik, jako ve své částky se rozpadnouti. Duše lidská jest tedy nesmrtelná.

Ze svobodné vůle své poznáváme nejsnáze, že duše naše jest duch; a je-li duše naše duch, tedy jest i nesmrtelná!

51. Ďábel.

N. **Katolíci všude čenichají působení ďábla; proto také tak veliká pověra při nich!**

O. Písmo svaté vypravuje o ďáblech, jakožto o andělích padlých, kteří byvše od Boha velikými přednostmi obdařeni, až sami tak do sebe se zamilovali, že se chtěli Bohu vyrovnati, a trůny své nad hvězdami vyvýšiti (Isai. 14, 12–15).

S nebe vypuzený anděl, čili zavržený ďábel záviděl štěstí prarodičům našim; a proto svedl je k osudnému hříchu, jehož kletbu všichni neseme (Moudr. 2, 24).

Ďábel odvážil se až na samého Spasitele, aby ho pokoušel (Mat. 4, 3); a zasévá také stále koukol mezi pšenici Kristovu (Mat. 13, 25). Svedl Jidáše ku zradě (Luk. 22, 3), a žádá si tříbiti apoštoly jako pšenici (Luk. 22, 31). Jest lhářem, otcem lží a vražedníkem od počátku (Jan 8, 44). Pokouší lidi k nezdrželivosti (1. Kor. 7, 5), proměňuje se často i v anděla světla, aby snáze lidi svedl (II. Kor. 11, 14); a obchází stále, hledaje, koho by sežral (I. Petr. 5. 8), čili zničil, v záhubu uvedl, Bohu odlákal, říši své přivtělil.

Dle toho není to pověrou, máme-li se vždy na pozoru před vlivem ďábla. Zmýlil-li se kdo kdy, maje něco za vliv ďábla, jež tím nebylo, jest to při naší lidské přirozenosti pochopitelným a omluvitelným.

Ďábla moci nepřipouštějí, a pověrám skutečným oddávají se jen ti, kteří v peklo vůbec nevěří, a pak slovo Boží převrací a překrucují. A nebývají to vždy lidé neučení, ale často mnoho pro svou domnělou učenost až na výsost — nadutí a pyšní — **jako ďábel!**

52. Emancipace žen.

N. **Žena má lidskou přirozenost jako muž; a proto nemá muž míti žádné přednosti před ženou, čili ona má býti emancipována.**

O. 1. Jest sice na pravdě, že žena jest člověkem jako muž; ale z toho ještě nikterak neplyne, že by také mohla i měla žena činiti vše to, co působí muž! Vždyť mnohé práce se s jejím pohlavím vůbec ani sloučiti nedají, a v mnohých věcech má žena zase schopnosti, jichž muž postrádá!

Však když Bůh první ženu stvořiti chtěl, nehodlal ji muži na roveň postaviti, ale chtěl jen muži vhodnou pomocnici učiniti, jak i prohlásil:

„Není člověku dobré, býti samotému: učiňmež mu pomoc — podobnou (tedy ne — rovnou!) jemu [1])!“ A proto také hlásá svatý apoštol národů: „Muž jest hlava ženy, jako jest Kristus hlava Církve. . Jako Církev poddána jest Kristu: tak i ženy mužům svým (poddány buďte) ve všem... Muži mají milovati manželky své, jako svá těla.... Tajemství toto veliké jest; ale já pravím v Kristu a Církvi [2])!“

Takovéto tedy místo vykazuje dle vůle Boží Církev ženě, aby byla pomocnicí muže, ale muž aby jí vládl.

A o to se Církev katolická také vždy přičiňovala, aby ženě přiznávána byla práva, jichžto jakožto manželka i matka zapotřebí má.

Církev ženu dle vůle Boží dávno emancipovala, ana práva manželky i matky jí vybojovala. Neboť před Kristem Pánem byla slabší žena i u nejvzdělanějších národů jako otrokyně mužů vážena, kterou mohl on zavrhnouti, kdy se mu zlíbilo. A kde není pravého náboženství Kristova, žena úpí v otroctví posud, jako třebas u Turků, Japonců a jiných pohanů.

Křesťanství vrátilo ženě její práva, učíc, že všichni lidé jsou dítkami Božími; že manželství jest svátost; že manželství pouze mezi jedním mužem a jednou ženou uzavřeno býti smí, a jest nerozlučitelné; že muž a žena mají se navzájem ctíti i milovati, a tak život rodinný i společnost lidskou obnovovati. A za takovéto postavení ženy má se také každý křesťan přičiňovati, již z úcty a lásky ku své vlastní matce.

2. Avšak za dob našich povstávají mnozí, kteří žádají pro ženu všechna práva, jež přísluší jen muži, hlavě, i v životu ve-

[1]) I. Mojž. 2, 18. — [2]) Efes. 5, 23—32.

řejném i soukromém. Kdo ale chce, aby žena jako muž měla účastenství ve správě veřejných záležitostí, odvádí ji z kruhu rodinného, do kterého ji postavil Bůh, aby v tomže jako kralovala; činí jí nemožným, aby správně, dle vůle Boží konala povinnosti řádné pomocnice i hospodyně muže, a pečlivé matky; a žádá tedy věc nekřesťanskou, vůli Boží odporující.

3. Také nelze s vůlí Boží srovnati ani emancipace takové, aby žena jen při volbách do veřejného života zasahovala, poněvadž veřejným jejím vystupováním proti mužům musilo by trpěti povinné její podrobování se muži, jak to Bůh přikazuje; i také skromnost i mravopočestnost úhonu by braly.

Kdyby měly ženy ve všem rovnoprávnými se státi s muži, povstati by musila vášnivá nevraživost mezi muži i ženami, v které by ženy, od Boha jsouce slabšími učiněny, podlehnouti musily!

Křesťanství vysvobodilo ale ženy z otroctví starého, a nemůže chtíti otroctví jich novému; a proto musí se stavěti proti novomodní emancipaci žen, při které by snad některé jednotlivé vynikající v některých úřadech něco zdánlivě vyzískaly, při které by však pohlaví ženské vůbec vždy jen ztratilo!

4. Základem rodinného štěstí jest ctnostná, zbožná, pracovitá, čistoty i pořádku milovná hospodyně, jež muže k domovu poutá, a děti v pravé křesťany vychovává. Která takovouto ženou dle vůle Boží opravdu býti se snaží, takové nezbývá věru času po schůzích běhati, řečniti, se rozčilovati. Činí-li tak některá žena přece, zanedbává jistě povinnosti své jakožto manželka, hospodyně i matka!

Člověk ale každý, má-li se na světě naučiti vůli Boží plniti, má nezbytnou potřebu ne nějaké rozvášněné politické agitatorky, ale — řádné, ctnostné, dobré matky!

Čeho lze ženám doporoučeti jest jen to, aby se mezi sebou spolčovaly, by lépe povinnosti své poznaly, a vzájemným dobrým příkladem ke konání se povzbuzovaly. Tak: jednoty panen pro svobodné, jednoty matek pro vdané, jednoty na počest Bohorodičky, Královny matek i panen!

53. **Emigranti čeští** čili **protestantští vyhoštěnci.**

N. **Emigranti čeští trpěli mnoho pro své náboženské přesvědčení**

O. Emigranty českými nazývají se oni lidé, kteří proti císaři a králi Ferdinandovi rozbroje v zemi činili, a pak po nešťastné pro ně bitvě na Bílé Hoře buď sami ze strachu před zaslouženými tresty dobrovolně ze země odešli; anebo od Ferdinanda z trestu ze země vypovězeni byli, když se nechtěli ku společenství s Církví katolickou vrátiti. Císař Ferdinand ale počal po svém vítězství o to usilovati, aby kořenu všech krvavých rozbrojů v zemi, totiž protestantství, přítrž učinil, a tak zemi zase mír a pokoj navrátil.

Prvější protestanté netrpěli tedy pro náboženství, ale **pro politickou vzpouru i velezrádu!** Pokud nekuli piklů a nevzbouřili se proti Ferdinandovi brannou rukou, nechával on jich při jich náboženském vyznání na pokoji!

*

Druhých vypudil Ferdinand na sebeobranu, když jsouce poraženi počali nové nástrahy mu činiti, a za tou příčinou s Němci v říši se spolčovati.

Mnoho-li „vlastenectví“ (!) tito emigranti v sobě měli, nejlépe z toho poznati lze, že se Sasíkům i Švédům do služeb dali, tyto do země přiváděli, cesty jim ukazovali, a jim ty Církvi katolické věrné spoluobčany naznačovali, kteří měli býti vypáleni nebo vydrancováni!

Emigrantům hlavně přičítati třeba ta přehrozná násilí, ta nesčetná ukrutenství, jichž se zejména Švédové až do r. 1648 v Čechách dopouštěli, takže během třicetileté války obyvatelstvo z Čech z čtyř millionů skleslo asi na pětinu, přemnohá města byla vypálena nebo ožebračena, a přemnohé dědiny úplně s povrchu zemského zmizely!

Protestantským emigrantům nešlo tak o víru, jako o učení Lutherovo, že statky církevní vůbec, a pak i zboží katolíků má býti od protestantů zabráno, aby ho prý nemohlo býti proti nim užito! Mnozí z nich utrpěli ve vzpouře a za nastalé z ní dlouhé války ovšem i rozličných škod; ale těch si chtěli za pomoci spoluvěrců Sasíků i Švédů hojně zase nahraditi, i vlády v zemi se zmocniti, a dle svého pak tu hospodařiti!

Nepodařilo se jim to. Poněvadž pak zpět do vlasti nemohli, aby trestům nepropadli: přidali se k Němcům nejen dle víry, ale i dle národnosti. Vezme-li si kdo tu práci, aby poznal počet spisovatelů, umělců, průmyslníků německých z posledních století, sezná v něm velikou sílu jmen českých! Čeští „vlastenci“ přebarvili se na **odpadlíky i od víry, i od národa svého!**

(Viz také články: „Bílá Hora“, „Čeští bratři“, „Protireformace“!)

54. Evangelia

a) jsou pravdivá!

N. **Evangelia nemohou býti pravdivá, poněvadž vypravují celou řadu zázraků, které přece nejsou možné!**

O Že by evangelia nemohla býti pravdivá proto, že vypravují o zázracích, jest zrovna tak směšné tvrzení, jako kdyby kdo řekl: Není možná že by lidé byli! Vždyť by byl musil ty první, kteří rodičů neměli, Bůh stvořiti! Stvoření člověka byl by ale zázrak; ale zázraky nejsou možné!

A proč že by neměly býti zázraky možné? Což jest již ruka Boží zkrácena, že by nemohl více činiti, co by chtěl?

A kdo že zkrátil moc — Všemohoucího? A čím kdo dokázal, že jsou zázraky nemožné? Což neděje se jich, kde prozřetelnost Boží za vhodné uznává, dost a dost až na nynější den?

Proč pak si posud nikdo nezasloužil těch nabídnutých 15.000 franků a jich doplněk 1000 zlatých, které jsou uloženy pro toho, kdo by dokázal, že v Lúrdech, na španělsko-francouzských hranicích, nedějí se stále zázraky, zejména na nemocných nevyhojitelných, na přímluvu neposkvrněné Bohorodičky?!

Může-li ale Bůh zázraky činiti, a činí-li je skutečně posud, pak nepřestávají evangelia býti pravdivými, když o zázracích vypravují! (Viz také článek: „Zázraky!“)

55. Evangelia

b) jsou hodnověrná.

N. **Evangelia nezasluhují víry proto, poněvadž jich nesepsali současníci Spasitelovi, nýbrž muži pozdějších století po něm.**

O. To jest věru lehkomyslná námitka. Vždyť dvě evangelia napsali sami svatí apoštolové Páně: Matouš a Jan; a druhá dvě evangelia sepsali učedníci Páně: Marek, společník svatého knížete Petra; a Lukáš, společník a důvěrník učitele národů sv. Pavla!

I bylo evangelií od časů samých apoštolů Páně v Církvi užíváno, a spisovatelé odvolávali se k nim.

Také byla evangelia od nejstarších dob do rozličných jazyků překládána.

I chovají se v Církvi přepisy i překlady evangelií zhotovené již ve čtvrtém století, kdežto přepisy děl nejstarších spisovatelů pohanských, jakými byli proslavení muži Homer, Herodot, Sophokles, Plato, Caesar, Tacitus a jiní, dochovali se na nás sotva z devátého století. Jestliže ale proto nikdo rozumný nepochybuje o pravosti spisů pohanů: proč bychom měli pochybovati o pravosti evangelií?!

56. Evangelia

c) jsou shodná.

N. **Evangelia nevypravují shodně; nebo zahrnují v sobě odpory. Proto také nemohou býti pravým slovem Božím.**

O. Pokud se týká některých prý odporů v evangeliích, jsou tyto zcela nepatrné odchylky, jež od učenců povolaných dávno jsou vysvětleny tak, že žádný pravdymilovný muž na základu jich o pravosti evangelií pochybovati nemůže.

Ba nepatrné odchylky ve výpovědích evangelistů naopak vydávají svědectví o tom, že svatí spisovatelé evangelií nikterak se spolu nesmluvili, co a jak budou psáti, poněvadž by pak odchylek a domnělých odporů nebylo! Jestliže ale nějaká odchylná tvrzení mezi nimi jsou, vydávají o tom svědectví, že jeden na druhém nezávisle, samostatně, puzen Duchem svatým, záznamy o životu Páně zachoval, nedostatků své přirozenosti lidské na díle svém zanechávaje!

Svatí evangelisté byli muži počestní, a šli za svědectví svá evangelická až na smrt; a proto žádný novomodní nevěrec nemá práva, beze vší podstatné příčiny viniti je ze lží!

Kdo chce lhát, a jiných podvádět, nepíše o svých vlastních chybách i nedostatcích s takovou otevřeností a pokorou jako oni! Kdo chce lhát, chce ze svých lží míti také nějaký prospěch; ale svatí evangelisté prospěchu pozemského nikterak nehledali, jen čest Boží a blaho své i bližních svých na zřeteli měli. Neměli-li bychom mužům takovýmto věřiti: komu pak mohli bychom vůbec ještě věřiti?!

Svatí evangelisté ale **ani nemohli lháti,** i kdyby byli chtěli! Vždyť Spasitel nepůsobil kdesi v úkrytu: nýbrž veřejně, po celé svaté zemi, před tisíci tisíců lidí, před nejzarputilejšími nepřáteli svými! A ti všichni byli by proti evangelistům vystupovali, kdyby tito byli chtěli udání lživá o svém Mistru vypravovati. Tak příkladně rozmnožil Spasitel málo chlebů

a ryb, že nasyceno bylo z nich jednou na 5000, po druhé na 4000 mužů, mimo žen a dětí! Kolik tu svědků! S Lazarem vzkříšeným hodovali jiní! A tak podobně!

57. Evangelíci čili protestanté.

N. **»Evangelíci« ať augsburského (lutherského) ať helvetského vyznání, jsou ve svém učení, až na některé maličkosti, za jedno, ač svým sborům přikládají jména různá.**

O. 1. Povídání to pěkné, jen že ne — pravdivé! Jednotlivé sbory protestantů neodchylují se od sebe v maličkostech, ale ve věcech — nejdůležitějších!

Tak příkladně lutheráni tvrdí, že přijímají při své „večeři Paně“ skutečně tělo Páně; ale helveti toho popírají, tvrdíce, že přijímání jest toliko obrazem těla Páně, anebo památkou na tělo Páně!

Mnozí kazatelé dochovali posud z učení církve katolické učení o Bohu trojjediném, o vtělení Páně z Panny, o jeho vzkříšení; ale jiní zavrhli již celé „Věřím v Boha“, nevěří tedy ani v Boha trojjediného, ani v dílo Boho člověka a Vykupitele, ani v jeho vzkříšení, ani v Písmo svaté vůbec!

A jsou mezi těmito již čirými nevěrci i čelní professoři budoucích pastorů, jako příkladně Harnack v Berlíně! I stává se nezřídka, že téhož dne ráno jeden pastor s kazatelny hlásá víru v Ježíše Krista, jakožto skutečného Syna Božího; a odpoledne jiný učení toho popírá, anebo aspoň v pochybnost uvádí! Znamená toto býti: „Za jedno v učení?!“

2. Poněvadž každý sbor tak zvaných „evangelíků“ (asi proto „evangelíků“, že dle evangelia — nežijí!) jinam táhne, nelze také mluviti o nějaké

„evangelické církvi“, tak jako by jen jedna byla! Ale třeba dle pravdy doznati, že těch zvaných evangelických církviček jest úžasně veliké množství, asi tolik, kolik jest v té neb oné zemi zeměpánů, kteří jsou protestantům jako papeži!

A ty všechny církvičky, jsouce beze všeho vnitřního spojení mezi sebou, podobají se mrtvým ratolestím, ulomeným od vinného keře, jímž jest — Kristus!

3. Za tou příčinou nelze také protestantům chlubiti se s velikým počtem svých přivržencův, tak jakoby oni proti Církvi katolické, vnitř i zevnitř sjednocené, něčím velikým byli, když nejen v tisíce různých vyznání se rozpadají, ale když i dle jejich vlastního učení jednomu každému jednotlivci dovoleno jest, z Písma svatého zavrhovati, a si vybírati, co a jak se jednomu každému líbí! A když tedy i ta jednota v tom kterém vyznání jen v tom jediném spočívá, jak tvrdí slavný učenec Bako de Verulam, že „se to dá napsati na nehet jednoho prstu“; to jest: „Pouze v odporu proti katolické církvi!“

Ostatně čítali-li bychom odštěpených (Rusů a Řeků...) na 100 mill. hlav, a všech protestantů čili bludných křesťanů na 150 millionů hlav, překonává Církev katolická přece počet jich všech dohromady, ana dle nejnovějších bádání má ve všech dílech světa sama na 300 millionů vyznavačů.

58. Exercicie.

(Viz článek „Duchovní cvičení!“)

59. Exkomunikace čili vyobcování.

N. **Svou exkomunikací prozrazuje Církev katolická svou nesnášelivost, ježto zatracuje svých nevěrných dítek již za života jich.**

O. 1. Řekni mi příteli! Co asi činí spolky hasičů, veteránů, sokolů pěvců, hráčů a jiné, když některý jich člen stanov jejich zachovávati nechce, příspěvků slíbených neodvádí, jednotě jen mrzutosti a hanbu činí?

Řekneš zajisté, že každý spolek i společek má to nepopíratelné právo ze středu svého vyloučiti, čili vyobcovati člena odbojného.

A hle! I Církev Páně jest spolkem, a sice ve všech dílech světa rozvětveným, jehož nejvyšším náčelníkem jest dědic stolce sv. Petra v Římě; jehož krajinskými náčelníky jsou biskupové; jehož místními představenými jsou samostatní duchovní pastýři; jehož prostým členem jest každý věřící. Jestliže nikdo nepopírá, že by kterýkoli spolek směl ze středu svého vyloučiti člena nehodného: kdo by mohl právem brániti i tomuto spolku největšímu, a pro cíl svůj nejvznešenějšímu, když vidí se nucena, ze středu svého vyloučiti člena, jenž stanov jeho hrubě porušuje, přijímáním svátostí pohrdá, Církvi jen hanbu i potupu činí?!

A kterak že jest proto Církev nesnášelivá, ano žádnému spolku jinému nesnášelivost se nevyčítá, když nehodného člena ze svého středu vyobcoval?

2. Ostatně vyobcování z Církve není ještě zatracováním za živa! Kdo byl z Církve vyobcován, pozbývá jen milostí, kterých Církev dle vůle Páně uděluje; nepozbyl ale všech milostí Božích vůbec! I vyobcovaný může se každé chvíle vrátiti do Církve, a nebývá mu návrat odpírán, jen když

pochybení svých uznává, a napraviti chce! Tedy vyobcovaný není ještě proklatý ani zatracený!

Kdo však dobrovolně v exkomunikaci žije, a bez nápravy i umírá, ovšem zahyne, jako i každý jiný katolík, byť i nebyl vyobcován, jestliže v hříchu smrtelném čili v nepřátelství a odporu proti Bohu umírá.

Církev jest společnost pravověrných křesťanů; kdo se dle jich stanov chovati nechce, právem bývá vyloučen. A to se děje i způsobem veřejným z vláště tehdy, jestli kdo bludy svými svévolně i jiné členy od Církve odvrací. Kdo by tedy Církvi, když na obranu posvátného povolání svého nehodné členy ze svého středu vylučuje, proto nesnášelivost vytýkati chtěl, věru ani sám neví, co mluví!

60. **Exorcismus** čili **zaklínání duchů**

a) **souhlasí s učením Božím.**

N. **Církevní exorcismus není v Písmu svatém odůvodněn.**

O. 1. Především není pravda, že jen to jest křesťanské, co se přímo z Písma svatého dokázati dá.

Vždyť Písmo svaté samo ani nepovídá, které knihy do něho patří, a které nikoliv!

Také Spasitel nevelel apoštolům svým: „Jděte — a pište!“ nýbrž „Jdouce — a učte všechny národy .... zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám!“ [1]) A proto apoštolové Páně spíše učili, nežli psali! A i to

[1]) Srovn. Mat. 28, 19.

od nich nenapsané učení jest pravým slovem Božím, které nástupci apoštolů shromáždili, a které Církev katolická jako převzácný poklad chová, a „ústním podáním“ čili cizím slovem „tradicí“ nazývá.

2. Dále není na pravdě, že Písmo svaté ničeho o vymítání ďáblů nevypravuje. Nebo čteme o Spasiteli: „Když byl večer, podávali mu mnohých, kteří měli zlé duchy, i vymítal duchy slovem.[1]) V krajině gerasenské velel Spasitel ďáblu, jenž byl člověka posedl, řka: „Vyjdiž, duchu nečistý, z člověka!“[2]) Načež jemu dopustil vjeti do stáda vepřů. Ba židé sami vymítali ďábly jménem Božím;[3]) Pán dal apoštolům moc nad duchy nečistými;[4]) a apoštolové i ďábly skutečně vymítali.[5])

61. Exorcismus

b) chrání proti moci ďábla.

N. **Aspoň exorcismus nad věcmi jest beze smyslu, ježto nemůže býti zlou věc, ale zlým jest člověk, pokud některé věci zneužívá.**

O. Proto že věc některá není zlou, není ještě nesmyslným exorcismus nad ní, poněvadž ďábel jest duch zlý, a může jako i zlí lidé rozličných věcí k naší škodě zneužívati. A proti tomuto zneužívání věcí se strany ďábla chráníme se exorcismem, čili církevním zaklínáním neboli zaříkáváním.

Že ale ďábel skutečně věcí smyslných zneužívaje, škoditi nám může, vysvítá z okolností, že Písmo svaté i dějiny vypravují o mnohých lidech, jež

[1]) Mat. 8, 16. — [2]) Mark. 5, 8. — [3]) Mat. 12, 28. — [4]) Mark. 6, 7. — [5]) Mark. 6, 13. Skut. apošt. 16, 18.; 19, 12.

ďábel posedl, a jichž těl zneužíval! Kniha Job hned v prvé kapitole vypravuje, kterak z dopuštění Božího směl satan hroznými utrpeními zkoušeti ctnost Jobovu. Jestliže tedy v Církvi katolické od prvých jejích začátků zaklínáni duchů zlých konáno bylo, dělo se tak úplně ve shodě s Písmem svatým, jež poučuje nás z jedné strany o veliké moci i zlosti ďábla, a z druhé strany o vítězné moci modlitby a církevních obřadů.

62. **Fanatismus** čili **slepé záští k jinověrcům.**

N. **Nikde není více fanatismu, jako při nevzdělaných katolících.**

O. Tvrzení toto jest nestoudným urážením katolíků potud, pokud historickými doklady opatřeno nebude!

Jestliže někdy některý katolík zabil žida nebo protestanta, z toho přece ještě nelze dovozovati, že všichni katolíci za to mohou; a že již proto i celé náboženství katolické učí naprosté nesnášelivosti k jinověrcům! Což nevraždili protestanté a židé také katolíků?

Katolická Církev nemůže za to, jestli některý nerozumný člen její něco hřísného provede; ona od zločinů jakýchkoli odvrací. Ona hlásá dle nauky Spasitele: „Miluj bližního svého, jako sebe samého!“ a bližním tvým jest i nepřítel tvůj! I tomu máš dle možnosti lásku na jevo dávati. A kdyby ti to jinak možným nebylo, aspoň skrze modlitbu, jako se Kristus Pán ještě na kříži za ukrutné katany své modlil.

Upřímného katolíka proto nikdo v lásce ku bližnímu nepřekoná!

Právem lze vyčítati fanatismus jen vyznavačům učení Mohamedova, kteří pro jinověrce nemají leč záští, ale nikoliv věrným katolíkům, a byť by i nevzdělanými byli. Každý může se o tom sám přesvědčiti, že byť i jako jinověrec mezi prosté katolíky přišel, všemožně jemu poslouží, a ničím mu pro jeho náboženství neublíží, leč jestliže sám svými úštěpky anebo tupením posvátných jejich citů lehkomyslně a zlovolně jich neuráží!

Fanatismus katolíků vidí tedy jen — katolíkožrouti! Jiní o něm nevědí!

63. Fariseové.

***N.* Fariseům laje se proti všemu právu. Skrze svou zevnější zbožnost chtěli si zasloužiti nebe, v něž věřili; a tak stali se katolíkům podobnými!**

O. Byli zajisté i mezi farisey mužové, jako Gamaliel anebo Nikodém, kteří Boha upřímně hledali.

Avšak za časů Páně byli fariseové z větší částky plní pýchy, ctižádosti a pokrytectví; pročež si i od Spasitele častého pokárání zasluhovali. Na místě aby Bohu sloužili s celým srdcem, spokojovali se jen tím, že jisté obřady zevně zevrubně konali; ba zákonité předpisy svévolně i rozšiřovali, modlitby i almužny pro pouhou chválu u lidí konali, a o čistotu srdce pranic nedbali. Spasitel nazval je případně obílenými hroby, jež na povrchu jsou krásně upravené, a uvnitř plné hniloby!

Žádnému katolíku ale není dovoleno, pouhým zevnějškem Bohu chtíti sloužiti; ale každý musí Bohu na jevo dávati, že ho miluje z celého srdce, ze vší mysli, ze vší síly, z celé duše, neboli nade všecko, neboli více nežli čest u lidí, více než majetek, více

než zdraví, přátele i život svůj! Proto, kdo by chtěl katolíky činiti pouhými napodobovateli pokryteckých fariseů, jest jen – holým, sprostým pomluvačem jich!

64. Fatalismus čili víra o předurčeném osudu

a) shoduje se s vševědoucností a spravedlností Boží.

N. **Člověk nemůže přece určovati osudů lidstva. Vše jest již napřed od Boha určeno. Většina lidí skláněji se před fatalismem, ani vidí, že poměry jsou silnější, nežli vůle jejich.**

O. Člověk nemůže ovšem určovati osudů lidstva; to jest věcí pouze Boha všemohoucího, Jenž svět stvořil, ho také zachovává, spravuje i řídí.

Avšak Bůh jest nejen všemohoucí, ale On jest také nejvýš svatý a spravedlivý; a proto také ani On, nemoha Bytosti své zničiti anebo přeměniti, nemůže někoho bez jeho viny, tedy nespravedlivě odsouditi do pekla k pokutám věčným!

Bůh jest dále také vševědoucí, to jest: zná všechny věci: tedy nejen věci minulé a nynější, ale i věci budoucí.

A je-li vševědoucí, ví a zná tedy již napřed, což nám ovšem tajemstvím jest, jak to možným jest: kdo mu bude až do smrti věrně sloužiti, a kdo si tedy zaslouží, aby mu přikl odplatu věčnou v nebi. Ví ale také, kdo v dokonalém odporu proti vůli Jeho, čili v dokonalém nepřátelství proti Bytosti Jeho zemře, aniž by tedy za hříchy těžké na světě spáchané pokání byl učinil; a kdo si tedy zaslouží věčného odloučení od Něho, a trestu

bez konce v pekle, ježto On po smrti člověka témuž na pokání a nápravu života času více nepopřává.

Bůh tedy, znaje působení naše budoucí, předem ovšem i ví, kdo spasen i kdo zavržen bude. Ale nebude nikdo zavržen proto, že to Bůh o něm napřed věděl, nýbrž vždy zcela a dokonale jenom proto, že maje od Boha vůli svobodnou, aby se s ní pro odplatu v nebi s Bohem spojovati, anebo aby s ní pro trest v pekle vůli Boží odpor klásti mohl, vědomě i dobrovolně rozhodl se proto, vůli Boží odporovati.

Že můžeme vůli svou vůli Boží podrobovati, anebo i proti vůli Boží stavěti, čili hřešiti, to víme všichni z vlastní zkušenosti. A Bůh vševědoucí již předem ví, kterak se rozhodneme. Ale nerozhodujeme se proto pro hřích, že to Bůh napřed ví; nýbrž On jen napřed ví, jak se zachováme! Přijde-li kdo do pekla, nestane se tedy tak proto, že by to byl Bůh napřed určil, a ho k hříchu nutil: nýbrž takový bude zavržen jen pro vlastní zvůli svou!

65. Fatalismus čili víra o předurčeném osudu

b) shoduje se s dobrotivostí Boží.

N. **Kterak ale může Bůh předobrotivý stvořiti člověka, o němž napřed ví, že hrozným trestům věčným propadne?**

O. Poněvadž jest Bůh svrchovanou měrou svobodný a nezávislý. Kdyby neměl Bůh stvořiti člověka, jenž bude na věky zavržen, obmezoval by člověk takový zlomyslností svou svobodu i naprostou nezávislost Boží.

To jest ale naprosto nemožné, aby Bůh měl nezávislost svou obětovati zlobě lidí, tvorů svých!

Ostatně jest víra o fatalismu pouhou zástěrkou nestatečnosti lidské! Člověku nechce se proti hříšným žádostem bojovati; a proto vymyslil si učení, dle něhož by mohl činiti, čeho by se mu zachtělo. A když by za své zlé skutky záhubě věčné propadnouti měl, svádí pak veškerou vinu svého zatracení ne na sebe, ale na Boha, jenž prý osud jeho předurčil!

Ale víra o předurčeném osudu neprospěje ani mohamedánům, ani kalvíncům, kteří se jí houževnatě přidržují, aniž komu jinému! Kdo z nich hřeší, to jest: kdo vědomě i dobrovolně čili svévolně vůli Boží se protiví, a v hříchu tom bez kajícnosti zemřel propadne věčným trestům ne proto, že by mu je Bůh napřed byl určil, ale Bůh jen napřed znal i věděl hříšnou svévolnost jejich! Neboť nemohou změněna býti slova Boží: „Syn člověka zajisté přijde ve slávě Otce svého s anděly svými; a tehdáž odplatí jednomu každému **podle skutků jeho**[1])“ — a tedy nikoliv dle napřed určeného osudu jeho!

66. **Filosofové** čili **mudrci.**

N. **Filosofové musí býti bez předsudků Proto každý pravý mudrc musí býti nevěrcem, ana víra předkládá hotové články k vůření.**

O. Tvrdí-li filosofové, že musí býti bez předsudků, a přece zase hlásají předsudek sami, totiž ten, že „musí býti bez předsudků“, jest mudrlantství takové bláznovstvím a nikoliv moudrostí!

[1]) Mat. 16, 27.

Není ale nikterak na pravdě že by praví filosové musili býti bez předsudků, poněvadž to vůbec možným není! Nebo skutečná, rozumná filosofie musí jakožto předsudek, a sice předsudek nezvratný uznati takový, že ten náš svět nemohl sám ze sebe povstati, ale že musil od nějaké vyšší, co do času i co do míry nesmírné Bytosti stvořen býti.

Pravá filosofie musí i ten předsudek míti, že podivuhodný řád, jejž na celém světě shledáváme, nemůže být hříčkou nějakého slepého „osudu“, jehož vůbec není: ale že musí býti dílem nejvýš moudré a všemohoucí Bytosti, které právě Bůh říkáme, a jež nejen svět učinila, ale ho i zachovává a řídí!

Pravá, bezpředsudková filosofie uznává, že tento Bůh, jenž nás stvořil, může se s námi zajisté i dorozumívati; čili že může s námi i jednotlivé pravdy sdělovati, jichž bychom pouhým rozumem sami nikdy nestihli. A posvátné dějiny o tom svědčí, že se tak skutečně i dělo. A právě tyto od Boha nám zjevené pravdy nazýváme „nehybnými články víry“, čili cizím slovem dogmata!

Rozum lidský dále poznává, že tyto od Boha nám zjevené pravdy jakožto nezměnitelné pravdy také přijímati musíme, ježto bychom jinak vševědoucího a nejvýš svatého Boha za lháře měli! Lidský rozum cítí se tedy zavázaným dogmata jakožto slova Boží uznávati, a v ně s celým srdcem věřiti!

Z tohoto rozvedení jest patrno, že pravý mudrc či filosof nemůže, ba nesmí býti nevěrcem, ale naopak, že musí býti upřímně věřícím!

V příčině té vhodně napsal učený Bako de Verulam slova: „Poloviční vědění v mudrctví odvádí na mnoze od Boha; ale hluboké vědění přivádí k náboženství zpět“ (De augm. scient. I. col. 5.)

A jiný vědec J. R. Meyer dí: „Volám z plna srdce: Pravá filosofie nejsmí a nemůže ničím jiným býti, leč průpravou k náboženství křesťanskému“ (Přednáška r. 1869). A proto také pěje i korunovaný pěvec: „(Jen) Blázen praví v srdci svém: není Boha!“ (Žalm 13, 1.)

(Viz také článek: „Mudrctví!“)

67. Galilei.

N. **Církev katolická odsoudila učení Galileie, že se země otáčí kolem slunce; a proto není ani neomylná, ani způsobilá vědecká badání říditi.**

O. 1. Galileie učení neodsoudil papež, ale jen soudní dvůr papežský, jenž vůbec neomylným není. I může se zajisté kterýkoli soud, ať světský ať církevní, ve svém úsudku zmýliti, jakož i víme, že často nevinní odsouzeni byli. Ale proto, že některý soud nevinně koho odsoudil, nelze ještě tvrditi, že soudy vůbec ceny nemají!

Ostatně Galilei souzen byl se vší šetrností, zejména že byl Církvi katolické vždy věrně oddán. Všechny povídačky o mučení Galileie jsou pouhými báchorkami, vymyšlenými na potupu Církve. Za vyšetřování bydlel po nějaký čas pohodlně v paláci; načež byl propuštěn na svobodu proti slibu, že své náhledy o pohybu země kolem slunce, kterých tehdy nikterak dokázati nedovedl, a jež nesprávně s výroky Písma svatého v souhlas uvésti se snažil, nebude dále rozšiřovati.

Později byl Galilei ovšem i odsouzen i uvězněn. Avšak odsouzen byl zejména ku popudu bohoslovců proto, že r. 1632 vydal knihu „Dialog o světové soustavě“, v které přes svůj slib zakázané nauky opět hlásal,

*

a z protivníků svých štiplavé posměchy si činil. Uvěznění jeho bylo ale jen tak pro jméno. Nebo byl mu za sídlo vykázán letohrádek Arcetri blíže Florence, kde s malou výjimkou klidně a příjemně žil až do své smrti r. 1642.

Knihy Galileie o pohybu země kolem slunce byly ovšem tehdy zakázány. Když však povstali učenci noví, kteří domněnky Galileovy na základu odhalených, dříve neznámých zákonů přírodních dokázali, byl také zákaz spisů Galileiových zrušen.

Že by byl Galilei pro své nové učení býval umučen, nikterak na pravdě nespočívá. Bylo mu dle tehdejšího právního řízení toliko pohrozeno mučením, kdyby pravdy nemluvil! Rovněž není na pravdě, že odcházeje ze soudní síně, prohlásil: „A přece se země kolem slunce otáčí!“ Jest to pouhá smyšlenka nepřátel Církve!

2. Záležitost Galileie nemá s neomylností Církve aneb papeže co dělat! Při ní zmýlil se ve výroku svém pouze soudní dvůr papežský, jenž později, o omylu byv poučen, zákaz spisů onoho učeného professora zase zrušil. Nelze přece případu tohoto, při počátku 17. století se sběhšího, kdy vědomosti o pohybu těles nebeských nebyly ještě tak veliké, jako za našich dob, měřiti dle stanoviska našeho ve století dvacátém!

Také není Církev neomylná ve vědách přírodních, mathematických, historických; ale papež v čele církevního sněmu, anebo dle potřeby i sám, jakožto nejvyšší učitel v Církvi Kristově na zemi, činí za zvláštního přispění Spasitele i Ducha svatého neomylná rozhodnutí toliko v těch věcech, jež se dotýkají **pravé víry** Kristovy a opravdově **bohumilých mravů**. Ve všech jiných věcech Církev vůbec neomylnou není![1])

[1]) Srovn. Mat. 16, 18; Luk. 22, 32; Jan 21, 15–17. a jinde.

68. Generatio aequivoce čili praplození.

(Viz články: „Darvin“ a „Plození bytostí ústrojných“.

69. Geologie, zeměvěda.

N. **Geologie čili věda o znalosti naší země dokazuje, že náš svět nepovstal během šesti dnů. Proto Mojžíšovo vypravování o stvoření světa jest nepravdivé.**

O. Mojžíš nikdy netvrdil, že nynější svět povstal během doby našich šesti dnů, čili během šestkrát 24 hodin! Užívá sice slova „den“, hebrejsky „jóm“; avšak slovo jóm neznačí pouze den, nýbrž také libovolně dlouhé „období“!

Že Mojžíš slovem jóm nechtěl naznačiti dobu 24 hodin, vymezenou jedním otočením země kolem sebe a před tváří slunce, vysvítá patrně z toho, že vypravuje o třech dnech, čili správněji řečeno o třech obdobích stvoření, v kterých ještě slunce na zemi vůbec nesvítilo! Nebo klade stvoření slunce teprve do „dne“ čili správněji řečeno do „období“ čtvrtého (I. Mojž. 1, 19).

(Viz také článek „Stvoření světa“.)

70. Häckel.

N. **Professor Arnošt Häckel, nejznamenitější učeň Darwinův, zasadil svými výzkumy a důkazy křesťanství ránu smrtelnou!**

O. Že trojnásobný doktor a professor v Jeně křesťanství smrtelnou ránu zasaditi — chtěl, o tom není žádné pochybnosti; rovněž jako u žádného

nepředpojatého posuzovatele není pochybnosti o tom, že se jemu tak zvané důkazy o nepravdě křesťanství naprosto nepodařily! Häckel učinil zajisté leckterá z jímavá pozorování přírody; avšak důkaz z nich provésti nemohl, že křesťanství na nepravdě spočívá! A také toho nikdo jiný a nikdy nedokáže, poněvadž i příroda i náboženství křesťanské jsou dílem jednoho a toho samého Boha, jenž přece samému sobě odporovati nemůže!

Zdá-li se komu, že výzkumy Häcklovy a jiných nesouhlasí se zjevením Božím, nechť jen bedlivěji zkoumá; a při klidné a vytrvalé rozvaze sezná, že nechybil Bůh, ale že přehlédl anebo přepočetl on se sám, a slovo Boží že stojí nezvratně pevně!

Häcklovy „rodokmeny“, jak on si je libovolně sestavil, nedokazují zholanic, že by se totiž z tvorů druhu nižšího vyvinovali tvorové druhu vyššího, poněvadž o tom žádného důkazu podati nemůže! Pouhé ale výmysly vydávati za výzkumy přesné vědy, jest velice lehkomyslné! Tolik vyčítají Häcklovi zase učenci jiní!

Tak jen na příklad píše petrohradský slavný fysik O. D. Chvolson ve své „kritické studii o Häcklovi“ tato zdrcující slova: „Výsledek našeho šetření je úžasný; přímo vlasy nad ním vstávají! Vše, všeličko, co Häckel o fysikálních silách píše, prohlašuje a tvrdí, jest nesprávné, spočívá na nedorozumění, a svědčí o přímo neuvěřitelné neznalosti elementárních otázek! I ohledně zákona, jejž prohlašuje za vůdčí hvězdu své filosofie, nedostává se mu nejnutnějších vědomostí!“

Drzé čelo, v tomto případě Häcklovo, jest prý „lepší nežli poplužní dvůr!“ Häcklovi šlo o slávu a jmění; a proto, postrádaje nutných vědomostí, vyšel

si s drzým čelem haněti odvěkou, Bohem založenou vzdělanost křesťanskou, věda, že nevěrou člověk nejspíše získá u těch, kdo neradi o Bohu a jeho zákonech slyší!

71. Hierarchie čili svatovláda.

N **Římská hierarchie vyvinula se z politických poměrů. Čím mocnějším stal se biskup v Římě, tím více uplatnil i svůj vliv na sestavení Církve, tak jak nyní jest.**

O. 1. Takto mluvívají lidé, kteří o Božském původu Církve katolické slyšeti nechtějí; ale žádní pravověřící křesťané! Nebo ti vědí, že Ježíš Kristus byl Synem Božím, tedy všemohoucím; a že tedy mohl založiti světový ústav, jenž by po jeho viditelném odchodu v díle spásy až do skonání světa pokračoval.

Křesťané také z posvátných dějin vědí, že Kristus Pán takový ústav skutečně založil, jejž „Církví" svou nazval. Nebo řekl apoštolu svému Petrovi, jejž náčelníkem čili hlavou všech svých apoštolů i věřících učinil: „Ty jsi Petr (to jest česky „skála"), na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského. A což bys koli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a což bys koli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi" (Mat. 16., 18. 19). „Pasiž beránky mé! . . . Pasiž ovce mé", čili stádce mé celé (Jan 21., 15. 17.)! „Já jsem prosil za tebe, aby nezhynula víra tvá; a ty někdy, obrátě se, potvrzuj bratří svých". (Luk. 22, 32.)

2. Nestalo se věru bez zvláštního řízení Božího, že sv. Petr sídlo své upevnil právě ve středu tehdejšího světa, v Římě, aby odtud nejsnadnějším způsobem učení Spasitele do všech končin země zaséváno bylo. A byla tato

okolnost, že náměstek Kristův v sídle nejvyšších pozemských pánů, císařů římských, se usadil, rozkvětu Církve zajisté v mnohém ohledu na prospěch. Spasitel, jenž Církev na Petrovi založil, zajisté také Petra do Říma uvedl. Ale svatovláda římská, rozčlánkovaná po celém světě, vedená biskupy a kněžími za nejvyššího vedení právního nástupce sv. Petra, nevyvinula se nikterak z moci císařské, ale zavedena jest z vůle a z moci Toho, jenž apoštolům prohlásil: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi. Protož jdouce (já velím), učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého; učíce je zachovávati všecko, což jsem koli přikázal vám. A aj já s vámi jsem po všecky dny, až do skonání světa!“ (Mat. 28., 18—20.)

72. **Hmotařství** čili **materialism.**

N. **Nejlepší životní moudrostí jestiť materialismus, jenž učí, že není svobody, není ctnosti, není nepravosti; a tak člověka všech odporných pout zbavuje.**

O. 1. Ovšem, pro člověka, jenž chce žíti jako divoký kanec, a váleti se po libosti v bahně všech neřestí, a tak beze vší odpovědnosti, jest takovéto učení jako ušito!

Čeho si člověk vroucně přeje, tomu také rád věří. A proto přiznávají se ku materialismu rádi všichni ti lidé, kteří nechtějí u volnosti své býti obmezováni žádným zákonem, ani Božským, ani lidským, totiž: anarchisté a socialisté! Ti se sice stále slovy: „svoboda, bratrství, rovnost“ ohánějí, ale svobodu míti chtějí jen a jen pro sebe; a za rovnocenné bratry považují jen lidi sobě rovné, ne „svobodu“ pravou, ale „úplnou nevázanost“ milující!

2. Avšak učení materialismu jest úplně bludné! Nebo cítí-li v sobě jedenkaždý člověk svobodu, že může totiž i přes nucení zevnitřní uvnitř rozhodovati se pro dobré anebo pro zlé, příjemné nebo nepříjemné: seznává z toho, že duše jeho není hmota, v které takové svobody není, ale že jest duch! Materialism dle toho neosvobozuje, ale jen k nerozumné a nesvobodné hmotě snižuje!

Svět, jakožto nesmírný stroj, neučinil se sám, a nemohl si dáti své zákony, dle nichž se řídí, sám; ale musil býti někdo jiný, přemocný a přemoudrý, kdo ho učinil, spořádal, a stále zachovává a řídí. A tomuto „někdo“ říkáme česky „Bůh“!

A jestli jest Bůh Stvořitel i Zachovatelem celého světa, a všech jeho tvorů: má zajisté i právo, nejen hmotným ale i duchovním tvorům svým zákony dávati, a na plnění jich naléhati!

A Bůh zákony takové i dal, a sice tvorům hmotným v přírodě, a tvorům spolu duchovním, čili lidem v Desateru svých přikázání. A těch zákonů poslouchati jedenkaždý člověk povinen jest pod ztrátou spasení, i byť se sebe více svým materialismem honositi chtěl!

Kdo přikázání svrchovaného Pána Boha nedbá, „nezbavuje člověka odporných pout“, ale naopak spoutává ho vazbami novými a zahanbujícími, vazbami totiž hříchů! Nebo „každý, kdo činí hřích, služebníkem (či otrokem) jest hříchu“, praví Spasitel (Jan 8, 34).

Jest Bůh, jenž vše stvořil, zachovává i řídí; a proto jest učení materialistické učením bezbožným!

Má člověk duši rozumem i svobodnou vůlí obdařenou, čili ducha; a proto jest materialismus učením nepravdivým a záhubným!

73. Hřích dědičný.

N. **Skrze hřích prvých rodičů byla přirozenost lidská úplně zkažena. Jestliže tedy Církev katolická zlé žádostivosti naši za hřích nemá, tím doznává, že pravého poznání toho, co hřích jest, nemá.**

O. 1. Že by skrze hřích prarodičů byla celá lidská přirozenost naprosto zkažena, učil sice Martin Luther, a hlásají stoupenci jeho; avšak nauky té z Písma svatého dokázati nelze! Nebo kdyby přirozenost naše úplně byla zkažena, nemohl by žádný člověk hříchu se zbaviti, poněvadž se přece nikdo lidské přirozenosti své zbaviti nemůže!

Jestliže by ale bylo člověku nemožno hříchu se zbaviti: kterak by tedy mohlo Písmo svaté vůbec mluviti nejen o hříšnících ale i o — spravedlivých!! Kterak by nás mohlo na bezčetných místech výslovně vyzývati, abychom hříchů se zbavili a ctnostně, bohulibě žili?! Kterak by byl mohl svatý apoštol národů Korintským, když jim byl velikou řadu hroznych hříchů, kterých se byli v pohanství dopouštěli, vypočetl, dodati: „A takoví jste někteří byli; ale obmyti jste, ale posvěceni jste, ale ospravedlněni jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, a v Duchu Boha našeho“?![1])

Z toho patrno, že Církev katolická právem činí rozdíl mezi zlou žádostivostí čili zděděnou náklonností ku zlému, a mezi hříchem zděděným samým!

2. Každý hřích jest vědomým a dobrovolným přestoupením zákona Božího. Hřích smrtelný jest ale vědomým i dobro-

[1]) I. Kor. 6, 11.

volným přestoupením zákona Božího ve věcech důležitých, závažných; tedy zlovolným pohrdáním nejsvětější vůlí Boží, a proto i dobrovolným odtrhováním či odvrácením se od Boha, a obrácením se k některému tvoru, jemuž tak dává se přednost před Bohem.

Zlá žádostivost ale, v nás se ozývající, nikterak není dobrovolná, a pokud není dobrovolná, nemůže býti ani hříšná! Hříšnou stává se teprv potom, když dobrovolně svolujeme v to, k čemu ona nás ponouká!

Žádostivosti zlé okoušejí všichni lidé, i nejčistší a nejsvětější. Dle učení Církve katolické toliko Kristus Pán a přeblahoslavená Panna, Matka Jeho, byli z pravidla toho všeobecného vyjmuti. Všichni lidé ostatní tedy musí proti zlé žádostivosti, v nich se ozývající, stále bojovati, ježto by ona je k rozličným odporům proti vůli Boží strhla, a i ze spravedlivých hříšníků učinila.

A právě proto, že Církev katolická činí rozdíl mezi zděděnou náklonností ku zlému, čili mezi zlou žádostivostí, a mezi svolením v ni, čili mezi hříchem, ukazuje, že má pravé poznání toho, co hřích jest.

3 Také hřích dědičný jest hřích; ale jen proto, poněvadž pochází z vědomého a dobrovolného rozhodnutí se prarodičů proti Bohu v ráji.

My dítky prarodičů ztratili jsme jistých milostí pro hřích jejich, podobně jako ztrácejí potomci vznešených šlechticů své tituly i statky, jestliže jich rodiče byli pro vzpouru od panovníka ztrátou titulů a statků potrestáni. Čeho kdo sám více nemá, nemůže ani zanechati dědicům svým!

74. Hříchy osobní.

N. **Vypravování Písma o pádu prarodičů jest věru bajka, poněvadž Bůh stvořil zajisté lidi dokonalé. A nedokonalosti naše vlastní nemohou býti hříchy, poněvadž se jich vůbec uvarovati nemůžeme.**

O. 1. Co vypravuje slovo Boží o pádu prvních rodičů, nemůže věru býti bajkou, poněvadž jest to právě slovo nejvýš pravdomluvného a přesvatého Boha!

A také, kdyby mohlo dovoleno býti pravdy v Písmu svatém uložené v pochybnost bráti, mohl by někdo jiný zase jiné články svaté víry v pochybnost bráti, až by konečně z Písma svatého vypuštěno bylo všecko nadpřirozené, a podvrácena by byla s vírou v hřích dědičný i víra v proroctví, víra ve Vykupitele, a tak i náboženství celé!

K tomu konci to již skutečně přivedli protestanté, že dle domnělé své „svobodomyslnosti“ učením Písma svatého otřásajíce, jedno učení po druhém v pochybnost brali, až již i prohlásili, že „**Kristus Pán vůbec do křesťanství ani nepatří.** (!!)“ Tak zajisté učinil vysoko vynášený professor pastorů v Berlíně Harnack. Tímto způsobem se protestanté ovšem již nadobro s křesťanstvím rozešli, a pouhými rozumáři až i čirými nevěrci a neznabohy se stali!

Jest ovšem na pravdě, že Bůh první lidi stvořil dokonalé; ale i to jest na pravdě, že se stali zlými návodem ďábla, a vlastní pýchou svou, když se chtěli vyrovnati samému Bohu!

2. Jest dále na pravdě, že po prarodičích svých přinášíme si všichni spolu na svět již kletbu jakožto hřích dědičný.

Hříchu dědičného a trestu za něj bývame sice na křtu svatém pro zásluhy Ježíše Krista zbaveni. Avšak zůstává nám přece památka na ně jakožto smutné dědictví, totiž náklonnost ku zlému, a nestatečnost naší svobodné vůle ku věrnému plnění vůle Boží. A proto také snadno i klesáme, čili hřešíme.

Ale proto, že snadno na vůli Boží zapomínáme, ještě práva ku nekonání vůle Boží nenabýváme. Jestli vůli svou svévolně proti vůli Boží stavíme, skutečně i hřešíme, i trestům Božím pro svou vlastní neposlušnost propadáme!

3. Však ponechal-li nám Bůh jakožto smutné dědictví po prarodičích náklonnost k neposlušnosti, ponechal nám ji pro pokoření naše, abychom totiž se naučili na sebe nespoléhati, ale spoléhati na pomoc od Boha a Spasitele našeho.

A s pomocí tou jest nám dle učení Páně možno, netoliko všech hříchů smrtelných a věčným zahynutím trestaných se uchovati, ale i hříchů všedních, čili poklesnutí ve věcech nepatrných skutečně se uvarovati.

Jsme však povinni Boha za tuto pomoc vroucně, vytrvale a odevzdaně prositi, právě proto, že bez jeho pomoci nelze nám o vlastních silách věrně při Něm státi, a blaženosti věčné si zasloužiti.

Ovšem, kdo k Bohu o pomoc nesnadno se utíká; svátostí, jakožto léků od Spasitele k našemu očišťování a posilování ustanovených, lehkomyslně zanedbává; nad žádostmi svými, ku zlému nakloněnými, neustále nebdí: snadno klesá, ba i hluboko klesá! Ale proto, že kdo klesá, ještě práva nenabývá, aby se nezřízeným žádostem svým bez odporu poddával, hříchy své skutečně

za nic neměl, a vůli Boží lehko vážil! Nebo přijde zajisté doba, kdy jeden každý klásti bude počet nejen ze všech skutků, ale i ze všech řečí, i myšlení i žádostí svých, a sice počet ne dle svých neblahých zásad, ale dle učení Ježíše Krista!

75. Humanism, humanita.

N. **Namnoze bývá humanita v posměch brána jako nějaké filutářství. A přece humanism znamená zdokonalení pokolení lidského; a jest tedy a má býti vznešeným cílem každého šlechetně smýšlejícího člověka!**

O. Pokud kdo humanismem opravdu vyrozumívá zdokonalení pokolení lidského, jest snaha po humanismu a humanitě zajisté šlechetná.

Avšak slovo humanism v běžném svém významu znamená zdokonalení pouze přirozených vloh a snah člověka oproti zdokonalení ho v záležitostech nadpřirozených. Humanism v obyčejném smyslu stanoví zkrátka zdokonalení člověka pouze pro tento svět, tak jakoby Boha a povinností našich k Němu nebylo! A poněvadž tento druhý humanism spravedlivého zřetele k člověku celému nebere, a práv Božích k nám lidem popírá, nazýváme ho humanismem pouze kusým, nebo nepravým, a tedy i filutářským, anebo „švindlem“!

Takovýto humanismus bez Boha a bez křesťanství hlásají zednáři i sociální demokraté, a chtějí ho stavěti na místě náboženství. Všecko protikřesťanské musíme ale my katolíci ovšem potírati, chceme-li v pravdě jako katolíci žíti!

76. Hus.

N. **Hus byl nespravedlivě jakožto kacíř odsouzen. Brojil jen proti nešestem v duchovenstvu.**

O. 1. Především jest naprostá nepravda to, že Hus jen proto propadl svému politování hodnému osudu, že prý „káral mravní neřesti duchovenstva“.

Všichni lidé jsou křehcí, a všichni mají také občasné nápravy zapotřebí, aby s pravé cesty nesešli, podobně jako i každý stroj potřebuje občas nápravy, vyčištění, vymazání. A proto potřebují zpovědníky netoliko lidé prostí, ale také řeholníci, kněží, biskupové i papeži! A proto také nikdy nebylo v pravdě horlivým duchovním bráněno, na vyskytující se v Církvi (po její lidské stránce!) chyby a nedostatky poukazovati. Ba naopak jest veliký počet mezi světci takových, kteří právě pro své neoblomné vystupování proti zavládnuvším nepořádkům v Církvi veliké cti a chvály si zasloužili i od papežů, i od biskupů i od všeho lidu křesťanského!

Takovými byli příkladně sv. Athanas v Alexandrii; sv. Jan Zlatoústý v Cařihradě; sv. Augustin v Severní Africe; sv. Bernard, sv. František Serafinský, sv. Dominik, sv. Norbert, sv. Karel Borromejský; u nás sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký atd. atd.

Co se Husovi vytýkalo, bylo jen to, že šel za svým anglickým mistrem Janem Viklefem, jenž proto, že byl rozepři svou se žebravými mnichy posléze až u papežské stolice prohrál, pak papeže a veškeré duchovenstvo napořád strašně hanobil.

Hus pozoruje, že zejména za rozkolu v Církvi celé, a za bídné vlády krále Václava v Čechách zvláště, leckteré nepořádky povstaly, a že se neohrožené vystupování jeho proti nim lidu líbí, touto pozorností lidu zaslepen, počal hřímati proti domnělé zkaženosti duchovenstva veškerého, ale ne snad na synodách kněžských, kam ho i sám arcibiskup zprvu za řečníka byl pozval: ale i s kazatelny, před posluchačstvem smíšeným, nesoudným, skandálu chtivým! Kázání jeho byla plná výtek, plná jízlivého posměchu na nepořádky duchovenstva, tak jakoby v duchovenstvu vůbec vše naprosto zkaženo bylo, a jakoby jen on sám byl bezvadným! Haněl ze vší míry a proti pravdě nepřítomné, kteří hájiti se tedy nemohli; a přednášel nebezpečné, hořlavé látky před takovými, jimž do chyb papežů i biskupů pranic nebylo, a kteříž snadno k výstřednostem, násilí i revoluci svedeni býti mohli i byli! Takto ale čině pro svou marnou chválu, ničil veškerou vážnost vrchností duchovních, bez níž ony přece ničeho prospěšného pro Církev činiti nemohou!

A v tomto záští k duchovenstvu neustal štváti ani k zákazu arcibiskupa, ani k zákazu Církve celé, ani když byl již z Církve vyobcován na základu učení Páně: „Jestliže (kdo ani) Církve neuposlechne, budiž ti obě jako pohan a publikán!“ (Mat. 18, 17.)

Žalovati nepřestával na duchovenstvo v krajích, když musil odejíti z Prahy. Činil tak proto, že bylo tehdy jako módou, na církevní zřízení láteřiti; a poněvadž látka o kněžích poskytovala mu dosti příležitostí, aby mohl svého ladného hlasu rozvinouti ke zvučným výpadům a na získání hřímavé pochvaly! Činil tak, poněvadž mu jeho osobní mravopočestnost — které mu nikdo neupíral — byla tím, čím byl marnivému mudrci řeckému Diogenovi

jeho roztrhaný plášť, jejž okázale nosil, totiž nástrojem takovým, jak řekl moudřejší ho Plato, z něhož každou dírou vyzírala jen jeho bezměrná ješitnost a neukrocená pýcha!

Dějepisec náš Palacký, sám protestant, doznává: „Hus zapomínal, že také pokora a poslušnost jsou ctnostmi křesťanskými!“ A vyčítá mu „neústupnost; proti nepřátelům nešetrnost; do oka padající chtivost po lásce lidu, po cti a chvále; a že nepřestával proti vší povinné úctě i proti všemu právu před celou veřejností kárati vady a poklesky svých představených!“

Tak ale nehlásal Hus nápravu čili reformu v Církvi, ale úplný převrat stávajících pořádků, čili **revoluci!**

2. A přece nebyl Hus odsouzen pro toto nespravedlivé ubíjení cti svých duchovních spolubratří, ale pro skutečné **kacířství**, čili pro vědomé a svéhlavé překrucování učení neomylné Církve katolické. (Viz článek: „Neomylnost!“)

Také **nebyl Hus odsouzen na základě pouhých výtahů** ze svých spisů českých, jež prý sestavili jeho nejjízlivější nepřátelé: ale na základu bludných článků, vyňatých z hlavního díla svého, latinsky sepsaného a vydaného pod záhlavím „De ecclesia“ čili „O Církvi“; a u porovnání jich s vlastnoručními rukopisy jeho!

Mezi těmito bludnými učeními Husovými jsou zejména tyto články:

a) Hus svatého Petra nepovažoval za hlavu apoštolů, od Spasitele ustanovenou (Mat. 16, 18. 19; Jan 21, 15. 17; Luk. 22, 32.), aby mohl Církvi římské upírati všeliké přednosti a všeho vyššího práva.

Moci a vlády papežovy neodvozoval z ustanovení Páně, ale z moci a milosti císařské!

b) Hus hájil Církví již zavržené články učení Jana Viklefa, zavrhoval církevní odpustky a připisoval církevní tresty výmyslu antikrista.

c) Hus vyhlašoval Písmo svaté za jediný pramen víry, a připouštěl výklad jeho jen svůj, pohrdaje celou církevní tradicí čili živým učením Církve (Viz článek: „Tradice“!)

d) Zejména zhoubným bylo učení Husovo, že papež, prelát anebo kněz, když se smrtelně prohřešil, není více papežem, prelátem, knězem; a zhřešivší král není hodně králem!

Již toto poslední učení samo jest způsobilé, veškeren řád církevní i státní rozrušiti. Nebo mohlo-li i samému Synu Božímu, ovšem nespravedlivě, vytýkáno býti, že jest proti Bohu rouhač, a proti moci císařské revolucionář, jenž svádí lid od Galileje až do Jerusalema: kdo mohl by ještě býti bezpečným, že dříve nebo později nebude ze smrtelného hříchu nařknut, a ze svého úřadu svržen? A zdali nově dosednuvšímu nestane se v brzku podobně?

Tak ale musilo by v Církvi i ve státu od zlovolných lidí záhy nastati úplné bezvládí, a boje všech proti všem!

Zdali asi Hus vzpomněl také na to, že snad i ty jeho hrozné hříchy proti povinné lásce k bližním, zejména k duchovenstvu, zlovolně hanobenému, zbavily ho asi kněžství, a on přestal míti práva kázati, mši svatou sloužiti a jiné kněžské úkony činiti, jež konati přece neustával?!

A což, nebyl-li vůbec ani na kněžství vysvěcen, když mu přece nemohlo známo býti, zdali snad světitel jeho nebyl právě ve smrtelném hříchu, když mu svěcení udílel?!

3. **Husa nemohl před spravedlivým odsouzením chrániti „glejt“ čili „průvodní list“ císaře Sigmunda**, poněvadž mu zabezpečoval toliko všelikou ochranu na cestě do Kostnice, by se tam zodpovídati mohl; neslibo val mu ale nikterak beztrestnost, bude-li vinníkem shledán; ba nemohl ani více slibovati, neměl-li pravomoci sněmu církevního porušovati!

Sám Hus i čeští páni, kteří s Husem do Kostnice přibyli, glejtu císařskému jen tak rozuměli. Ano císař sám Husovi prohlásil, že nikdy nebude kacíře zastávati ani chrániti, a tedy ani jemu nejmenší ochrany poskytovati, budou-li jeho články víry od sněmu zavrženy. A proto mu také radil důtklivě, aby svéhlavosti zanechal, a sněmovníkům církevním se poddal.

Avšak Hus všeho toho nedbal! Posléze až i sněmu církevnímu moci zákonodárné ve věcech víry vůbec odpíral, a nepřipouštěl jiného výkladu Písma svatého, leč jen svůj!

Když i všechny domluvy sněmovníků zůstaly při Husovi marnými, musili oni nad synem Církve takto neposlušným vyříknouti i ortel. Palacký o tom píše: „Neměl-li sněm církevní ke zřejmým a nebezpečným bludům Husovým přisvědčiti, a dáti se od něho posléze i mistrovati, musil konečně k odsouzení jeho přikročiti, jak toho žádaly zákony Církve.“

Byl tedy Hus odsouzen jako nenapravitelný kazič víry Církve katolické, čili **jakožto kacíř!**

Avšak vláda světská považovala tehdy každého revolucionáře v Církvi, zároveň jakožto revolucionáře ve státu, a takového na hrdle trestala. Tedy **ne kněží, ale moc občanská vydala Husa na smrt upálením.**

Či měli snad sněmovníci církevní prohlásiti, že Hus, z bludů svých usvědčený, a při nich tvrdošíjně trvající, jest pravověrným křesťanem, jen proto, aby ho potrestání uchránili? Tuť by byli ale zapřeli Krista a neomylnou Církev jeho! Kdo mohl by cos takového od nich právem očekávati?!

I byl Hus upálen na základu zákona, ne pro něho udělaného, ale již dvě stě let starého; a nikoliv od moci duchovní pocházejícího, nýbrž od císaře Bedřicha II., nepřítele papežů vydaného, zvaného „Schwaben- u. Sachsenspiegel".

4. Hloupými povídačkami pozdějších věků jsou vypravování o stařeně, jež prý přišla před samým zapálením hranice Husovy ještě se svým troškem dříví.

Dále, že se Sigmund začervenal, a oči sklopil, když Hus v poslední obraně jeho glejtu se dotýkal. Snad začervenal se hněvem, jestli vůbec se tak stalo!

Konečně že prý sněmovníci svědomí Sigmundovo ukojili nekřesťanským poučením, že „kacířům víry dodržeti netřeba!"

5. Hus umřel s podivuhodnou neohrožeností, věru lepší věci hodnou; ale pro to ještě **nikterak se nesluší, nazývati ho mučedníkem — a za pravdu!**

Za pravdu proto ne, poněvadž sotva nachází se v učení jeho důležitější článek, ve kterém by byl Hus od počátku svého vystoupení až do konce života svého jeden a týž názor důsledně zachoval. Kdo ale mínění svá často mění, jest zajisté s pravdou na kordy!

Také mučedníkem Hus nebyl, poněvadž mučedníků nečiní smrt násilná, ale příčina té násilné smrti! Proto není mučedníkem ten, kdo pro své

bludné učení smrt vytrpěl: nýbrž jen ten, kdo pro pravou víru Kristovu a pro spravedlivý život křesťanský od bludařů anebo zlých lidí vůbec násilnou smrt podstoupil, jehož svatost pak Bůh často již i na světě skrze zázraky dosvědčuje.

Hus nebyl ale mučedníkem za pravdu, nýbrž jen mučedníkem svého bludu a své neposlušnosti! A že by ho byl Bůh jen jediným zázrakem oslavil, o tom nikdo ničeho nepovídá!

Kdyby byl Hus předvídal ony hrozné spousty a ono děsné krveprolití, jež po jeho smrti v Čechách nastaly, a jež svou umíněností a marnivostí zavinil, snad by byl ze své zaslepenosti přece prohlédl, neposlušnosti své odložil, a apoštolem pravým se stal ve své vlasti, o jejíž povznesení přece se přičiňoval, a kterou miloval!

77. Husitství.

N. **V husitství slavil český národ svůj největší rozmach!**

O. Ano. V bouřích husitských proslavil se národ český velikým rekovstvím. Dobýval vítězství za vítězstvím, porazil opětně daleko četnější voje křižácké, a stal se postrachem veškerých vůkolních národů.

Ale řekněme upřímně, mnoho-li získala tím naše česká vlast? mnoho-li výhod získal z těch vítězství český lid?!

Ó, vítězství husitů byla věru drahá, až příliš drahá! Když lid český ve svém poblouzení ochladl, ztrnul nad spoustami, jež zemi své způsobil, nad krvácejícími ranami, jež vlastnímu tělu svému zasadil! Na sta osad spatřil spustošených; přemnohá dříve lidnatá města byla obyvatelů

zbavena; dříve požehnané krajiny české byly vypleněny, a lid ne ve svobodu, ale jen u větší poroby v církevním i státním bezvládí zpyšnělých a mocných pánů zaveden!

Hus prý byl „pomstěn“; ale stalo se tak jen za blahobyt země, a za krev i vzdělání lidu!

Kde mohly býti Čechy, kdyby v nich nebyly bouřily hrozné války husitské po celých dvacet let?!

V Praze byl zřídil Otec vlasti Karel IV. vysoké učení, a tak zároveň zvýšil nával cizinců do země. Biskupství pražské povýšil na arcibiskupství, a tak vymanil je z vlivu arcibiskupa mohučského, cizího. Založil Nové Město Prahy, a zalidnil je hlavně obyvateli národnosti české. Učinil i zákonem, že nemá býti soudcem v zemi nikdo, leč výtečně vzdělaný muž, a jazyka domácího úplně znalý.

Tou dobou počal se také Tomáš ze Štítného snažiti na to, aby poklady učení latinského otevřel čtenářům neučeným v jazyku jich českém. Jazyk český nabýval větší vážnosti a rozšířenosti i za hranicemi, zejména v Polsku. K většímu rozkvětu jeho mezi Slovany založil Karel IV. i také klášter „na Slovanech“ v Praze, a usadil tam mnichy slovanského obřadu z Dalmacie, Chorvatska i Bosny. I byla tehdy dána převzácná možnost, aby u všech Slovanů zaveden byl jediný jazyk spisovný!

A'e války husitské pochovaly kde co vzácného i nadějného v zemi bylo vše! Dědiny i města, rodiny i obce naplněny jsou sváry náboženskými; mravnost všude klesla; výkony umění zničeny; mnohoslibný průmysl i obchod podvrácen; země naplněna ssutinami klášterů, kostelů i hradů;

a i jméno české, a vše co s ním souviselo, vzali dle Palackého vypravování „národové v nenávist i potupu!“ — A to by nás mělo pohnouti, abychom na místě lkání doby husitské ještě i oslavovali?!

78. Chelčický.

(Viz článek: „Čeští bratří“!)

79. Chudinství čili pauperismus.

N. **Ochuzování lidu stále více pokračuje, a obohacování nemnohých stále se rozmnožuje. Náprava jest nutná, a tu přinésti může jedině socialismus.**

O. I. Spasitel řekl: „Chudé máte vždycky s sebou“ (Mark. 14, 7). Dle slov těch chudí vždycky a všude i byli, i jsou, i budou!

Církev Kristova, povolána jsouc „chudým evangelium zvěstovati“, (Mat. 11, 5.), vždycky také o to pečovala, aby všelikým bídám lidským, jež jsou smutným následkem prvotního hříchu, všemožným způsobem čelila.

I napomíná majetných, aby i ve strádajícím člověku viděli svého bratra, a pomáhati se mu snažili — pro Boha! A napomíná i strádajících, aby obtíže své přijímali — z ruku Božích, tu za pokutu za hříchy, tu jakožto zkoušku a prostředek ku získání dokonalosti a hojnější odplaty v životě budoucím.

Za tou příčinou Církev Páně také vždy nejen napomínala, ale i vlastním přičiněním ubohým v bídách jich pomoci skýtala, ona sbírala a rozdávala almužny, vykupovala otroky, vydržovala chrámy pro bohoslužby a školy

pro vzdělání; stavěla chudobince, chorobince, nemocnice, noclehárny a podobné ústavy, a skrze své kněze a řeholníky nesčíslných dobrodiní v potřebách tělesných i duchovních lidstvu prokazovala i prokazuje.

2. V novější době, kdy Církvi byly mnohé statky a tak i pomůcky ku podpoře ubohých rukou násilnou zabrány, převzala na sebe moc státní povinnost starati se o ubohé.

Ale ač vlády světské mnoho činí pro případy, že požáry, zemětřesení, povodně a jiné nehody občany stíhají: přece nelze upříti, že ochuzování lidu stále více pokračuje, a ku podivu zejména tam, kde tak zvaná osvěta nejvíce pokročila, jako v Anglii, Prusku, Sasku a Švýcarsku!

Toto všeobecné chudnutí jest následkem předně svobody živnosti, dle které mohou lidé bohatí a podnikaví mnoho prací konati pomocí strojů v továrně, a tak snižovati cenu prací ručních. Ale ještě více jest následkem bezbožného života, jenž z pravidla zahošťuje se tam, kde továrníci, aby sil dělníků svých více využitkovali, nedopouštějí jim neděl a svátků světiti, služeb Božích se zúčastňovati, a pamatovati, že nejsou živi jen pro krátkou dobu života pozemského!

Dělníci o naději v životě budoucím oloupení z pravidla majíce příklad rozmařilého života pánů svých na očích, snaží se jich napodobovati, a nebe na zemi hledati. I vydávají více, nežli prostředky jich dovolují. Dostaví-li se pak nemoci, případy neštěstí i smrti a jiné nehody, obklíčen-li je dělník četnější rodinou: tu příjmy jeho nikterak na potřeby jeho nestačují, a on klesá pak do bídy hloub a hloub. Z bídy té pak rodí se žádost po majetku cizím, jímž

by bylo bídě odpomoženo; a pak sluchu nacházejí hlasatelé chorobného socialismu.

3. Pravou a hlavní příčinou chudnutí jest ale opuštění Boha, odplatitele dobrého i zlého, a sice i se strany jednotlivců, až i celých států. A proto zase bez Boha nikdo chudinství do pravých mezí neuvede, ale jen ochuzování dále pěstovati bude!

Vrátiti se musí k Bohu i bohatí i chudí, a pak se protivy mezi nimi snadno urovnají. Tak zvaná osvěta bez Boha násilnictví s jedné a revoluce s druhé strany nezabrání, ale zpět ku řádění divochů uvádí, jak ukazují revoluce, příkladně ve Francii! Nevrátí-li se společnost lidská k Bohu, propadne stejnému osudu jako pohanský rozmařilý Řím, jehož všichni jeho mudrci, řečníci a umělci záhuby uchovati nemohli!

A dle toho, kdyby nešlo o věc příliš vážnou, mohli bychom nazvati chvástání se socialistů příliš směšným, tvrdí li, že ochuzování lidu zabrání toliko socialismus! Vždyť budoucí stát socialistů, dle vlastního jich doznání, má býti vlastně velikou — káznicí!

Vždyť v sociálním státu bude prý vše vyrábět stát! Muž posud „svobodný“ bude tedy jídati státní chléb, píti státní pivo, bydleti ve státním bytu, nositi státní šaty, čítati státní noviny, trpěti státní vychování svých dětí bez Boha atd.

Stát, totiž ti chytráci, kteří se vlády v státu sociálním zmocní, budou otcem i matkou i kojnou i pánem i — tyranem všech poddaných! A to že má býti život „svobodných“ a „šťastných“ lidí?

A kdo bude chtíti pracovati více, když za námahy své nedostane lepší odplaty, leč leckterýs neduživec aneb licoměrný lenoch?!

80. Chudoba.

N. **Kdyby byl nějaký Bůh, nemohl by toho dopustit, aby byl tak veliký rozdíl mezi bohatým a chudým. Chudoba jest kletbou. Chudoba dobrovolná odporuje národnímu blahobytu.**

O. 1. Jest Bůh; a dopouští Bůh chudobu dle veliké moudrosti své, aby chuďas s odevzdaností do vůle Boží a s trpělivostí chudobu svou snášeje, skrze utrpení své nebe si zasloužil. Boháčům ale dává Bůh hojných příležitostí, aby se s chudými o statky své v lásce sdíleli, a tak nebe si kupovali!

O tom vypravuje sám Spasitel v evangeliu sv. Lukáše, v kapitole šestnácté! Žebrák Lazar, jenž ležel u vrat bohatce, plný vředů a prosící jen o drobty se stolu padající, když zemřel, nesen jest od andělů do nebe; kdežto necitelný bohatec, jenž denně v mrzkostech statky svými plýtval, pohřben jest v pekle! Na věčnosti tedy Bůh vyrovná všechny neshody, které v životě pozemském dle podivuhodné prozřetelnosti své dopouští.

2. Dle toho tedy není chudoba kletbou, ale dopuštěním Božím; a proklíná-li kdo chudobu, a s ní spojené nepříjemné věci, měl by spíše proklínati svou nevěru, jež jemu brání, k Bohu a přemoudrým ustanovením jeho s náležitou pokorou vzhlížeti.

Bůh jest pánem nás všech, a není nikomu ničím povinen. I dává komukoli, co chce, mnoho-li chce, a kdy chce; a my nemáme práva se s Ním proto příti!

Ba chudoba nám jen cestu do nebe usnadňuje, ježto při zkažené přirozenosti naší „snázeť jest velbloudu skrze ucho jehelní projíti, nežli boha-

tému (a bohatství své i milujícímu) vjíti do království Božího“ (Luk. 10, 25)! A dle slov Páně „blahoslavení jsou chudí duchem (čili v duchu, kteří tedy srdce svého k bohatství nepřikládají, když je mají; a pro chudobu se nermoutí, když jim ji Bůh udělil): neboť jejich jest království nebeské!“ (Mat. 5, 3.)

Jak Bohu milou jest chudoba s ctností spojená, ukazuje Spasitel i Sám na Sobě, an na světě jakožto člověk neměl, kam by hlavy Své sklonil; a mládenci bohatému, jenž se tázal, kterak by se dokonalým státi mohl, prohlásil: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj Mne!“ (Mat. 19, 21.)

Ovšem že ale není dle vůle Boží chudoba taková, kterou kdo svou lehkomyslností zavinil, a v které pak na útraty svých bližních žíti chce! Také nechce Bůh bídě takové, jež duši úzkostí naplňuje, a pro ctnost nezpůsobilým činí. Kdo se však v bídě své Boha nespustil, ale o pomoc k Němu se utíká, toho Bůh nikdy neopustí!

Spasitel nás učí, že máme na tom přestávati, máme-li co jísti, čím se odívati, kde přebývati; a můžeme-li pro sebe anebo pro svoje pro případ potřeby, stáří i nemoci něco si zachovati. I dokládá: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno.“ (Mat. 6, 33.)

3. Dle těchto vývodů dá se také odpověděti k jiné námitce, totiž proti chudobě dobrovolné, kterou prý třeba z ohledu národohospodářského zavrhovati!

Kdo zavrhuje dobrovolnou chudobu, jak se k ní řeholníci dle rady Spasitelovy, mládenci bohatému učiněné, zavazují, zavrhuje učení Páně i Církve jeho; a přestává býti katolíkem! Zavrhuje-li kdo ale z jinověrců anebo

nevěrců dobrovolnou chudobu, tomu třeba říci, že mluví velice pošetile!

A proč?

Proč bych nemohl se odříci zasloužené mzdy za práce své, když přece nikomu na obtíž nepřipadám? A proč bych se nemohl k takovémuto odříkání zavázati i slibem? Kde pak by byla pro mne ta osobní svoboda, o které se stále mluví?

Jestliže mnozí ve prospěch chudých a pro čest Boží dobrovolně statků svých se odříkají, věru, že daleko více národu a jeho blahobytu prospívají, nežli kdyby jako Rothšildové a jiní boháči milliony v jedné ruce shromažďovali! Právě takovéto dobrovolné se odříkání bohatství se strany mužů i žen šlechetných velice příznivě působí na smýšlení chuďasů nedobrovolných, ježto se jim tak patrně na oči staví, že bohatství není nejvyšším statkem; a že počestná chudoba na cti netratí, ale Spasiteli milou i vzácnou jest!

81. **Illuminati** čili **osvětáři.**

N. **Řád illuminatů jest právě tak nespravedlivě rozkřičen, jako řád svobodných zednářů.**

O. Řád illuminatů zasluhuje právem tak všeobecného odsouzení, jako řád zednářů, poněvadž jest jen odrůdou jeho! (Viz článek: „Zednářství“!)

Řád illuminatů založil Adam Weishaupt, professor církevního práva v Ingolstadtu r. 1776, muž to, jenž se byl provinil hanebnými zločiny proti mravopočestnosti!

Jako to lidé nemravní a zakladatelé nových věr vždy činívají, činil i Weishaupt: Zavrhoval pravé učení Kristovo a vymýšlel učení nová, dle nichž by to, co po zákonu Božím zločinem jest, více špatným býti se nezdálo! A pro rozšíření svých podvratných učení neštítil se žádných i nejhorších prostředků, udávaje, že mu jde jen o to, aby lid (zejména německý) vyspěl tak, aby vůbec žádných vrchností, ani duchovních ani světských, více nepotřeboval!

Sám svůj řád nazval „pokrokovým zednářstvím“, a tak i naznačil, že cíl jeho jest rovněž nemravný, jako cíl zednářů, kteří, vlky jsouce, pro oklamání lidí přikrývají se rouchem beránčím, totiž výmluvou, že jim jde jen „o lidumilství“!

82. **Immunita** čili **zaručená nedotknutelnost duchovních osob.**

N. **Nedotknutelnost osob duchovních vede k jich nemravnosti. Nemělo by se jiným loktem měřiti duchovním, a jiným loktem osobám světským.**

O. 1. S tou nedotknutelností duchovních dělá se za dob našich věru mnoho hluku — zbytečného! Má sice Církev katolická, jakožto jediná pravá choť Ježíše Krista, od svého Božského Ženicha moc i právo, aby si věci své sama spravovala, a tedy i kázeň mezi duchovenstvem způsobem svým upravovala. Kdo ji v tomto od Boha jí daném právu zkracuje, dopouští se na ní násilí! A dle toho mívalo duchovenstvo za dob dřívějších jisté výsady v příčině daní a jiných závazků právních. Avšak v době novější vlády světské rády by vůbec všechnu moc ať světskou ať duchovní jen k sobě potáhly, jako by jen na jich dobrozdání vše záviselo; a způsoby mnohými i nespra-

vedlivými snaží se zasahovati i do vlády duchovní, v níž přece od Boha žádné pravomoci nemají! A proto také nesnaží se s papežem a biskupy spravedlivé dohody vyhledávati ve věcech, jež dotýkají se záležitostí i duchovních i světských

2. Že by výsada kněží a řeholníků, aby ve svých rozepřích toliko od soudů duchovních souzeni byli, byla zřídlem nemravností, na pravdě nikterak nespočívá!

Kdyby duchovenstvo vůbec žádné pravomoci nepodléhalo, pak by se mohlo říkati, že takováto beztrestnost vede k nemravnosti. Ale duchovenstvo není prosto pravomoci vůbec, nýbrž reklamuje toliko moc soudní nad sebou pro dědice svatých apoštolů, pro papeže a biskupy!

Kdo by tvrditi chtěl, že papež s biskupy zneužívají moci své nad podřízeným sobě duchovenstvem, obviňoval by Církev Páně, že ač při ní Kristus Pán i s Duchem svatým po všechny časy (Mat. 28, 20; Jan 14 16, 17) zůstati slíbil, přece jen podporuje — nemravnost!

Či snad lze od pravomoci světské, státní, jež nemá zaslíbení shůry, více spravedlnosti očekávati, nežli od pravomoci duchovní? Kdo může něco tolik pošetilého do opravdy tvrditi?

Právě Církev katolická má od Boha to povolání, dobré mravy zaváděti i utvrzovati, a tedy i hříchů i nepravostí potírati, a sice daleko více, nežli moc státní! Nebo moc státní ve věcech vnitřních, svědomí se dotýkajících, vůbec působiti ani nemůže, jsouc soudcem lidských skutků toliko zevnitřních.

3. Že by Církev, konajíc pravomoc svou nad duchovenstvem, témuž jiným loktem měřila, nežli osobám světským, jest buď jen do větru

mluveno, anebo není řečeno spravedlivě! Jestliže příkladně zločin loupeže trestali někde až i na hrdle, v jiných zemích trestají ho tresty tělesnými, jinde žalářem, může kdo právem vytýkati, že se loupežníkovi měří rozličným loktem? Každý řekne po rozumu, že zločinec potrestán byl dle zákonů své země; a nikdo se nad tím nepozastavuje, že rozličné zločiny v rozličných zemích i rozličnému odsouzení podléhají. A právě tak nemůže se právem nikdo proti tomu stavěti, jestli duchovenstvo, pravomoci dědiců apoštolských podléhající, právě dle této pravomoci duchovní posuzováno bývá!

4. Církev svatá, užívajíc své pravomoci, od Syna Božího jí udělené, nikterak tak moci státní neubližuje, pokud do oboru státních nezasahá. Ale moc státní často se proviňuje, když pravomoci duchovní neuznávajíc, duchovním věcí jim nepříslušných ukládá, jako službu vojenskou (příkladně ve Francii); když nespravedlivé, jiným občanům neukládané daně od nich vymáhá; anebo když jich z majetku jich, poctivě nabytého, rukou násilnou a tedy zločinnou prostě — vyhání!

83. **Imprimatur** čili **církevní úchvala knih.**

N. **Církevní úchvala obmezuje valně svobodu a působení učenců. Práce mnoha let může zničena býti, zlíbí-li se biskupovi, aby některému spisu úchvaly odepřel.**

O. Jest sice na pravdě, že odepře-li biskup napsati na předložený mu ku posouzení spis slovo „imprimatur“ (čili česky: „budiž do tisku dáno!)“, leckterý spisovatelský šmejd na světlo vyjíti nemůže. Že ale některý biskup takto svobodu některého písálka obmezil, zasluhuje ne odsuzování, nýbrž ve prospěchu dobré věci jen — pochvaly! Vždyť přece spisovatelé nejsou

jen pro sebe, aby mnoho papíru potisknouti dali, nýbrž psáti mají proto, aby čtenářům dobrou a užitečnou četbu poskytli!

Jestliže biskup zákazem svým několikaletou práci některého spisovatele marnou učinil, jest to sice pro spisovatele věcí mrzutou, ale pro obecenstvo užitečnou, podobně jako když moc světská některému břídilovi vyleje do stoky falšované víno, ač on při tom trpí škody na penězích, a ztrácí čas, jejž snad na padělání dlouho vynakládal!

Škoda, že nemůže ten který příslušný biskup zameziti vydávání rozličných těch „Září“, „Červánků“, „Práv židů“ a jim podobných plátků, jež den co den svými útoky na náboženství lid pohoršují a zdivočují! Jaká by byla z toho asi škoda, kdyby podobné literární bejlí nevycházelo?!

Avšak za dob našich obmezuje se úchvala církevní na ony spisy, jež dotýkají se svatého náboženství a církevních záležitostí. A toho práva, aby posoudila, zdali který spis se zjevením Božím v souhlasu jest nebo ne, Církev katolická nikdy se zříci nemůže, poněvadž má povinnost od Boha uloženou, aby nad čistotou svaté víry bděla! Kdyby tak nečinila, proti povolání svému by se prohřešovala, a bezpečnou cestu ku spasení lidu více by neukazovala!

Ostatně, kdo dobrým spisovatelem jest, jemuž opravdu o duchovní vzdělání i poučení lidu jde, v církevní úchvale spatřuje jen doporučení spisu svého, aby snáze rozšíření došel. A cítil-li by se skutečně nesprávně posouzeným, má vždy právo, aby se proti výměru biskupovu odvolal k místům vyšším!

Krátké úvahy

pro každý den v roce vůbec a pro veškeré svátky ještě zvlášť.

S úchvalou církevní v prvé řadě pro řeholníky, ale i ku potřebě všech duší ostatních, na život dokonalých se snažících, vzdělal P. Leop. **Stix** Se svolením skladatele i nakladatele v jazyku českém prací společnou volně vzdělali: † **Teresie hraběnka Schmiesing-Kersenbrocková**, roz. hrab. Lažanská a ThDr. **Karel Lev Řehák**, farář.

Dva díly. 8°. (1. díl 415 str. 2. díl 392 str.) Oba díly 6 K.

Expeduje

knihkupectví V. Kotrby

Praha, Pštrossova ulice č. 198.